

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Магістерська робота
на тему «Управління діловою активністю підприємства»

Розробила студентка групи 2МЕФ
Авраменко Світлана Олександрівна

Полтава 2021

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Магістерська робота

на тему «Управління діловою активністю підприємства»

Виконала: студентка 2-го курсу, групи 2МЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо-професійною програмою «Фінанси,
банківська справа та страхування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Авраменко С.О.
Керівник: к.е.н., доцент Сівіцька С.П.
Рецензент: провідний економіст
БМФ «Укргазпромбуд» Крикля Н.В.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань
Авраменко С.О.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі
Авраменко С.О.

Полтава, 2021 року

АНОТАЦІЯ

Авраменко С.О. Управління діловою активністю підприємства. Рукопис. Магістерська робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2021.

Робота містить 143 сторінки, 19 таблиць, 26 рисунків, список літератури з 73 джерел та 3 додатки.

Ключові слова: підприємство, ділова активність, управління, оборотність, оборотні активи, ефективність.

У контексті процесів глобалізації та зміцнення міжнародних економічних відносин вітчизняні компанії стикаються з низкою проблем, що потребують узгодження зі світовою практикою управління економікою. Однією з них є управління діловою активністю компанії, важливість якої полягає у забезпеченні економічно обґрунтованого та ефективного використання ресурсів компанії та виявленні резервів їх збільшення з метою прийняття виважених управлінських рішень та формування стратегії розвитку.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних основ та практичних аспектів управління діловою активністю підприємства, обґрунтування напрямів підвищення її рівня.

Об'єктом дослідження є процес управління діловою активністю АТ «Укртрансгаз».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти управління діловою активністю підприємства.

У теоретичній частині роботи розглянуто наукові підходи до визначення сутності поняття «ділова активність». Охарактеризовано

фактори, що впливають на рівень ділової активності. Окреслено підходи до управління діловою активністю підприємства. Розглянуто інформаційне забезпечення та методичні підходи до аналізу ділової активності підприємства як складової частини системи управління нею.

У розрахунково-аналітичній частині роботи комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Укртрансгаз» та рівня його ділової активності. Визначено основні шляхи підвищення рівня ділової активності підприємства. Окреслено напрями вдосконалення управління діловою активністю на АТ «Укртрансгаз».

Практична цінність магістерської роботи полягає в можливості використання запропонованих напрямів вдосконалення управління діловою активністю з метою підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності АТ «Укртрансгаз».

Інформаційною базою для написання даної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти з питань організації діяльності підприємств в Україні; монографії; підручники та наукові статті з питань аналізу та управління діловою активністю; фінансова звітність АТ «Укртрансгаз».

АННОТАЦИЯ

Авраменко С.А. Управление деловой активностью предприятия. Рукопись. Магистерская работа на соискание второго (магистерского) уровня высшего образования по специальности 072 «Финансы, банковское дело и страхование» по образовательно-профессиональной программе «Финансы, банковское дело и страхование», Национальный университет «Полтавская политехника имени Юрия Кондратюка», Полтава, 2021.

Работа содержит 143 страницы, 19 таблиц, 26 рисунков, список литературы из 73 источника и 3 приложения.

Ключевые слова: предприятие, деловая активность, управления, оборачиваемость, оборотные активы, эффективность.

В контексте процессов глобализации и укрепления международных экономических отношений отечественные компании сталкиваются с рядом проблем, нуждающихся в согласовании с мировой практикой управления экономикой. Одним из них является управление деловой активностью компании, важность которой заключается в обеспечении экономически обоснованного и эффективного использования ресурсов компании и выявлении резервов их увеличения с целью принятия взвешенных управленческих решений и формирования стратегии развития.

Целью магистерской работы является исследование теоретических основ и практических аспектов управления деловой активностью предприятия, обоснование направлений повышения ее уровня.

Объектом исследования является процесс управления деловой активностью АО «Укртрансгаз».

Предметом исследования является теоретико-методические и прикладные аспекты управления деловой активностью предприятия.

В теоретической части работы рассмотрены научные подходы к определению сущности понятия «деловая активность». Охарактеризованы

факторы, влияющие на уровень деловой активности. Определены подходы к управлению деловой активности предприятия. Рассмотрены информационное обеспечение и методические подходы к анализу деловой активности предприятия как составной части системы управления ею.

В расчетно-аналитической части работы комплексный анализ финансово-хозяйственной деятельности АО «Укртрансгаз» и уровня его деловой активности. Определены основные пути повышения уровня деловой активности предприятия. Определены направления совершенствования управления деловой активностью на АО «Укртрансгаз».

Практическая ценность магистерской работы заключается в возможности использования предложенных направлений совершенствования управления деловой активностью с целью повышения эффективности производственно-хозяйственной деятельности АО «Укртрансгаз».

Информационной базой для написания данной работы являются законодательные и нормативно-правовые акты по вопросам организации деятельности предприятий в Украине; монографии, учебники и научные статьи по вопросам анализа и управления деловой активностью; финансовая отчетность АО «Укртрансгаз».

SUMMARY

Avramenko S.O. Business activity management of the enterprise. Manuscript. Master's thesis for the second (master's) higher education degree in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the educational-professional program "Finance, Banking and Insurance", National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic ", Poltava, 2021.

The work contains 143 pages, 19 tables, 26 figures, a list of references from 73 sources and 3 appendices.

Keywords: enterprise, business activity, management, turnover, current assets, efficiency.

In the context of the processes of globalization and strengthening of international economic relations, domestic companies face a number of problems that need to be harmonized with the world practice of economic management. One of them is the management of the company's business activity, the importance of which is to ensure economically sound and efficient use of company resources and identify reserves to increase them in order to make sound management decisions and form a development strategy.

The purpose of the master's thesis is to study the theoretical foundations and practical aspects of managing the business activity of the enterprise, justifying the directions of increasing its level.

The object of the study is the process of managing the business activity of PC "Ukrtransgaz".

The subject of the study is theoretical, methodological and applied aspects of managing business activity of the enterprise.

The theoretical part of the paper deals with the scientific approaches to defining the essence of the concept of "business activity". The factors that influence the level of business activity are characterized. Approaches to management of business activity of the enterprise are outlined. The information

support and methodological approaches to the analysis of business activity of the enterprise as an integral part of its management system are considered.

In the calculation and analytical part of the work a comprehensive analysis of the financial and economic activities of PC "Ukrtransgaz" and its level of business activity. The main ways of increasing the level of business activity of the enterprise are determined. The directions of improvement of business activity management at PC "Ukrtransgaz" are outlined.

The practical value of the master's work is the ability to use the proposed areas of improvement of business activity management in order to increase the efficiency of production and economic activities of PC "Ukrtransgaz".

The information base for writing this work is legislative and regulatory acts on organization of activity of enterprises in Ukraine; monographs; textbooks and scientific articles on business analysis and management; financial statements of PC "Ukrtransgaz".

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність та класифікація ділової активності підприємства.....	7
1.2. Фактори, що впливають на рівень ділової активності	15
1.3. Підходи до управління діловою активністю підприємства	24
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	36
2.1. Аналіз ділової активності в системі управління підприємством	36
2.2. Інформаційне забезпечення аналізу ділової активності	45
2.3. Методичні підходи до проведення аналізу ділової активності підприємства	58
Висновки до розділу 2.....	69
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ АТ «УКРТРАНСГАЗ».....	72
3.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності АТ «Укртрансгаз».....	72
3.2. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства.....	88
3.3. Комплексна оцінка рівня ділової активності АТ «Укртрансгаз».....	97
Висновки до розділу 3.....	107
РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ АТ «УКРТРАНСГАЗ».....	110
4.1. Шляхи підвищення рівня ділової активності АТ «Укртрансгаз».....	110

				МР 2МЕФ 20441			
	П. І. Б.	Підпис	Дата	Управління діловою активністю підприємства	Літ.	Арк.	Аркушів
<i>Розроб.</i>	<i>Авраменко С.О.</i>				3	143	
<i>Перевір.</i>	<i>Сівіцька С.П.</i>						
<i>Н. Контр.</i>	<i>Глушко А.Д.</i>						
<i>Затверд.</i>	<i>Птащенко Л.О.</i>						
					Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування		

4.2. Напрями вдосконалення управління діловою активністю на підприємстві.....	119
Висновки до розділу 4.....	126
ВИСНОВКИ.....	129
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	136
ДОДАТКИ.....	143

				MP 2МЕФ 20441			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Авраменко С.О.</i>			<i>Управління діловою активністю підприємства</i>	Літ.	Арк.	Аркушів
<i>Перевір.</i>	<i>Сівіцька С.П.</i>				4	4	143
<i>Н. Контр.</i>	<i>Глушко А.Д.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Птащенко Л.О.</i>						

ВСТУП

У контексті процесів глобалізації та зміцнення міжнародних економічних відносин вітчизняні компанії стикаються з низкою проблем, що потребують узгодження зі світовою практикою управління економікою. Однією з них є управління діловою активністю компанії, важливість якої полягає у забезпеченні економічно обґрунтованого та ефективного використання ресурсів компанії та виявленні резервів їх збільшення з метою прийняття виважених управлінських рішень та формування стратегії розвитку.

Дослідженням проблем ділової активності, як комплексної характеристики ефективності функціонування підприємств, займалося багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Значну увагу питанням обґрунтування сутності ділової активності підприємства та удосконалення методики її аналізу приділено у працях провідних зарубіжних і вітчизняних науковців сучасності, зокрема Д.А. Аакера, Е.Дж. Долана, К.Д. Кемпбела, Р.Дж. Кемпбела, Є. Хелферта, М.І. Баканова, Л.А. Беренстайна, М.Д. Білика, Ю.О. Бондаревої, Е.Ф. Брігхема, С.А. Бурого, М.П. Войнаренко, Л.В. Донцової, О.В. Єфімової, Н.Н. Ілишевої, О.В. Карпікова, Л.Г. Кліменко, В.В. Ковальнової, Р.О. Костирко, Т.П. Куриленко, Т.А. Лахтіонової, Е.А. Леоненко, М.В. Мельника, Є.В. Мниха, В.О. Мукомела-Михалець, О.В. Мяснікової, Н.Ю. Невмержицької, О.В. Павловської, С.В. Панкової, В.О. Подольської, Н.М. Притуляк, Т.Г. Рзаєвої, Г.В. Савицької, Р.С. Сайфуліна, Л.Т. Снітко, Г.Ю. Ткачук, А.М. Турило, А. Д. Шеремета, О.В. Яріш та інших.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних основ та практичних аспектів управління діловою активністю підприємства, обґрунтування напрямів підвищення її рівня.

Реалізація поставленої мети передбачає послідовне вирішення наступних завдань:

- розглянути підходи до трактування поняття «ділова активність»;
- визначити фактори, що впливають на рівень ділової активності;
- окреслити підходи до управління діловою активністю підприємства;
- визначити місце аналізу ділової активності в системі управління підприємством;
- дослідити інформаційне забезпечення аналізу ділової активності;
- окреслити методичні підходи до аналізу ділової активності підприємства;
- провести аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності АТ «Укртрансгаз»;
- здійснити комплексне оцінювання ділової активності підприємства;
- окреслити шляхи підвищення рівня ділової активності АТ «Укртрансгаз»;
- обґрунтувати напрями вдосконалення управління діловою активністю.

Об'єктом дослідження є процес управління діловою активністю АТ «Укртрансгаз».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти управління діловою активністю підприємства.

Під час написання магістерської роботи були використані різні методи дослідження, такі як статистичний, економіко-математичний, узагальнення, порівняльний, факторний аналіз й інші методи дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація ділової активності підприємства

За сучасних умов суб'єкти господарювання мають підвищувати ефективність діяльності, що сприятиме покращенню стану національного господарства загалом. Економічна нестабільність вимагає прийняття раціональних та виважених управлінських рішень та оцінки впливу на середовище ведення бізнесу. Для цього суб'єкти господарювання повинні шукати оптимальне поєднання наявних економічних ресурсів з обсягом вигод, що отримуються з їх участю..

Виникнення і розвиток ділової активності, як поняття діалектично зумовлене та практично виправдане. Ділова активність виступає однією з найважливіших характеристик діяльності підприємств, що визначає ступінь результативності використання підприємством власного потенціалу. Ділова активність є об'єктом управління підприємства зі спеціальним набором способів і інструментів управління. пережив якісні зміни у розвитку світової економіки, ринкової економіки та підприємництва. Останнє відбувається у тих бізнес-ризиків, які змушують обробляти певні аспекти діяльності. Вивчення ділової активності є дуже важливим і актуальним, особливо на сучасному етапі розвитку української економіки. Від об'єктивності та точності оцінки ділової активності компанії залежить якість важливих управлінських рішень, що дозволяють не адаптуватися до змін на ринку, а активно реагувати на ситуацію, що змінюється [1, с. 145].

Соціологічний підхід до розуміння поняття ділової активності полягає у тому, що вона визначається як сукупність дій, що сприяють економічному

росту підприємства на основі узгодженого розвитку його складових у гармонії із зовнішнім середовищем.

Теоретична позиція більшості фінансових аналітиків полягає в тому, щоб дати характеристику категорії «ділова активність» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Наукові підходи до трактування поняття «ділова активність підприємства»

Вчені	Визначення поняття «ділова активність підприємства»
Коваленко Л. О. та Ремньова Л. М. [2]	Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти його діяльності, а тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність.
Заїкіна О. О. та Ковальов В. В. [3]	Ділова активність є важливою ринково - орієнтованою категорією. У широкому розумінні означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. У вузькому – означає його виробничу та комерційну діяльність, успішність вкладених зусиль, ресурсів, ефективність менеджменту.
Гарасюк О. А. та Ігнатенко М. Ю. [4]	Ділова активність підприємства оцінюється сукупністю кількісних і якісних параметрів, серед яких зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства.
Вчєрашня І. С. [5]	Ділова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства з позицій внутрішніх його змін і виявляється через зміну її інтенсивності у часі.
Шеремет О. О. та Мец В. О [6]	Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладает для виходу на ринок продукції, праці, капіталу, а при аналізі фінансово-господарської діяльності цей термін застосовується для характеристики поточної виробничої і комерційної діяльності.
Цал-Цалко Ю. С. [5]	Ділова активність підприємства формується за рахунок внутрішньої і зовнішньої ефективності. Внутрішня ефективність забезпечується організацією господарської діяльності, зовнішня – найкращим асортиментом готової продукції, товарів, робіт і послуг. Щодо переліку об'єктів діяльності підприємства, то виділяють 2 концепції: маркетингову – визначену потребами ринку, і технологічну – побудовану на інноваційних можливостях.

Ділова активність тісно пов'язана з іншими важливими характеристиками компанії (інвестиційна привабливість, фінансова

стабільність, кредитоспроможність). Високий рівень ділової активності, продемонстрований суб'єктом господарювання, мотивує потенційних зовнішніх інвесторів до здійснення операцій з активами підприємства. Банки готові надавати кредити високопродуктивним компаніям, оскільки вони можуть використовувати їх ефективніше та обслуговувати свої борги. Отже, ділова активність - одне з умов платоспроможності підприємства. Як правило, наслідком підвищення ділової активності є зміцнення фінансової стійкості компанії.

Стає зрозумілим, що з погляду провідних економістів, комерційна діяльність компанії – це ефективність і результативність економічної діяльності. Проте, на наш погляд, відбувається підміна понять. Багато визначення розкривають не так сутність, як окремі прояви комерційної діяльності, її методологічні аспекти. Вважається, що необґрунтовано втрачені як мінімум два фундаментальні моменти. По-перше, темпи ділової активності прямо пропорційні стратегічним та тактичним планам розвитку компанії. Таким чином, добре обґрунтовані бізнес-плани та бюджети встановлюють необхідний темп ділової активності, її однаковість чи диференціацію відповідно до умов роботи компанії. З погляду методології аналізу діяльності компанії слід зазначити, що її якісне виконання можливе за наявності прогнозної документації шляхом зіставлення її ключових показників із даними фінансової звітності, а також шляхом виявлення факторів, що призвели до суттєвих відхилень [7, с. 404].

Прикметник «ділова» дає підстави вважати, що аналізована категорія охоплює всі сфери комерційної діяльності підприємства – торгівлю та постачання, фінанси, інновації та інших. Результати аналізу ділової активності можуть виступати як базою ухвалення управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності, так і основою для встановлення ділових контактів [8, с. 147].

Поняття «активність» у словниках, енциклопедіях трактується як невід’ємна частина діяльності [9]. У зв’язку з цим слід більш докладно розглянути відношення між діяльністю і активністю підприємства.

Як показали результати проведеного дослідження, у цьому контексті буде доцільно:

- надавати оцінку діяльності – активна або пасивна протягом певного періоду часу;
- визначати активність підприємства на певному ринку (світовому, вітчизняному, регіональному тощо);
- розглядати активність підприємства за сферами діяльності (кредитною, страховою, майновою, фінансовою тощо), які у свою чергу визначають види активності – страхова, фінансова і т. п.;
- визначати активність підприємства за видами діяльності – звичайною, основною, операційною, інвестиційною, фінансовою;
- розглядати активність підприємства за певними процесами – процес кредитування, процес реалізації продукції;
- оцінювати активність виконання управлінських функцій (обліку, планування, контролю) тощо.

Таким чином, ділову активність підприємства можна визначити як процес щодо забезпечення досягнення цілей розвитку підприємства у сфері виробництва і реалізації продукції. Отже, ступінь досягнення цілей розвитку на певному етапі залежать від рівня ділової активності. Ділова активність – це лише один із видів активності, серед яких, крім зазначених вище, виділяють інноваційну, соціальну, екологічну, ринкову, економічну, технічну та інші. На авторську думку, ділова активність має прояв не тільки у різних сферах, видах діяльності, процесах, управлінських завданнях, функціях, стратегіях, але й тісно перетинається з іншими видами активностей, наприклад, екологічною активністю – у процесі впровадження природоохоронних заходів, соціальною активністю – у процесі реалізації соціальних ініціатив.

Ділова активність досліджується на різних рівнях (макро-, мікро-), відносно персоналу підприємства, його структурних підрозділів.

У процесі проведеного дослідження виділено характерні ознаки ділової активності суб'єктів господарювання, які слід ураховувати під час управління цим станом (рис. 1.1).

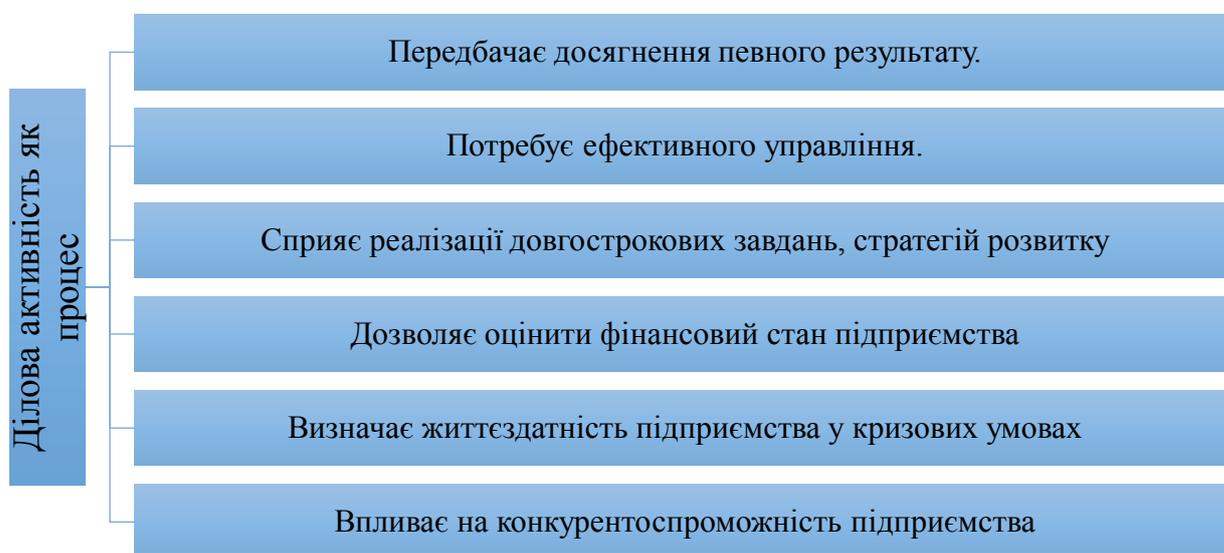

Рис 1.1. Характерні ознаки ділової активності підприємства

Також слід зазначити, що ділова активність суб'єкта господарювання виступає індикатором розвиненості відносин, зв'язків, можливостей у державі, є проявом прозорості діяльності, відкритості бізнес-процесів, свідченням дієвості та дотримання законодавчих і нормативно-правових норм, наслідком ефективного управління (на відміну від ділової пасивності).

Проаналізувавши наявні точки зору щодо трактування поняття «ділова активність» можна зробити висновок, що погляди дуже різні і немає універсального визначення. Кожний автор намагається виокремити певні найбільш важливі, на його думку, особливості, нюанси, що є на фоні інших більш значущими [10, с. 76]. Існуючі підходи до дефініції терміну «ділова активність підприємства» здебільшого сконцентровані на ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів; характеризують якість управління; визначають можливості потенційного

розвитку підприємства; достатність власного капіталу, а також конкурентоспроможність та освоєння ринків збуту.

З метою уникнення змішування понять та уточнення сутності ділової активності виникає потреба у визначенні її видів на підставі класифікації за основними ознаками. Також, як справедливо зазначили С. А. Бурий та В. О. Мукомела-Михалець систематизація класифікаційних ознак ділової активності з позиції її місця у системі управління підприємством вкрай необхідна. Зазначені науковці пропонують виділити три основних підходи до класифікації видів ділової активності підприємства (змістовний, процесний, системний) [11, с. 15]. За першим підходом виокремлено найбільше ознак угруповання. Так, кількість функціональних складових визначається особливістю підприємства, у тому числі галузевою належністю, розмірами, товарною спеціалізацією тощо [12; 13; 14; 15]. Відповідно до процесного підходу ділова активність розглядається як процес управління або як сукупність цілеспрямованих процесів [16; 17]. В межах системного підходу ділова активність розглядається як системна характеристика розвитку [18]. Необхідною умовою якісної розробки методичних положень аналізу ділової активності є його науково обґрунтована класифікація. На підставі дослідження існуючих точок зору рекомендуємо виділити десять класифікаційних ознак ділової активності, за якими будуть визначитися її види (табл. 1.1.) [8, с. 148; 19, с. 118].

Термін «ділова активність» може використовуватися для оцінки різноманітних явищ, подій, станів з різних позицій:

- як властивість бізнесменів, підприємців;
- для опису економічного стану в країні, фази економічного циклу;
- як циклічний процес при здійсненні маркетингової діяльності;
- як характеристика ринку збуту (розмір замовлень, стан розрахунків);
- для оцінки діяльності підприємства (наприклад, економічного потенціалу, рівня беззбитковості), при плануванні;
- для оцінки корпорацій: відкриття філій, відділень;

- у фінансовому аналізі підприємства на основі сукупності коефіцієнтів.
У таблиці 1.2 наведено класифікаційні ознаки ділової активності.

Таблиця 1.2

Класифікація ділової активності

Класифікаційна ознака	Види ділової активності
За масштабом охоплення	У країні У регіоні У галузі На підприємстві
За змістом оцінюваних об'єктів	Фінансова Операційна Інвестиційна Інноваційна Ринкова Організаційно-управлінська
За стадіями життєвого циклу підприємства	На етапі створення На етапі первісного здійснення діяльності На етапі активного зростання На етапі «зрілості» На етапі «старіння»
За ступенем відношення до суб'єкта господарювання	Внутрішня Зовнішня
За сферою діяльності	Основного виду діяльності Інших видів діяльності
За часовим аспектом	Ретроспективна Поточна Прогнозна
За горизонтами планування	Тактична Стратегічна
За ступенем реальності	Реальна Потенційна
За спрямованістю	Інтегральна Локальна
За рівнем активності	Достатній Задовільний Незадовільний

Джерело: розроблено на основі [20; 21; 22; 23; 24; 15; 25; 26; 27; 28]

У різноманітних дослідженнях використовують таке поняття, як індекс (рівень) ділової активності за різними видами діяльності (в промисловості, сфері послуг, банківській сфері тощо), у територіальному розрізі та інших випадках для характеристики змін, економічного стану [10; 5; 29]. Широке розповсюдження набув індекс ділової активності PMI (National Association of Purchasing Managers – PMI index), який є результатом опитування менеджерів

за закупівлями у промисловій сфері. Рівень ділової активності регіону [30] ототожнюється з його активністю у сфері інвестицій, інновацій, екологічної безпеки, підприємництва, а індекс ділової активності регіону [29] оцінює ситуацію у економічному циклі розвитку цього регіону.

Відомо, що підприємство проходить п'ять основних стадій свого життєвого циклу, за якими слідує або ліквідація суб'єкта господарювання, або новий цикл розвитку в результаті модернізації обладнання, технологій та адаптації до нових реалій світової економіки. ринкове середовище. На кожному етапі підприємство може виявляти той чи інший ступінь ділової активності, що впливає фінансову стійкість, швидкість виконання наступного етапу, і навіть ряд інших параметрів. За належністю до життєвого циклу підприємства Бурий С. А. та Мукомела-Михалець В. О. розділяють ділову активність більш загально, за стадіями створення, функціонування та розвитку підприємства [11, с. 16]. Ділову активність підприємства можна охарактеризувати за допомогою кількісних та якісних критеріїв (рис. 1.2).

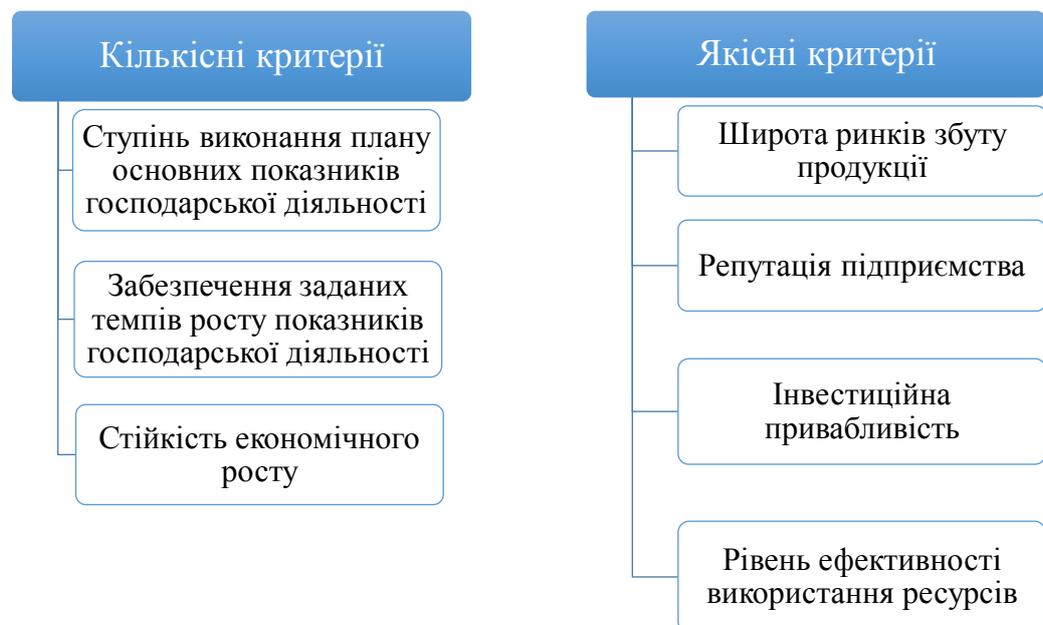

Рис. 1.2. Критерії ділової активності підприємства

Вплив бізнес-середовища на бізнес-операції компанії проявляється у зміні складових бізнес-простору. У зв'язку з тим, що підприємство не може комплексно впливати на характер діяльності останніх, завданням аналізу господарської діяльності має бути розробка можливості реагування на зміни зовнішнього середовища у разі виникнення такої ситуації, а також визначити межі виробничих та збутових можливостей підприємства, напрямки перетворень, розвиток яких принесе максимальний економічний ефект у довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи вищевикладене необхідно відзначити, що:

– як економічна категорія ділова активність є надзвичайно розгалуженою і багатоаспектною. Її слід розглядати з точки зору інтенсивності здійснення економічного процесу і ефективності діяльності підприємства за певний проміжок часу;

– ділова активність підприємства відбиває ступінь його життєздатності за умов нестабільної економіки, що залежить від принципів управління, застосовуваних керівництвом, проявляється у серії реальних дій, вкладених у динамічний розвиток господарюючого суб'єкта й досягнення його цілей. та заздалегідь встановлені програми;

– ділова активність фірми дуже чутлива до змін ділового середовища і, як наслідок, вимагає об'єктивної оцінки в розрізі видів економічної діяльності.

1.2. Фактори, що впливають на рівень ділової активності

На ділову активність впливає безліч факторів як на мікро-, так і на макrorівні. Комплексний аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, визначення ступеня впливу того чи іншого фактора на підприємство значно спростить прийняття зважених управлінських рішень, дозволить визначити межі виробничих та маркетингових можливостей підприємства та вибрати найбільш підходящі. напрями трансформації, розвиток яких дасть

максимальний довгостроковий економічний ефект, створять низку переваг, які зможуть забезпечити вдосконалення виробництва продукції на підприємстві та досягнення більш досконалих характеристик. Проблеми визначення факторів та оцінювання ділової активності розглядаються в працях зарубіжних вчених-економістів, зокрема таких, як: Кемпбел К. Д., Бернстайн Л. А., Шеремет А. Д., Ковальов В. В., Савицька Г. В. та ін. [31 – 35]. Розробці окремих аспектів даної проблеми присвячені роботи таких вітчизняних економістів, як: Бланк І. А., Білик М. Д., Поддєрьогін А. М. та ін. [36 – 38].

Незважаючи на велику кількість досліджень, що вказують на цей напрямок, аналіз та оцінка ділової активності компанії вимагають подальших досліджень. Особливо це актуально для компаній легкої промисловості, враховуючи специфіку їх діяльності, що характеризується максимальним наближенням продукції до кінцевих споживачів. Тобто ступінь задоволення потреб населення у споживчих товарах безпосередньо залежить від рівня ефективності цих підприємств.

На діяльність кожної організації впливають макроекономічні та мікроекономічні фактори, які мають як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивні фактори: стабільне зростання виробництва, довгострокове зростання попиту, сприяють покращенню «ділового клімату», стимулюють розвиток підприємства. Негативні фактори, навпаки, знижують рівень ділової активності через збої, спричинені зовнішніми факторами ринкової інфраструктури. Інфляція, відсутність налагоджених взаємин з постачальниками та підрядниками, а також відсутність постійних покупців суттєво уповільнюють процес оборотності коштів. До чинників, що знижують ділову активність, також можна віднести дії промислових і торговельних підприємств, які під час процесу скорочення своєї діяльності, прагнуть збільшити резерви готівки [39].

Суттєво впливають на рівень ділової активності підприємства внутрішні чинники, тобто ті чинники, що безпосередньо пов'язані з діяльністю підприємств. До них відносять:

- кваліфікацію керівництва та співробітників;
- рівень цін;
- структуру балансу;
- платоспроможність;
- ліквідність, співвідношення власних і залучених коштів;
- рівень прибутку;
- рентабельність;
- обмеженість фінансових ресурсів;
- конкурентоспроможність продукції за якістю та ціною та інші внутрішні чинники [40].

Рис. 1.3. Чинники, які впливають на ділову активність підприємства

Не менш істотний вплив мають зовнішні чинники: складові політичної та ринкової політики в країні, рівень інфляції, монополії та регулювання експортно-імпортних операцій, рівень впровадження нового обладнання та

технологій для виробництва та надання послуг, зміни відсотків за депозитами та відсоткові ставки за кредитами, рівень поінформованості економічних агентів про стан ринку, наявність конкуренції, що викликає зміни у характері та ступені активності поведінки фірм, зміни грошових потоків, обсяг та характер використовуваних ресурсів, важелі державного втручання в економічне життя підприємств та ін.

Серед факторів, що визначають діяльність компаній, є позитивні та негативні. Такий поділ є не зовсім доцільний, оскільки він не об'єднує фактори в класифікаційні групи, а показує результат їхнього впливу на організацію діяльності підприємства. І різні чинники різних етапах розвитку по-різному впливають на бізнес.

І тут позитивні чинники на етапі ліквідації підприємства може стати негативними і навпаки. Наприклад, кількість конкурентів на ринку на етапі відкриття нового бізнесу та створення його лише стимулює його діяльність, а на етапі рецесії – прискорює банкрутство та ліквідацію.

З проведеного аналізу можна припустити, що проблемі класифікації чинників, що визначають ділову активність підприємства, приділяється мало уваги.

Вчені-економісти намагаються аналізувати саме показники її оцінки, а не звертають увагу на фактори, які її визначають і впливають на неї.

Визначаючи фактори, які мають вплив на ділову активність, слід враховувати, що:

- фактори рухливі та динамічні;
- складність визначальних факторів обумовлена наявністю зв'язків між ними та різноманітністю наслідків із позитивним або негативним впливом;
- взаємозв'язок між факторами характеризується сильною залежністю від зміни одного фактора на інший;
- через різну швидкість зміни факторів існує неточність та невизначеність інформації для аналізу ділової активності.

Таблиця 1.3.

Класифікація факторів, що визначають ділову активність підприємства

Група факторів	Фактори, що визначають ділову активність підприємства
За середовищем, в якому перебуває підприємство	
Зовнішні фактори	Економічні
	Політико-правові
	Ринкові
	Технологічні
	Природо-кліматичні
	Соціально-демографічні
Внутрішні фактори	Інвестиційні
	Виробничі
	Менеджменту
	Фінансового характеру
	Маркетингові
	Інноваційні
За характером їх дії на ділову активність підприємства	
Інтенсивні	Якісні фактори
Екстенсивні	Кількісні фактори

Поділ факторів на зовнішні і внутрішні є загальним і обґрунтований бізнес-середовищем, в якому працює суб'єкт господарювання.

Зовнішні фактори визначають можливості для функціонування підприємства і класифікуються таким чином:

– економічні фактори – рівень інфляції, цінове регулювання, грошова-кредитна політика, купівельна спроможність населення, стадія життєвого циклу економіки, середній рівень заробітної платні, податкова політика та ін.;

– політико-правові фактори – законодавча база, умови стандартизації продукції, політична обстановка в країні, нормативно-правове регулювання діяльності підприємств, державний контроль і регулювання діяльності підприємств, рівень протекціонізму та ін.;

– ринкові фактори – наявність конкурентів, розміщення виробничих вил, наявність необхідних ресурсів на ринках, економічні зв'язки з учасниками ринку, умови проникнення на ринок та ін.;

– технологічні фактори – рівень техніки і технологій, розвиток науково-технічного прогресу, впровадження інновацій, питома вага наукоємних виробництв і продукції та ін.;

– природно-кліматичні фактори – стан навколишнього середовища, природні умови, територіальне розміщення природних ресурсів, якість і кількість природних ресурсів та ін.;

– соціально-демографічні фактори – наявність кваліфікованих кадрів, соціально-демографічне середовище, суспільне ставлення до діяльності підприємств, кількість потенційних споживачів, профспілкова активність та ін.

Беззаперечно, аналіз зовнішніх факторів є необхідністю кожного підприємства. Але оскільки вплинути на дію того чи іншого фактору підприємство не в змозі, то його метою є розроблення різноманітних варіантів реагування на зміни зовнішнього середовища.

Внутрішні фактори впливають безпосередньо на підприємство і характеризують його діяльність.

З нашої точки зору, доцільно класифікувати їх відповідно до аспектів, які визначають сутність поняття ділової активності підприємства.

Інвестиційні фактори виявляються у ефективності використання інвестиційних коштів, які залучаються до діяльності підприємства з допомогою різних інструментів. Наприклад, випуск цінних паперів, придбання необхідних основних засобів, використання прибутку для покупки цінних паперів.

Виробничі фактори характеризують процес організації виробництва продукції, виконання робіт чи послуг, виробничий потенціал підприємства, рівень спеціалізації та можливість диверсифікації виробництва. Їх оцінюють за допомогою таких показників, як обсяг виробленої продукції, продуктивність праці, тривалість виробничого циклу та ін.

Фактори менеджменту виражаються у правильній організації діяльності, втілюються у прийнятті обґрунтованих та виважених управлінських рішень.

Їх можна проаналізувати за допомогою компетенцій керівників підприємств, кваліфікації управлінського персоналу та формування мети та іміджу, рівня вмотивованості робітників, підприємницької орієнтації та політики ведення бізнесу.

Фінансові чинники виражаються у можливості фінансувати організацію, тобто у розмірі та вартості авансованого ним капіталу та у доцільності його використання. Саме ці фактори суттєво впливають на визначення бізнесу компанії. Вони відбиваються на сумі власного капіталу та боргу, боргу, фінансової стабільності, ліквідності та прибутковості.

Маркетингові чинники враховують, наскільки споживачі зацікавлені у придбанні товарів, роботи чи послуг організації. Вони визначаються широтою товарного асортименту, підвищенням його якості, ефективністю реклами та продажу товарів, можливістю завоювання нових ринків.

Інноваційні фактори виявляються у впровадженні у виробництво нових технологій, технік чи інших інновацій для збільшення економічної вигоди підприємства. Ці фактори можуть оцінюватися рівнем оновлення устаткування, наявними розробками та винаходами, науково-технічним потенціалом та ін.

За характером дії запропоновано розділити фактори на інтенсивні та екстенсивні. Інтенсивні фактори виражають якісні ознаки й особливості роботи підприємства та його навколишнього середовища.

Це такі фактори, як імідж, репутація підприємства, його конкурентоспроможність, кваліфікація керівництва та співробітників, рівень впровадження нової техніки і технології виробництва, виконання робіт та надання послуг, характер використання ресурсів, якість продукції, інвестиційна привабливість, розширення номенклатури продукції, результативність податкової, грошово-кредитної, збутової, рекламної політики, напрями розвитку компанії, продуктивність праці та ін.

Екстенсивні фактори виражають кількісну впевненість у діловій активності підприємства. Ці фактори включають рівень інфляції, рівень цін,

обсяг виробництва, розмір власного та позикового капіталу, кількість робітників, кількість додаткових ресурсів, вартість сировини та обладнання, вартість активів компанії, обсяг виручки від продажу продукції, кількість товарно-матеріальних цінностей, відсотки кредити та ін. депозити, вартість придбаних акцій і т. д. Тобто всі фактори, виражені у певному значенні.

Враховуючи значну кількість факторів, що впливають на ділову активність суб'єкта господарювання, у ході оцінки діяльності підприємства слід виокремлювати ті з них, які безпосередньо впливають саме на конкретне аналізоване підприємство.

Тобто якщо це монопольне підприємство, то враховувати фактор конкуренції та оцінювати його вплив некоректно. Крім того, слід зазначити, який із перерахованих факторів має максимальний вплив на діяльність підприємства, та визначити характер даного впливу.

Отже, окрім класифікації самих факторів ділової активності, представимо класифікаційні характеристики впливу факторів на ділову активність підприємства, опираючись на роботи Н.М. Гаркуші, І.М. Тихонової та О.С. Левченко, на рисунку 1.4.

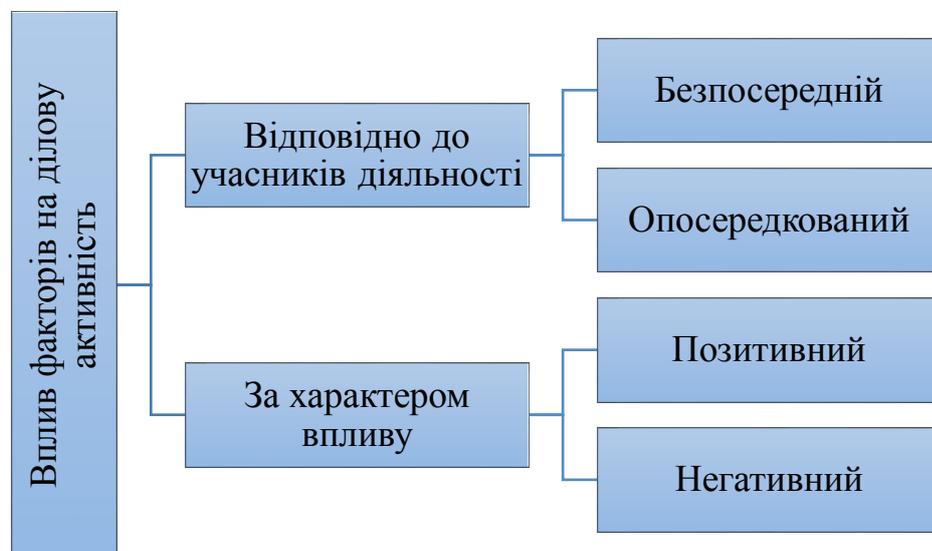

Рис. 1.4. Різновиди впливу факторів на ділову активність підприємства

На рисунку 1.4, відповідно до учасників, що впливають на діяльність підприємства, розрізняють безпосередній вплив, отже вплив учасників, які працюють на підприємстві та зацікавлені у позитивному ефекті діяльності підприємства. Це власники, керівники, співробітники підприємства. Необхідно розділити співробітників на робітників фінансової сфери (фінансовий директор, бухгалтери, економісти) та інших робітників, оскільки для визначення ділової активності найважливіша сфера аналізу – фінансова сфера.

Опосередкований вплив – це вплив сторонніх суб'єктів діяльності, які формують середовище, в якому функціонує підприємство. До цих учасників відносять державу, конкурентів, контрагентів, споживачів. Необхідно виділити в окрему категорію ще таких учасників, як банки, оскільки саме вони обслуговують майже всі підприємства і своєю політикою впливають на їхню діяльність.

Представлена класифікація факторів, що визначають ділову активність підприємства, дає змогу охарактеризувати сутність цього поняття, виявити вплив того чи іншого факторів на підприємство та проконтролювати його. Це дасть змогу точніше проаналізувати та оцінити ефективність діяльності підприємства, приймати обґрунтовані управлінські рішення для забезпечення значного результату та успішного управління бізнесом, допоможе оцінити виробничі та маркетингові можливості досліджуваного бізнесу, зберегти конкурентоспроможність, охарактеризувати ефективність управління та вибрати інновації, впровадження та розвиток яких дасть позитивний довгостроковий економічний результат, удосконалення виробничих та організаційних процесів. на підприємстві та створить низку конкурентних переваг, які визначають місце підприємства на відповідному ринку.

1.3. Підходи до управління діловою активністю підприємства

Ключовою метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Досягнення цієї мети в сучасних умовах відбувається за рахунок існуючої на підприємстві структури управління. Управління – це цілеспрямований вплив з боку суб'єктів, керівних органів на людей і економічні об'єкти, що здійснюється з метою направити їх дії на отримання бажаних результатів.

Враховуючи проблеми, які існують навколо компаній, стає неможливим їхній сталий розвиток, що характеризується ефективною фінансовою, економічною, організаційною та іншою діяльністю. Тому оновлюються заходи, щоб постійно відстежувати зміни, що відбуваються, і контролювати політику розвитку організації. У комплексі цих заходів пріоритет повинен віддаватися управлінню бізнесом компанії, що передбачає збільшення обсягів виробництва, зміцнення та стимулювання ділової активності.

У всіх економічно розвинених країнах рівень ділової активності визначається за допомогою спеціальних статистичних показників – індексів ділової активності. У основі лежить зміна ціни акцій компанії, рівень якої є остаточним вираженням її інвестиційної привабливості над ринком. Індикатори відсоткових ставок свідчать про комерційну активність та економічну стабільність.

У США на Нью-Йоркській фондовій біржі, наприклад, використовується такий агрегований статистичний показник ділової активності та оцінки економічної кон'юнктури, як Dow-Jones index, на Токійській фондовій біржі (Японія) – Nikkei-Dow index, на Лондонській фондовій біржі (Велика Британія) – FT (FTSE-footsie) index [5].

У процесі акціонування вітчизняної економіки стали з'являтися окремі методики розрахунку інтегральних показників ділової активності, прийнятні визначення економічної могутності українських підприємств і стійкості національної економіки загалом.

На рівні окремого підприємства ступінь його ділової активності визначається з використанням всієї системи показників економічної ефективності та вимірюється одним із двох способів, що відображають ефективність компанії в залежності або від розміру авансованих ресурсів, або від кількості їх споживання (витрат) у виробничому процесі, а саме: забезпечення планових темпів зростання та динаміки основних показників підприємства; розрахунок системи показників, що характеризують ефективність використання ресурсів підприємства; взаємозв'язок динаміки обсягів виробництва та ресурсів (витрат) визначає характер економічного зростання.

Не менш істотний вплив мають зовнішні чинники: складові політичної та ринкової політики в країні, рівень інфляції, монополії та регулювання експортно-імпортних операцій, рівень впровадження нового обладнання та технологій для виробництва та надання послуг, зміна відсотків за депозитами та відсоткові ставки за кредитами, рівень поінформованості економічних агентів про стан ринку, наявність конкуренції, що викликає зміни у характері та ступені активності поведінки підприємств, зміни грошових потоків, важелі державного втручання в економічне життя бізнесу тощо.

З погляду менеджменту підприємства поняття ділової активності підприємства можна інтерпретувати так: сукупність зусиль співробітників керованої компанії, що під впливом певного рівня мотивації, збільшення, передусім, оборотності оборотних засобів, формованих під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників виробництва, а також розвитку соціально-економічної інфраструктури регіону.

Як зазначають В.О. Подольська та О.В. Яріш світова практика господарювання пов'язує поняття ділової активності з поняттям інвестиційної привабливості підприємства. Показники ділової активності знаходить відображення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Ділова активність відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів і в той же час

характеризує якість управління, а також можливості потенційного розвитку підприємства.

Оскільки результати аналізу ділової активності є основою та важливим компонентом при розробці заходів щодо забезпечення ефективності компанії, рекомендується в оцінці стану ділової активності виділяти етапи розвитку бізнесу. діяльності та притаманні їм виробничо-господарські ситуації, що визначають певні результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для досягнення якісного рівня управління діловою активністю суб'єкта господарювання, її прискорення та інтенсифікації необхідно виробити комплексний, змістовний підхід до її управління., в якому мають бути реалізовані наступні напрямки:

- чітко окреслені управлінські завдання ділової активності підприємства (оцінка, доступність та інтенсифікація ділової активності);
- систематизація заходів щодо управління бізнес-діяльністю компанії, а саме: напрями управління, алгоритм дій з управління бізнес-діяльністю, а також можливі загрози та вразливості компанії у процесі реалізації цих дій..

Зважаючи на важливість виконання вимог даного підходу наголошується на оцінці ділової активності та аналіз рівня конкретної компанії. Таким чином, стає можливим достовірно визначити ефективність використання людських, матеріально-технічних, фінансових, інвестиційних та інших ресурсів, встановити рівень якості управління, а також можливості та перспективи подальшого розвитку господарюючого суб'єкта. Реалізація заходів корпоративного контролю не може здійснюватися без згадування відповідних загроз та вразливостей, тому також необхідновраховувати ресурсний потенціал підприємства, направлений на їх нейтралізацію.

Слід також відзначити, що даний підхід буде недосконалим без виокремлення сфер управління діловою активністю, які розподілено за етапами економічного розвитку суб'єкта господарювання.

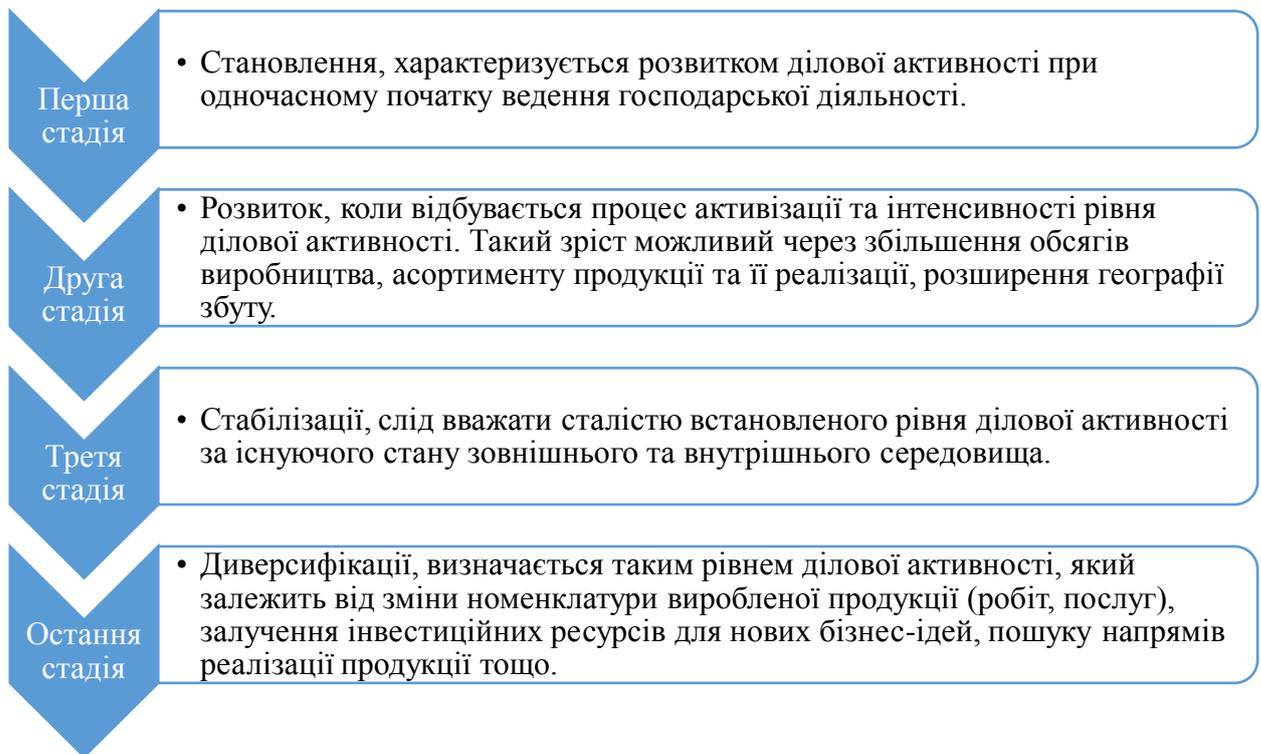

Рис. 1.5. Етапи економічного розвитку суб'єкта господарювання

Таким чином, заходи управління діловою активністю прямо та опосередковано залежать від стадії економічного розвитку підприємства, факторів внутрішнього та зовнішнього оточуючого середовища, оскільки вищезазначені елементи впливають на плин розвитку та інтенсивність ділової активності підприємств.

Оскільки результати аналізу господарської діяльності є основою забезпечення ефективного функціонування суб'єкта господарювання, при оцінці його стану доцільно розрізняти рівні економічної активності та притаманні їм економічні ситуації, що визначають конкретні фінансові результати та економічні показники. Рекомендується визначати достатній, задовільний і незадовільний рівні ділової активності (табл. 1.4).

Оскільки підприємство функціонує в соціально-економічному просторі, нормативно-правову базу якого формує держава, то ділова активність будь-якого суб'єкта господарювання неможлива без втручання державних та інших органів регулювання.

Таблиця 1.4

Характеристика рівнів ділової активності підприємства

Рівень ділової активності	Господарська ситуація	Характеристика рівня ділової активності	Способи підвищення та стабілізації рівня ділової активності
1	2	3	4
Достатній (високий)	Нормальна	Стійкий фінансовий стан, активна інвестиційна та інноваційна політика, стійка тенденція до зростання оціночних показників, високий рівень показників ефективності використання ресурсів	Підвищення якості продукції, розробка нових її видів; постійний пошук резервів зниження витрат усіх видів сировини та матеріалів; періодичне оновлення виробничої бази на новій технологічній основі; формування запасу ресурсів відповідно до потреб підприємства; оптимізація структури джерел їх фінансування
Задовільний (середній)	Проблемна	Нестійкий фінансовий стан, інертне (епізодичне) здійснення інвестиційної і інноваційної діяльності, нестійка динаміка зростання оціночних показників, суттєве зниження ефективності використання ресурсів	Нейтралізація надмірних залишків запасів; реалізація продукції, що не користується попитом; дослідження ринкового середовища; аналіз власних позицій і конкурентів; скорочення тривалості операційного циклу за рахунок невинуватих етапів; забезпечення ритмічної та злагодженої роботи підприємства; ліквідація простоїв обладнання, збоїв у постачанні; постійне здійснення аналізу ділової активності на усіх рівнях; розробка і прийняття управлінських рішень з урахуванням результатів аналізу
Незадовільний (низький)	Кризова	Кризовий фінансовий стан, відсутність інноваційної діяльності, звужений тип виробництва, стійка негативна тенденція спаду оціночних показників, неефективне використання ресурсів	Локалізація ризикової ситуації відповідно до джерел її виникнення, зміна стилю управління в умовах кризової ситуації, експрес-аналіз ділової активності, оперативне реагування на виникнення проблемної ситуації

Зазвичай кожне підприємство має внутрішнє операційне середовище, власні матеріально-технічні ресурси, робочу силу, технології, розмір та територіальну структуру, політику управління та організаційний клімат. Однак внутрішнє середовище кожного підприємства як відкритої системи

змінюється під впливом зовнішнього середовища, в якому розкривається кінцевий результат господарської діяльності.

Стосовно діяльності суб'єктів бізнесу:

- внутрішнє бізнес-середовище;
- зовнішнє бізнес-середовище (зовнішнє оточення підприємства).

Внутрішньоорганізаційне ділове середовище формується самим суб'єктом господарювання, оскільки перебуває у полі зору його впливу та управління. Внутрішньоорганізаційне корпоративне середовище складається з його внутрішніх елементів та підсистем, контрольованих підприємством, які характеризують потенціал для поточного функціонування та розвитку, соціально-психологічну ситуацію (власні матеріальні, технічні та технологічні ресурси, людські ресурси, структуру та політику управління, організаційно-психологічний клімат).

Зовнішнє бізнес-середовище, в свою чергу, поділяється на загальне (дальнє) і специфічне (ближнє). Загальне можна охарактеризувати умовами та факторами з непрямим впливом: політична ситуація, економічна ситуація в країні, інституційна та організаційна, інфраструктурна, науково-технічна, геополітична, соціокультурна, природне, кліматичне та екологічне середовище, глобалізація, інтеграція та транснаціоналізація бізнесу, міжнародне, кон'юнктура світового ринку тощо.

Основними прийомами, за допомогою яких можливий аналіз управління діловою активністю, можуть бути порівняльний та трендовий аналіз. Ці прийоми мають певні недоліки, оскільки вони дозволяють здійснювати лише часткове управління господарською діяльністю. У процесі проведення порівняльного аналізу експерти використовують дані, що характеризують фактичний стан діяльності компанії, конкурентів, галузі, не маючи можливості врахувати поточні та майбутні зміни економічного середовища, які, у свою чергу, не дозволяють ефективно управляти діловою активністю.

Відмінною особливістю трендового аналізу та його основним недоліком є те, що він проводиться за тимчасовим фактором, однак у цьому випадку не

враховується усунення коливань циклічних ринкових явищ, у результаті виходять прогнози. не може бути абсолютно надійним, а значить, можливості управління бізнес-діяльністю значно скорочуються. підприємства.

Слід зазначити, що з доступних методів, як і серед методик, більшість належить аналізу оцінки діяльності компанії, а чи не її менеджменту. Таким чином, останній включає тільки метод морфологічного аналізу, за допомогою якого визначаються причинно-наслідкові на ділову активність компанії, що дозволяє сформулювати певні заходи з її управління. Інші методи, такі як матричні, математичні, експертних оцінок тощо, спрямовані здебільшого на здійснення аналізу факторів і показників, що допомагають оцінити ділову активність, не маючи можливості управління нею.

На рисунку 1.6. зазначено основні методи управління діловою активністю.

Слід відзначити, що серед наявних методів оцінки та управління діловою активністю підприємств немає єдиного, який би поєднував функції оцінки ділової активності та управління нею.

Більшість методів визначаються характеристиками, які ускладнюють процес управління господарською діяльністю, наприклад, коли є управлінська функція, жоден з методів не враховує розміру підприємства і форми власності. Тому необхідно розробити спеціальну систему оцінки, що дозволяє однаково універсально оцінювати стан управління бізнесом малих та великих компаній, незалежно від їхньої форми власності.

Такий підхід має бути гнучким та адаптивним для здійснення комплексної характеристики управління діловою активністю на підприємствах.

Список методів оцінки та управління діловою активністю, безумовно, не обмежується розглянутими вище. Застосовуються також такі методи, як рівноважний, скоригований, метод нечіткої логіки [42].

Рис. 1.6. Основні методи оцінки управління діловою активністю

Їхній загальний недолік для підприємств полягає в тому, що вони покладаються на використання таких показників, деякі з яких мають складні алгоритми розрахунку, а більшість з них мають велику кількість параметрів, які можуть бути неефективними для різних проблемних ситуацій. Більше того, складно повністю проаналізувати економічну діяльність, оскільки майже всі елементи цієї категорії пов'язані один з одним, і більшість методів бізнес-аналізу не враховують цієї залежності і майже не пропонують можливостей здійснення управління діловою активністю.

Для прийняття ефективних управлінських рішень щодо підвищення рівня управління та стабілізації ділової активності компаній необхідний концептуально новий комплексний підхід до систематизації найважливіших підходів, методів та показників, які найкраще підходять для оцінки системи управління бізнес-діяльністю.

Він має виявляти всебічні причинні залежності, які впливають на ділову активність організації з метою управління діловою активністю; аналіз повинен забезпечити системний підхід, коли ділова активність розглядається як складна система, котра постійно змінюється і знаходиться під впливом низки факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Висновки до розділу 1

Виникнення і розвиток поняття ділової активності діалектично зумовлене та практично виправдане. Ділова активність виступає однією з найважливіших характеристик діяльності підприємств, що визначає ступінь результативності використання підприємством власного потенціалу. Ділова активність є об'єктом управління підприємства зі специфічним набором способів і інструментів управління.

Ділова активність має тісний зв'язок з іншими найважливішими характеристиками підприємства (інвестиційна привабливість, фінансова стійкість, кредитоспроможність).

Ділову активність підприємства можна визначити як процес щодо забезпечення досягнення цілей розвитку підприємства у сфері виробництва і реалізації продукції. Отже, ступінь досягнення цілей розвитку на певному етапі залежать від рівня ділової активності. Ділова активність – це лише один із видів активностей, серед яких, крім зазначених вище, виділяють інноваційну, соціальну, екологічну, ринкову, економічну, технічну та інші.

Необхідно відзначити, що:

– як економічна категорія ділова активність є надзвичайно розгалуженою і багатоаспектною. Її слід розглядати з точки зору інтенсивності здійснення економічного процесу і ефективності діяльності підприємства за певний проміжок часу;

– ділова активність підприємства відображає ступінь його життєздатності в умовах нестабільної економіки, який залежить від застосовуваних керівництвом управлінських принципів, що проявляються через спектр реальних дій, спрямованих на динамічність розвитку суб'єкта господарювання і досягнення ним поставлених цілей та заданих програм;

– ділова активність підприємства відрізняється високою чутливістю до змін бізнес-середовища, і, відповідно, потребує об'єктивної оцінки у розрізі видів економічної діяльності.

На ділову активність впливає безліч факторів як на мікро, так і на макрорівнях. Усебічний аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, визначення ступеня впливу того чи іншого фактора на підприємство значно спростить прийняття зважених управлінських рішень, дасть змогу визначити межі виробничих і збутових можливостей підприємства та обрати ті напрями перетворень, розвиток яких дасть максимальний господарський ефект у довгостроковій перспективі, створить ряд переваг, які зможуть забезпечити вдосконалення виробничих процесів продукції на підприємстві та досягнення її більш досконаліших характеристик.

Серед факторів, що визначають ділову активність підприємств, виділяють позитивні та негативні. На нашу думку, такий поділ є недоречним,

оскільки не об'єднує фактори у класифікаційні групи, а показує результат їхньої дії на організацію діяльності підприємства. А різні фактори на різних стадіях розвитку підприємства впливають на ділову активність по-різному.

Поділ факторів на зовнішні і внутрішні є загальним і обґрунтований бізнес-середовищем, в якому працює суб'єкт господарювання.

Внутрішні фактори впливають безпосередньо на підприємство і характеризують його діяльність. Інвестиційні фактори проявляються в ефективності використання інвестиційних ресурсів, залучених для функціонування підприємства, через різноманітні інструменти. Виробничі фактори характеризують процес організації виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг, виробничий потенціал підприємства, рівень спеціалізації та можливості виробничої диверсифікації. Фактори менеджменту виявляються у правильній організації діяльності, що втілюється у прийнятті обґрунтованих і зважених управлінських рішень. Фактори фінансового характеру виявляються у здатності забезпечувати фінансування підприємства, тобто обсягу і вартості авансованого в нього капіталу і доцільності його використання. Маркетингові фактори розглядають способи зацікавлення споживачів у придбанні товарів, робіт чи послуг організації. Інноваційні фактори виявляються у впровадженні у виробництво нових технологій, технік чи інших інновацій для збільшення економічної вигоди підприємства. огляду на велику кількість факторів, що визначають ділову активність підприємства, зазначимо, що у процесі оцінки діяльності підприємства варто виділяти ті з них, які безперечно впливають саме на конкретне аналізоване підприємство. Тобто якщо це підприємство-монополіст, то недоцільно розглядати фактор конкуренції та оцінювати його вплив. Крім цього, необхідно зазначити, який із перелічених факторів має максимальний вплив на діяльність підприємства, і визначити характер цього впливу.

Рівень ділової активності визначається за допомогою спеціальних статистичних показників – так званих індексів ділової активності. В їх основу

покладені варіювання курсів акцій компанії, рівень яких і є кінцевим виразником її інвестиційної привабливості на ринку.

Оскільки результати аналізу ділової активності є підґрунтям і ваговою складовою у розробці заходів щодо забезпечення результативності суб'єкта господарювання, доцільно при оцінюванні його стану виділити рівні ділової активності та притаманні їм виробничо-господарські ситуації, які зумовлюють певні результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Відзначаючи важливість виконання вимог щодо даного підходу, на перший план виступає оцінка ділової активності та аналіз її рівня на конкретному підприємстві. Таким чином стає можливим реально визначити ефективність використання трудових, матеріально-технічних, фінансових, інвестиційних та інших ресурсів, установити ступінь якості управління, а також можливості та перспективи подальшого розвитку суб'єкта господарювання. Здійснення заходів управління діловою активністю не може бути виконано без зваження на відповідні загрози та уразливості, відтак, необхідно також враховувати ресурсний потенціал підприємства, направлений на їх нейтралізацію.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз ділової активності в системі управління підприємством

Високі результати роботи суб'єктів господарювання в умовах конкуренції та невизначеності ринкового середовища залежать від якісного будівництва та ефективно працюючої системи управління їх господарською діяльністю. Процес розвитку та формування ринкових відносин в Україні виявив низку проблем, пов'язаних з управлінням фінансово-господарською діяльністю промислових та торгових підприємств. Зокрема, сьогодні актуальні питання бізнес-аналізу та управління компанією.

Питанням управління підприємством присвячено значну кількість досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. В економічній літературі управління розглядають загально, через систему зв'язків суб'єкта й об'єкта управління [43, с. 12; 44, с. 9;], як вид діяльності для впливу на колектив [45; 46; 47], або через основні функції – планування, організацію, мотивацію та контроль [6, с. 925; 48, с. 38].

Аналіз підходів до визначення категорії «управління» дозволяє стверджувати, що управління – це сукупність процесів, операцій, цілеспрямованих дій, направлених на об'єкт управління, що сприятиме ефективному досягненню мети підприємства шляхом планування, організації, мотивації і контролю за ресурсами.

Окремої уваги потребує поняття «система управління розвитком підприємства», структура цієї системи й місце управління діловою активністю в системі. Це питання висвітлено в дослідженнях В. Харченко [49], К.О. Бармути [50], О.В. Шаламової [51], О.А. Ніколаєвської [52] та інших науковців.

Таблиця 2.1.

Трактування поняття «система управління розвитком підприємства» в дослідженнях науковців

Науковці	Трактування поняття
О.В. Шаламова	Під системою управління розвитком розуміє таку підсистему управління підприємством, яка забезпечує приріст потенціалу підприємства та зміни якості життя споживачів при високій динаміці зовнішнього середовища [51].
О.А. Ніколаєвська	Система управління розвитком – це інструментарій впливу на формування й використання потенціалу підприємства, а першоосновою побудови ефективної системи управління розвитком є ідентифікація стратегічних цілей [52].
В. Харченко	Систему управління розвитком розглядає з позиції підтримки результативності господарської діяльності, тобто в її основу покладено стан ресурсів, результатів, процесів, управління якими дозволяє досягти оптимального фінансово-економічного становища підприємства в будь-якому ринковому середовищі. Крім цього, автор зазначає, що розвиток здебільшого пов'язують зі змінами, більш якісним станом, поліпшенням діяльності [49].
К.О. Бармута	Підкреслює, що головні критерії сучасної системи управління розвитком підприємства полягають у забезпеченні ефективності та конкурентоспроможності діяльності підприємства. Автор також зазначає, що в сучасних ринкових умовах система управління розвитком має бути гнучкою, адекватною; повинна враховувати конкуренцію на ринку, вимоги до рівня якості, невизначеність зовнішнього оточення тощо [50].

О.В. Шаламова концентрує свою увагу на високій динаміці зовнішнього середовища, яка в свою чергу веде до приросту потенціалу підприємства та зміни якості життя споживачів. О.А. Ніколієвська розглядає в основі своєї думки ідентифікацію стратегічних цілей, яка є основою побудови ефективної системи управління розвитком. В. Харченко заклав у основу підтримки результативності господарської діяльності підприємства стан ресурсів, результатів та процесів, управління якими дозволяє досягти кращого становища підприємства. К.О. Бармута вважає, що головні критерії полягають у забезпеченні ефективності та конкурентоспроможності діяльності підприємства.

Структурована схема системи управління розвитком торгівельно-виробничого підприємства наведена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Структура системи управління розвитком торгівельно-виробничого підприємства

В цілому ділову активність розглядають як «динамічний процес, в межах якого реалізуються функції менеджменту, оновлюється інформація, приймаються і виконуються управлінські рішення» [11, с. 18]. Тому система управління виробничо-торговельним підприємством, що керується концепцією

управління діловою активністю, має бути комплексом принципів, функцій, методів, які використовуються з метою прийняття оптимального управлінського рішення (рис. 2.2).

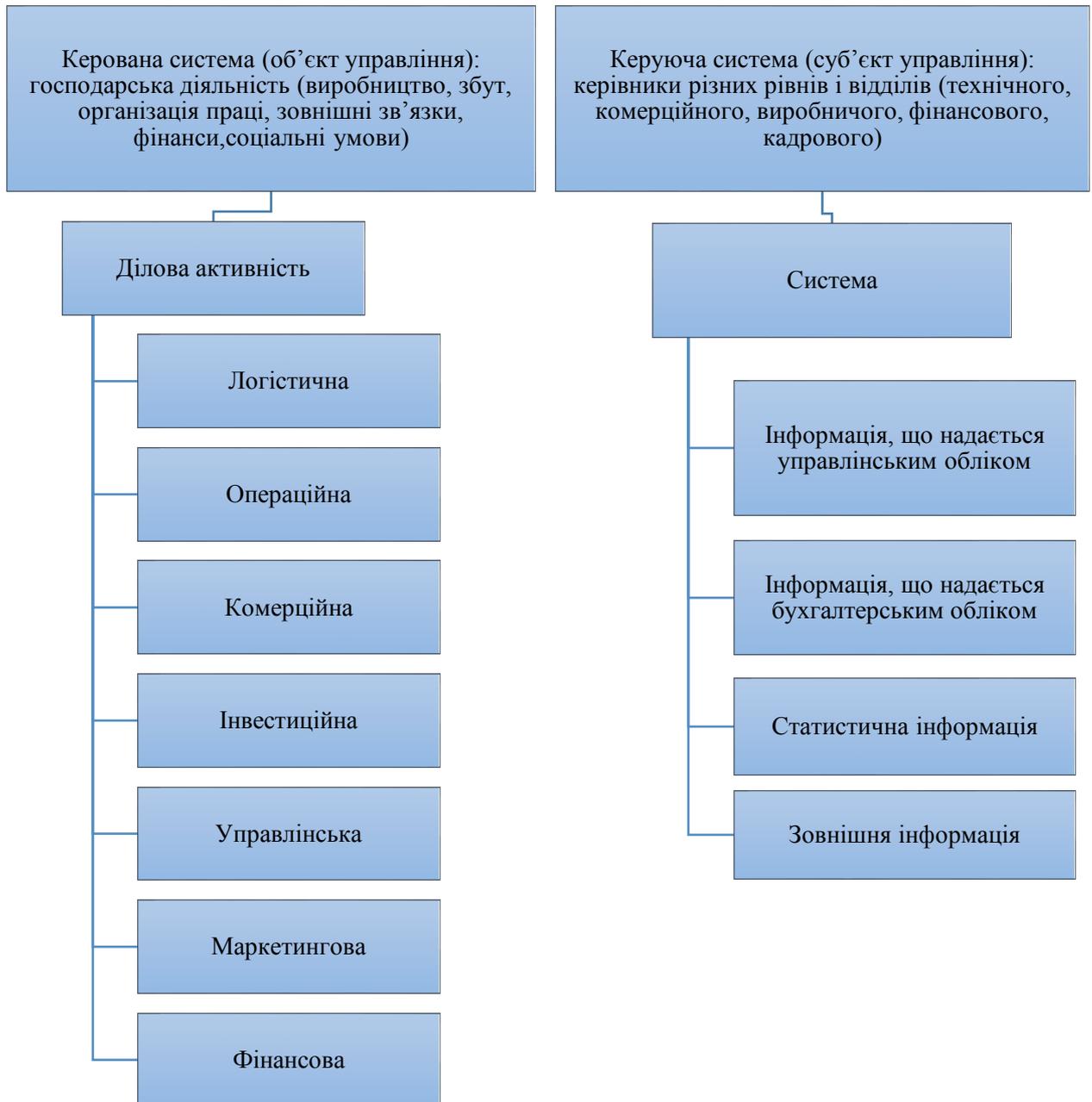

Рис 2.2. Порівняння систем керуючих діловою активністю на підприємстві

Як видно зі схеми, система управління діловою активністю виробничо-торговельним підприємством є сукупністю двох підсистем: керуючої (власне системи управління) та керованої (системи, що управляється).

Своєчасний та повний аналіз ділової активності сприяє уникненню кризових явищ у виробничо-фінансовій діяльності підприємства, забезпеченню стійкого економічного зростання, мінімізує ризик неефективної діяльності в умовах економічної нестабільності ринкового середовища та конкуренції.

Ділова активність – досить широке поняття та охоплює практично всі аспекти роботи. Виділіть ділову активність підприємств з мобілізації внутрішніх ресурсів для економічного зростання та активності у зовнішньому економічному середовищі.

Внутрішня активність виявляється у зростанні економічного потенціалу підприємств або підвищенні ефективності його використання. Аналіз та оцінка внутрішньої ділової активності здійснюється в кількісному та якісному відношенні.

Кількісні параметри оцінки ділової активності виражені динамікою показників виробничо-фінансової діяльності підприємств, що характеризують зміну обсягів виробництва і реалізації продукції, витрат підприємства і швидкості обороту його коштів. Кількісна оцінка і аналіз ділової активності можуть бути здійснені за двома напрямками:

- ступінь виконання плану за основними показниками, що забезпечують задані темпи їх зростання;
- рівень ефективності використання ресурсів.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки коефіцієнтів оборотності, які у загальному випадку являють собою відношення чистого доходу від реалізації продукції до середньої за період величини коштів або їх джерел.

Якість економічного зростання може характеризуватися узагальнюючими показниками, які визначають ступінь окупності (оборотності) активів і капіталу.

Ступінь ділової активності на рівні підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів оборотності:

1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Оборотність оборотних коштів (англомовний аналог – Current Asset Turnover) – показник ділової активності, який вимірює ефективність використання оборотних активів підприємства (грошових коштів, запасів товарів, виробничих запасів, дебіторської заборгованості). Коефіцієнт демонструє співвідношення виручки і середньої за період суми оборотних активів. Значення індикатора свідчить про кількість оборотів, зроблених оборотними засобами. Це з тим, що збільшення значення показника свідчить про те, що компанії потрібно менше ресурсів підтримки поточного рівня активності. Це призводить до вивільнення частини фінансових ресурсів, які можна направити на активізацію поточної діяльності. Зниження оборотності призводить до збільшення потреби у фінансових ресурсах. За відсутності доступу до дешевих фінансових ресурсів це збільшить фінансові витрати бізнесу.

Значення показника варіюється залежно від сфери діяльності підприємства, оскільки такого нормативного значення немає. Більше значення, ніж у конкурентів, свідчить про інтенсивне використання оборотних средств. Збільшення показника за досліджуваний період – добрий знак, що свідчить про постійну роботу підприємства з удосконалення політики управління запасами, кредитами, грошима та інші оборотними активами.

Якщо значення показника є низьким, то резерви його підвищення можуть бути наступними:

- зниження суми виробничих запасів до мінімально допустимого рівня, який забезпечить безперебійність операційного процесу;
- стимулювання збуту і зниження суми запасів готової продукції і товарів;
- здійснення заходів щодо прискорення погашення дебіторської заборгованості;

– інше.

2. Коефіцієнт ефективності використання ресурсів.

В загальному вигляді характеризується ставленням абсолютної величини ефекту до ресурсів і витрат на їх утримання. Як ефекту можуть виступати різні показники: приріст валової доданої вартості, чиста продукція, обсяг виручки (продажів), обсяг прибутку. Однак, з огляду на функціональне призначення торгівлі, яка є необхідною фазою відтворення валового внутрішнього продукту, на перше місце серед показників ефекту слід поставити швидкість обороту матеріальних ресурсів, а на друге – ресурсоотдачу і ресурсомісткість.

Коефіцієнт використання фінансових ресурсів (всіх активів) дозволяє визначити, протягом якого часу отриманий прибуток може компенсувати вартість майна. Для цього коефіцієнта немає нормативного числового значення, збільшення цього коефіцієнта стосовно попереднього періоду вважається позитивним.

3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Показник оборотності дебіторської заборгованості (Accounts Receivable Turnover, Times) – показник ділової активності, який вказує на ефективність управління заборгованістю клієнтів і інших дебіторів. Значення індексу показує кількість оборотності дебіторську заборгованість, тобто скільки разів дебітори погашали свої зобов'язання перед компанією. Показник розраховується як відношення виручки (чистого прибутку) до середньої суми дебіторської заборгованості у період.

Важко зробити однозначний висновок вплив дебіторську заборгованість на фінансовий стан компанії. З одного боку, боржники витрачають фінансові ресурси компанії. Це може призвести до збільшення фінансових витрат через необхідність залучення додаткових коштів. Проте, з іншого боку, збільшення позички товарів покупцям допомагає підвищити рівень продажу, тому що у багатьох сферах важлива можливість отримати товар та оплатити його пізніше. Якщо витрати на залучення додаткових позикових коштів для

надання товарних кредитів перевищують вигоду від збільшення продажів, то в цьому випадку зниження виручки для отримання позитивно позначиться на роботі бізнесу. В інших випадках збільшення обороту дебіторської заборгованості буде мати позитивний ефект на роботу компанії.

4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (англомовний аналог – Accounts Payable Turnover, Times) – показник ділової активності, який вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року. Шляхом порівняння оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості можна визначити якість торгової кредитної політики (товарів) підприємства. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською означає, що компанія використовує ресурси кредиторів як джерело фінансування для своїх дебіторів, а решта грошей використовується компанією для фінансування інших операцій. Показник розраховується як ставлення собівартості до середньорічної величини кредиторської заборгованості. Результат розрахунку показує, скільки разів компанія виплачувала свої зобов'язання перед постачальниками, підрядниками і т.д. протягом періоду дослідження.

5. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів.

Оборотність запасів (англомовний аналог - Inventory Turnover, Times) – показник ділової активності, який вказує на ефективність управління запасами в компанії. Значення показника свідчить про кількість оборотів, що здійснили запаси за рік. Він розраховується як співвідношення собівартості продукції і середньорічної суми запасів.

Ефективна політика управління запасами означає, що поточні запаси запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та іншого забезпечують безперервність виробництва та збуту товарів та послуг при використанні мінімальних фінансових ресурсів для фінансування запасів. Коли операції виконуються без збоїв, але обсяг сховища є значним, витрати компанії збільшуються. За приміщення, де зберігається інвентар, необхідно

вносити орендну плату, щоб сплатити відсотки кошти, зібрані для купівлі надлишків запасів і т.д.

6. Період обороту власного оборотного капіталу.

Показник оборотності власного капіталу (англомовний аналог - Equity Turnover) – показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії. Коефіцієнт розраховується як відношення виручки (чистого прибутку) до середньорічної суми власного капіталу. Високе значення показника свідчить про ефективне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта показує, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню коштів, залучених власниками.

Показник необхідно розглядати в динаміці та порівнювати зі значеннями прямих конкурентів у галузі. Збільшення показника за досліджуваний період свідчить про постійну оптимізацію роботи компанії у цій сфері.

Ділову активність підприємства визначають за умови виконання так званого «золотого правила» економіки підприємства: «Золоте правило» економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна).

$T_{пр}$ – темп зростання прибутку до оподаткування, %;

T_r – темп збільшення обсягу реалізації, %;

T_k – темп зростання авансованого капіталу, %.

$$T_{пр} > T_r > T_k > 100\%, \quad (2.1)$$

Одним із важливих показників, що характеризують ділову активність підприємства, є тривалість операційного та фінансового циклу.

Тривалість операційного циклу є арифметичною сумою тривалості періодів оборотності дебіторської заборгованості й запасів у днях.

Тривалість фінансового циклу розраховується, як сума періоду обороту (погашення) дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних цінностей за вирахуванням періоду обороту кредиторської заборгованості.

Провівши аналіз операційного і фінансового циклів доречним є проведення аналізу динаміки основних показників використання оборотних активів:

- коефіцієнт оборотності оборотних активів,
- коефіцієнт закріплення оборотних активів,
- тривалість одного обороту оборотних активів

Також важливим є визначення впливу чинників на економічний результат від прискорення оборотності.

На зміну тривалості оборотності оборотних активів впливають два чинники: середньорічні залишки оборотних активів $(OA)_{\bar{}}$ і дохід (виручка) від реалізації (ЧД).

Комплексна оцінка оборотності всього капіталу та окремих його елементів дозволяє оцінити рентабельність капіталу та привабливість підприємства для інвесторів, можливість збільшення обсягів виробництва без залучення додаткового капіталу, раціональність власного капіталу та позикових коштів. коефіцієнт достатності капіталу, правомірність політики надання та отримання комерційних кредитів.

Прибутковість компанії оцінюється з допомогою системи показників прибутковості, які розраховуються шляхом порівняння суми прибутку чи доходу з розміром капіталу, доходів чи витрат. Дохідність є базою для розвитку підприємства, вона визначає його місце й оцінку на ринку і в цілому відображає фінансовий стан підприємства.

2.2. Інформаційне забезпечення аналізу ділової активності

Глибина і результативність економічного аналізу залежить від обсягу, своєчасності та якості використовуваної інформації. Підприємство, яке вміло

використовує необхідну інформацію в процесі планування, прогнозування та аналізу своєї господарської діяльності, може подолати жорстку конкуренцію.

Термін «інформація» (від латинського «informatio») означає «пояснення», «повідомлення». Аналіз літературних джерел показав, що на сьогоднішній день не існує загальноприйнятого визначення економічної інформації.

Інформація – це впорядковані повідомлення про кількісний і якісний стан речей чи явищ, сукупність даних і знань про них [53].

Інформаційне забезпечення – це сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі.

На рисунку 2.3 зображено яким умовам повинно відповідати інформаційне забезпечення.

Рис 2.3. Умови, яким повинно відповідати інформаційне забезпечення

У сучасних умовах господарювання керівникам підприємств у сфері бізнесу відома формула «час – гроші» повинна бути доповнена аналогічною формулою: «інформація – гроші». Від якості інформації, яка використовується в процесі економічного аналізу й сприяє прийняттю управлінських рішень, значною мірою залежать ринкова вартість підприємства, альтернативність

вибору інвестиційних проектів, обсяг витрат фінансових ресурсів, рівень прибутку й інших показників, які формують рівень добробуту власників підприємства й темпи його економічного розвитку.

Досліджуючи наукові праці вчених, присвячені інформаційному забезпеченню управління, дозволили виявити відсутність єдиного підходу до розуміння поняття «інформаційне забезпечення». За твердженням науковців інформаційне забезпечення це:

- система одержання, оцінки, зберігання та переробки даних з метою прийняття управлінських рішень [54];
- наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься у базах даних інформаційних систем. Інформаційні системи в свою чергу - це системи зберігання, обробки, перетворення, передачі й оновлення інформації з використанням комп'ютерної та іншої техніки [55];
- процес створення та постачання інформації, доступу до неї та як інформаційне джерело, яке впливає на прийняття управлінських рішень [54].
- процес забезпечення інформацією та сукупність документів за різними формами, за якими розкривається сутність кожного процесу діяльності [56];
- сукупність реалізованих рішень відносно обсягів інформації, її якісного і кількісного складу, розміщення і форм організації. При цьому метою інформаційного забезпечення управління є своєчасне надання необхідної й достатньої інформації для прийняття управлінських рішень, що забезпечують ефективну діяльність як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів [57].

Отже, деякі науковці під інформаційним забезпеченням розуміють сукупність інформації (інформаційну базу), а інші – систему, в яку входять і інші складові (технічні засоби та програмне забезпечення, інформаційні технології, методичні інструктивні матеріали, системи класифікації та кодування). Таким чином, поняття інформаційного забезпечення можна розглядати в декількох варіантах, які доповнюють один одного.

При створенні інформаційного забезпечення обсяг інформації регулюється співвідношенням «необхідного й достатнього», а також вимогами повноти й достовірності даних. Окремо визначаються вимоги стосовно своєчасного надання відомостей користувачеві. Зібрана інформація й засоби її обробки повинні бути основою для дослідження об'єкта, виміру впливу факторів, а також виявлення можливостей здійснення управлінських дій.

Для сучасного етапу розвитку інформаційного забезпечення управління підприємствами України характерними є наступні основні тенденції:

- збільшення обсягу та покращення якості інформаційних ресурсів, що використовується в управлінській діяльності;

- удосконалення технічних засобів обробки, накопичення і передачі інформації, що використовуються підприємствами. При цьому велике значення мають інформаційні технології, які базуються на застосуванні комп'ютерів, активній участі користувачів в інформаційному процесі, широкому використанні пакетів прикладних програм загального призначення, доступні до віддалених баз даних і програм завдяки обчислювальним мережам ЕОМ;

- розширення переліку спеціалізованих програмних продуктів, що пропонується ринком для побудови інформаційних систем окремих видів підприємств;

- децентралізація побудови інформаційних систем і використання інформаційних ресурсів в межах підприємства.

Успішне вирішення завдань аналізу ділової активності підприємства неможливо без створення й ефективного функціонування фінансово-економічної інформації.

Інформаційне забезпечення містить у собі сукупність вхідної інформації, результати її проміжної обробки, вихідні дані й кінцеві результати аналізу, що надходять у систему управління, тобто являє собою сукупність даних, що всебічно характеризують діяльність підприємства на різних етапах їхнього формування.

Отже, інформаційне забезпечення економічного аналізу ділової активності являє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення оцінки, планування й підготовки ефективних і оперативних управлінських рішень за всіма аспектами фінансово-господарської діяльності підприємства.

За підсумками цього процесу забезпечується необхідною інформацією не тільки управлінський персонал і власники самого підприємства, але й задовольняються інтереси широкого кола користувачів.

Ділова активність є узагальнюючим показником ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, його прибутковості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності.

В ході здійснення оцінки ділової активності та формування відповідних висновків про стан підприємства слід своєчасно використовувати високоякісну та об'єктивну інформацію. Інформація на сьогодні виступає чи не найголовнішим ресурсом підприємства наряду із фінансами, працею та капіталом, адже вона впливає на прийняття господарських рішень.

Актуальність дослідження питань інформаційного забезпечення аналізу ділової активності обумовлена необхідністю отримання вчасно високоякісної інформації про стан підприємства для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень в процесі використання ресурсів.

Серед значних здобутків, саме у площині даного дослідження, складно виділити окремих науковців або наукові школи через специфіку предмета дослідження.

Окремо питанням інформаційно-аналітичного забезпечення управління діловою активністю займалися Гринькевич О. та Кіндрацька Г. [59].

Частково питання аналізу ділової активності у розрізі отримання якісної інформації розглядалися у економічній статистиці такими науковцями, як: Амоша О., ЦалЦалко Ю., Швиндаренко Г. та ін. Разом із тим зацікавленість підприємств у створенні якісної системи інформаційного забезпечення процесу аналізу ділової активності потребують подальшого дослідження.

Найбільш широко інформацію охарактеризував Махлуп Ф.:

- інформація – це процес передачі знань, сигналу чи повідомлення;
- інформацією є поточні дані про перемінні величини в деякій галузі діяльності, систематизовані відомості щодо основних причинних зв'язків, які містяться у знанні як поняття більш загального класу, по відношенню до якого інформація є підлеглою;
- інформація – це знання, які передані кимось іншим чи набуті шляхом власного дослідження;
- інформацією є знання про якусь особливу подію, випадок чи щось подібне [53].

За змістом інформація може бути економічною, науково-технічною, правовою, виробничою, соціальною тощо. Саме тому кожен вид інформації має свої особливості оброблення та відображення отриманих даних, зміст, цінність тощо.

Предметом нашого дослідження є економічна інформація яка використовується в процесі аналізу ділової активності підприємства.

Економічна інформація представляє собою сукупність відомостей про стан та особливості протікання соціально-економічних процесів, які використовуються для управління цими процесами у виробничій і невиробничій сферах.

Ділова активність представляє собою оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, яка характеризує продуктивність управління його ресурсним потенціалом. Дана інформація цікавить, з одного боку, внутрішніх користувачів, які є суб'єктами здійснення оцінки, аналітичної роботи та управління підприємством.

З іншого боку, така інформація цікавить акціонерів та потенційних інвесторів, які роблять висновки щодо стану підприємства на ринку та його інвестиційної привабливості.

Таким чином, інформація щодо стану ділової активності підприємства характеризується різним рівнем доступу до неї різних категорій користувачів.

Слід зазначити, що зміст інформаційного забезпечення аналізу ділової активності, його широта й глибина визначаються галузевими особливостями діяльності підприємств, їхньою організаційно-правовою формою функціонування, обсягом і ступенем диверсифікованості фінансово-господарської діяльності й рядом інших умов.

Отже, інформаційне забезпечення аналізу ділової активності по суті, являє собою систему показників, що формується за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел (рис 2.4).

Рис. 2.4. Система показників інформаційного забезпечення аналізу ділової активності

Система показників, що характеризує загальноекономічний розвиток країни, є основою проведення аналізу й прогнозування умов зовнішнього

середовища функціонування суб'єкта при розробці комплексної політики управління діловою активністю й виявленні резервів її підвищення, орієнтуючись на середньогалузеві показники. Показники цієї групи зовнішніх джерел рекомендується підрозділити на інформацію:

- макроекономічного розвитку (інфляція, грошові доходи населення, внески населення в банках, емісія грошей, темп росту внутрішнього національного продукту й національного доходу);

- галузевого розвитку (обсяг послуг, вартість активів, власний капітал, сума прибутку, провізні плати - тарифи або фрахти).

Система показників, що характеризує кон'юнктуру ринку, служить для прийняття управлінських рішень в області формування цінової політики й доходів від операційної діяльності, залучення капіталу, визначення витрат по його обслуговуванню й інших аспектів. Показники цієї групи зовнішніх джерел підрозділяються на інформацію про кон'юнктуру:

- товарного ринку (ціни на матеріали, паливо, засоби виробництва);

- ринку фондових інструментів (курсова вартість акцій та облігації, ціни пропозиції та попиту їх основних видів, ціни угод тощо);

- ринку грошових інструментів (кредитні й депозитні ставки банків, офіційний і комерційний курс покупки-продажу окремих валют).

Система показників, що характеризує діяльність контрагентів і конкурентів, використовується для прийняття оперативних управлінських рішень. Показники цієї групи зовнішніх джерел формуються в розрізі: банки, страхові й агентські компанії, фрахтувальники й одержувачі вантажу, конкуренти. Одержання такої інформації повинне здійснюватися тільки легальними способами: публікації звітних матеріалів у пресі; відповідні рейтинги; платні бізнес-довідки, що надані окремими інформаційними компаніями.

Аналіз ділової активності можна представити як спосіб накопичення, порівняння, трансформації і використання інформації бухгалтерського обліку та статистичної звітності, який має на меті оцінити:

- динаміку операційного прибутку;
- швидкість та тривалість обертання активів та пасивів підприємства у розрізі їх структурних елементів;
- динаміку прибутку від фінансової діяльності підприємства; - динаміку вартості цінних паперів підприємства;
- стійкість економічного зростання;
- динаміку та структуру доходів від здійснення реальних інвестицій; - обсяги витрат та структуру впровадження інновацій у продукт та технологію;
- продуктовий портфель підприємства;
- частки ринків збуту;
- виконання плану за асортиментом та якістю продукції тощо.

Так як аналіз ділової активності проводиться у розрізі різних функціональних сфер діяльності підприємства (операційної, фінансової, інвестиційної, інноваційної, маркетингової), то й джерела інформаційного забезпечення будуть різними.

Господарський облік організований в єдину систему контролю за виконанням завдань і складається з трьох самостійних, але міцно пов'язаних між собою видів обліку: оперативного, бухгалтерського й статистичного. Відповідно до цього класифікують і види облікової інформації та звітність.

Бухгалтерська звітність – це система пов'язаних між собою показників, що характеризують кругообіг господарських засобів. Характерною особливістю бухгалтерської звітності є взаємопов'язана система її показників, документально підтверджених записами початкових господарських операцій, які відображають у різних вартісних оцінках, а за речовими елементами (матеріальні цінності, продукція і т. ін.) у натуральному виразі.

Оперативна звітність (або виробничо-технічна) призначена переважно для поточного контролю й управління у середині окремих підприємств і об'єднань. Вона містить дані про виробництво важливих видів продукції, прохід поставок матеріалів та палива, про виконання договорів поставок замовникам комплектуючих виробів та напівфабрикатів тощо.

За способами складання оперативна звітність подібна до статистичної, тому на практиці їх часто виконують разом.

За періодичністю подання звітність поділяють на місячну, квартальну і річну. Квартальна звітність, зокрема, складається з «Балансу», «Звіту про фінансові результати». Крім цього, сюди входять: додаток до балансу, де відображені показники реалізації продукції, прибутків та збитків; розшифрування до балансу; довідки, що містять конкретну характеристику різних статей балансу й ін. Місячна звітність містить звіт із праці, дані про виконання планів із виробництва, праці і зарплати. Серед квартальної звітності слід відзначити звіт із праці, що містить дані про фонд оплати праці підприємства та його склад.

Фінансова звітність згідно з П(С)БО – це бухгалтерська звітність, що відображає фінансовий та економічний стан підприємства і результати його діяльності за звітний період.

Фінансова звітність складається з: форми №1 «Баланс», форми №2 «Звіт про фінансові результати», форми №3 «Звіт про рух грошових коштів», форми №4 «Звіт про власний капітал», форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності», примітки до звітів.

Для виконання розрахунків та аналізу фінансово-економічних показників необхідно зібрати таку статистичну звітність: форму №1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства», форму №11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)», форми 1-ПВ «Звіт із праці» (місячна, квартальна, річна), форма 3-ПВ «Звіт про використання робочого часу», форма 6-ПВ «Звіт про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання» (річна), форма 1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» (місячна) тощо.

Залежно від галузевої належності підприємства, його розмірів, а також теми магістерської роботи може знадобитися деяка інша статистична звітність (або оперативна звітність).

Позаоблікова інформація, на відміну від нормативної, планової й облікової, має позасистемний характер. Її призначення полягає у тому, щоб доповнити недостатні дані для проведення дослідження. Потреба в ній виникає, як правило, за необхідності поглиблення економічного аналізу і визначення конкретних причин зміни показників, які вивчаються.

Для оцінки операційної діяльності підприємства інформаційними джерелами виступають: ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати», № 1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства».

Оцінку фінансової діяльності підприємства можна здійснити, використовуючи дані фінансової звітності підприємства, оперативного бухгалтерського та управлінського обліку підприємства.

Використовуючи дані міжгалузевої статистичної, а саме № 1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства» та статистичну звітність підприємства у галузі інвестицій № 1-ІІІ «Звіт підприємства про реалізацію інвестиційного проекту в спеціальній (вільній) економічній зоні або на території пріоритетного розвитку», № 2-інвестиції «Капітальні інвестиції», «Звіт про іноземні інвестиції в Україну» – № 10-зез, можна проаналізувати активність інвестиційної діяльності підприємства.

Здійснити аналіз стану ділової активності підприємства у галузі інновацій можна, використовуючи дані статистичної звітності № 1-інновація «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства».

І, нарешті, виробництво та маркетинг можна проаналізувати, використовуючи дані про виконання плану за асортиментом та якістю підприємства, про наявну та необхідну потужність підприємства, витрат на рекламні заходи, продуктивності праці (трудомісткості), рентабельності продукції тощо.

В основі інформаційного забезпечення аналізу ділової активності підприємства лежить якісна побудована інформаційна система аналізу фінансово-господарської діяльності й організації аналітичної інформації на

базі функціонування системи обробки аналітичних даних і організованих належним чином інформаційних ресурсів [54].

Під інформаційною системою розуміють взаємозалежну сукупність засобів, методів і персоналу, які використовуються для зберігання, обробки й подання даних з метою вирішення користувачем заздалегідь встановлених завдань [59].

Модель інформаційної системи ділової активності включає наступні складові елементи.

Інформаційна база – являє собою сукупність даних про процес або явище накопичених у заздалегідь встановленому форматі та представлених у певному вигляді. Вона є основою інформаційної системи.

Інформаційна система оцінки ділової активності підприємства, як будь-яка відкрита система, містить параметри входу інформації. Це інформація про результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Інформаційна система оцінки ділової активності обов'язково містить перелік методів формування і організації інформаційного забезпечення і інформаційного процесу.

Інформаційне забезпечення у кінцевому підсумку повинно забезпечити наступне:

- єдність і зберігання інформації, необхідної для розв'язання задач;
- єдність інформаційних масивів для всіх задач інформаційних систем;
- однократність уведення інформації та її багатоцільове використання;
- різні методи доступу до даних;
- низьку вартість витрат на зберігання та використання даних, а також на внесення змін [4].

Інформаційні процеси – сукупність послідовних операцій (реєстрація, передача, накопичення, зберігання, оброблення, видача інформації), дій і зв'язків з обміну інформацією, що здійснюються в системі комунікацій [60].

Технічні засоби формування і організації інформаційного забезпечення та інформаційного процесу. Під таким засобами розуміють сукупність не лише

технічних засобів збирання та обробки інформації, а й програмне забезпечення перетворення інформації у відповідний стан і вигляд та її зберігання.

Так як інформаційна система оцінки ділової активності підприємства має параметри входу інформації, її обробки, перетворення та зберігання, то вона повинна містити також параметри виходу інформації. Адже не вся інформація щодо стану ділової активності підприємства використовується лише у середині підприємства. Частина інформації у вигляді звітів, актів аудиторської перевірки виходять за межі підприємства.

Якщо здійснюється оцінка ділової активності підприємства, то, як правило, вона направлена на конкретних користувачів інформації, якими можуть бути як внутрішні – менеджери вищої ланки підприємства, так і зовнішні – акціонери, інвестори, державні уповноважені органи тощо.

Кожен із користувачів має різний доступ до інформації в залежності від мети, відношення до підприємства та можливості прийняття управлінських рішень.

Враховуючи саму природу сутності ділової активності підприємства та те, що вона характеризує ефективність здійснення фінансово-господарської діяльності, відмітимо, що інформаційне забезпечення процесу її оцінки є досить складним та трудомістким.

Так як підприємство займається виробничою (операційною), фінансовою, інвестиційною, інноваційною, комерційною (маркетинговою) діяльністю, відповідно, до кожної її сфери існує перелік інформаційних джерел, за допомогою яких можна визначити динаміку основних результатів складових діяльності підприємства.

Процес здійснення оцінки ділової активності підприємства передбачає використання змодельованої інформаційної системи, яка включає наступні елементи: параметри входу інформації, інформаційну базу, інформаційне забезпечення, інформаційні процеси, технічні засоби формування і організації інформаційного забезпечення та інформаційного процесу, параметри виходу та користувачів інформації.

Враховуючи те, що оцінка ділової активності може здійснюватися за різними сферами діяльності підприємства, спрямована на різних користувачів отриманої інформації, той перелік показників буде різним, і, відповідно, різним буде інформаційне забезпечення.

2.3. Методичні підходи до проведення аналізу ділової активності підприємства

Ефективність аналізу ділової активності підприємства і можливість використання його результатів в якості критеріїв обґрунтування конструктивних управлінських рішень цілком і повністю залежить від методичного забезпечення аналітичного процесу, і перш за все від системи показників оцінки, факторних взаємозв'язків та методів дослідження.

В економічній літературі зустрічаються різні точки зору щодо складу показників оцінки ділової активності підприємства (Додаток Ж). Наприклад, В.О. Подольська, О.В. Ярш пропонують 28 показників [61], В.О. Мец – 17 [62], В.В. Ковальов – 16 [63], А.М. Поддєрьогін – 10 [64].

На думку Г.О. Крамаренко, ділова активність підприємства оцінюється не лише абсолютними, а й відносними показниками, до яких належить система показників рентабельності. Для оцінки ділової активності й ефективності функціонування підприємства цим автором пропонується також використовувати співвідношення темпів зміни прибутку, обсягу реалізації, суми активів (капіталу), показники ефективності використання виробничих ресурсів (загальна фондоддача, продуктивність праці, фондоозброєність, оборотність оборотних коштів) і коефіцієнт стійкості економічного зростання підприємства (семифакторна модель, що розраховується як добуток таких показників: частка прибутку, реінвестованого у виробництво; рентабельність продажу; оборотність власного оборотного капіталу; забезпеченість власним оборотним капіталом; коефіцієнт загальної ліквідності; частка короткострокових зобов'язань у капіталі підприємства та коефіцієнта

фінансової залежності). Такий же коефіцієнт економічної стійкості розраховує Г.Г. Кірейцев за спрощеною шестифакторною моделлю [65].

Заслуговує на увагу думка В.О. Мец про доцільність визначення індексу ділової активності, який характеризує ефективність підприємницької діяльності й обчислюється як добуток оборотності оборотного капіталу за аналізований період та рентабельності основної діяльності. Цей автор вважає, що оцінку ділової активності слід проводити за якісними та кількісними показниками, пропонує для її аналізу використовувати 17 показників [62].

О.І. Комаріст пропонує показники ділової активності розділити на два рівні: ключові показники (для експрес-аналізу) і додаткові (для поглибленого аналізу). Ключовими показниками є чистий прибуток, коефіцієнт стійкості економічного зростання, коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності власного капіталу, тривалість фінансового циклу. Для визначення резервів зростання ділової активності автор пропонує визначити додаткові показники оборотності: коефіцієнт оборотності запасів, тривалість оборотності запасів, коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, тривалість обороту кредиторської заборгованості, тривалість операційного циклу [66].

На думку М.І. Петренко [67] та Н.І. Власюк [68], оцінка ділової активності передбачає визначення результативності діяльності суб'єкта господарювання шляхом застосування комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, що формують оптимальне співвідношення темпів зростання основних показників, а також зумовлюють проміжні та кінцеві результати діяльності. Автори пропонують подати аналіз ділової активності підприємства у вигляді системи чотирьох самостійних складових (блоків) аналітичних досліджень:

- аналізу ефективності використання оборотних коштів підприємств;
- аналізу використання власного і залученого капіталів;
- аналізу ефективності кредитних відносин підприємства з комерційними банками;

– аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей.

Тобто, проведення аналітичних досліджень ділової активності підприємств дає змогу оцінити, наскільки ефективно сформована структура їх капіталу, як складаються їх взаємовідносини з постачальниками та замовниками, а також з комерційними банками.

Відомий російський економіст В.В. Ковальов пропонує для оцінки ділової активності підприємства використовувати як якісні критерії, так і кількісні показники (натуральні та вартісні). На його думку, оцінка ділової активності на якісному рівні може бути отримана в результаті порівняння діяльності певного підприємства та споріднених за сферою застосування капіталу компаній. Такими критеріями є: широта ринків збуту продукції; наявність продукції, що поставляється на експорт; репутація комерційної організації, що виражається, зокрема, в популярності клієнтів, що користуються його продукцією та послугами; в стабільності зв'язків з клієнтами тощо.

На думку В.В. Ковальова, кількісна оцінка та аналіз ділової активності можуть бути зроблені за наступними трьома напрямками:

- оцінка ступеня виконання плану (керуючого самостійно або організацією) за основними показниками та аналіз відхилень;
- оцінка та забезпечення прийнятних темпів нарощування обсягів фінансово-господарської діяльності;
- оцінка рівня ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства [69].

Точку зору В.В. Ковальова підтримують В.О. Подольська та О.В. Яріш, які вважають, що на рівні окремого підприємства ступінь його ділової активності визначається за допомогою цілої системи показників економічної ефективності господарювання та вимірюється одним з двох способів, які відображають результативність роботи підприємства або відносно розміру авансованих ресурсів, або відповідно розміру їх споживання (витрат) у процесі виробництва [61], а саме:

- забезпечення запланованих темпів зростання та динаміки основних показників діяльності;

- розрахунку системи показників, які характеризують ефективність використання ресурсів підприємства.

До показників ділової активності вони, у першу чергу, відносять: швидкість обороту матеріальних та фінансових ресурсів підприємства за відповідний період, а також швидкість обороту вкладеного в них капіталу.

Разом з тим В.О. Подольська та О.В. Яріш вважають, що оскільки розмір прибутку, отриманого як результат діяльності, також характеризує ділову активність підприємства, для якісної оцінки її рівня можна використовувати систему показників рентабельності, які є узагальнюючими показниками, що всебічно характеризують діяльність підприємства. За таких умов показники рентабельності розглядаються саме у якості критеріїв ділової активності підприємства і поряд з показниками оборотності активів оцінюють його результативність, тобто, визначають кінцевий результат господарювання (прибуток або виручку) на одиницю залучених ресурсів чи понесених витрат [61].

При формуванні системи показників оцінки ділової активності підприємства слід враховувати складові її сутності, а саме, виокремлювати показники внутрішньої та зовнішньої ділової активності. Активність підприємства у зовнішньому економічному середовищі пропонується оцінювати за такими кількісними параметрами:

- зміна частки підприємства на ринку продукції (товарів, робіт, послуг) галузей, регіону, національної економіки;

- масштаб партнерських відносин на внутрішньому та зовнішньому ринках країни;

- обсяг зовнішньоекономічного обороту;

- приріст кількості робочих місць;

- динаміка фондової активності, яка виражається у збільшенні обсягу реалізації акцій, зростанні прибутковості та рівня дивідендного доходу акцій.

Якісними параметрами ділової активності підприємств у зовнішньому економічному середовищі можуть бути:

– імідж підприємства, його ділова репутація. За визначенням американських вчених Т. Пітерса і Р. Уотермана, компанії з широким діапазоном ціннісних установок досягають високих фінансових результатів. Імідж – це не об'єктивне й однозначне відображення позитивних характеристик підприємства, а спроектований фахівцями образ, в основі якого реальні якості. Від іміджу фірми залежать її популярність, стабільність, престиж, репутація. Ділова репутація (гудвіл) виступає як нематеріальний актив підприємства, що передбачає комплекс заходів, спрямованих на збільшення активних операцій, враховуючи використання ділового партнерства, здібностей керівників, домінуючі позиції на ринку тощо;

– соціальна активність підприємства, яку відображає його участь у розв'язанні складних соціальних завдань подолання безробіття, соціального захисту, формуванні соціальної інфраструктури у районах його місцезнаходження.

– природоохоронна активність підприємства, яка виявляється у створенні екологічно чистих виробництв, фінансуванні рекреаційних програм, боротьбі зі шкідливими викидами та забрудненням навколишнього середовища, здійсненні добродійних внесків на охорону природи.

Аналіз внутрішньої ділової активності пропонується здійснювати з використанням показників, що можна згрупувати за такими ознаками (рис. 2.5). За часовою спрямованістю показники ділової активності можна згрупувати на фактичні, які характеризують події, що вже відбулися, та прогнозні, які носять імовірнісний характер і описують майбутні економічні явища. Фактичні показники мають конкретну числову характеристику на певну дату, або певний період, а прогнозні – можуть виражатися як фіксованою числовою характеристикою, так і певним інтервалом, оскільки гіпотетичний характер майбутніх подій передбачити вкрай складно. При цьому в оціночній діяльності особливе значення надається саме прогнозним показникам.

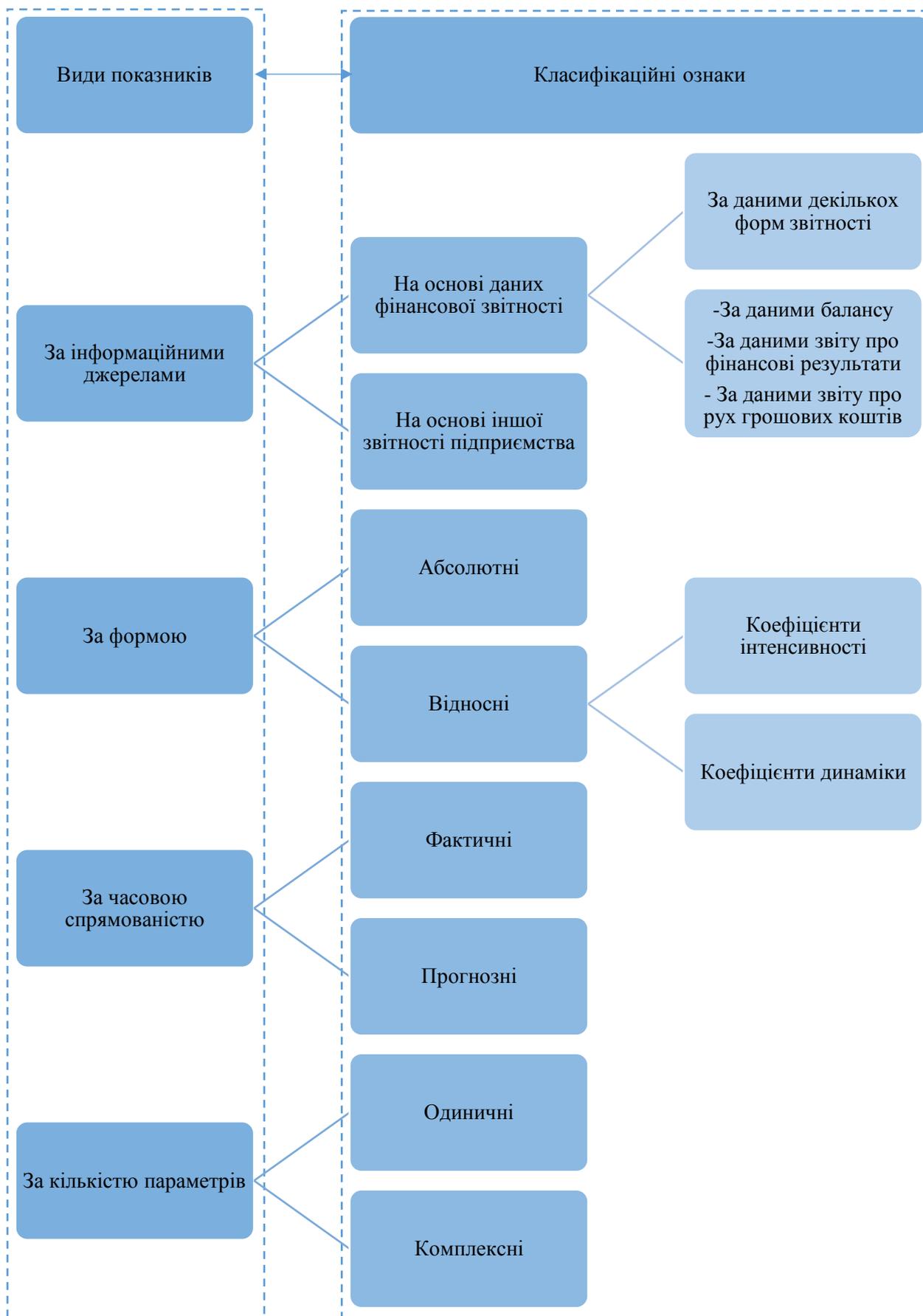

Рис 2.5. Класифікація показників оцінки рівня внутрішньої ділової активності підприємства

За кількістю параметрів показники ділової активності поділяються на одиничні, які характеризують певну закономірність, масштаб, явище тощо; та комплексні показники і моделі, які ґрунтуються на синтезі окремих одиничних показників на основі побудови багатофакторних кореляційно-регресійних моделей, дискримінантних та параметричних моделей, бальних узагальнюючих оцінок окремих одиничних показників.

За формою показники ділової активності доцільно розподілити на абсолютні та відносні (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Система показників оцінки рівня внутрішньої ділової активності підприємства

Показники оцінки внутрішньої ділової активності підприємства	
Абсолютні показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). 2. Середній розмір активів (капіталу). 3. Середній розмір оборотних активів. 4. Середній розмір запасів. 5. Середній розмір товарних запасів. 6. Середній розмір дебіторської заборгованості. 7. Середній розмір власного капіталу. 8. Середній розмір перманентного капіталу. 9. Середній розмір кредиторської заборгованості.
Відносні показники	
Показники використання ресурсів і капіталу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт оборотності активів (оборотних активів, запасів, товарних запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості, капіталу, власного капіталу, перманентного капіталу, оборотності кредиторської заборгованості). 2. Тривалість обороту активів (оборотних активів, запасів, товарних запасів, капіталу, власного капіталу, перманентного капіталу). 3. Термін погашення дебіторської заборгованості (кредиторської заборгованості). 4. Тривалість операційного циклу. 5. Тривалість фінансового циклу. 6. Коефіцієнт стійкості економічного зростання. 7. Віддача основних засобів. 8. Продуктивність праці.
Темпові (динамічні) співвідношення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Темп зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). 2. Темп зміни сукупного капіталу, авансованого в діяльність підприємства. 3. Темп зміни показників використання ресурсів і капіталу підприємства.

До абсолютних показників ділової активності відносять такі, як обсяг доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); середній розмір активів, капіталу; вартість основних засобів, запасів, дебіторської заборгованості, тощо.

Відносні показники, у свою чергу, поділяються на дві групи:

- показники що характеризують певні пропорції та співвідношення,
- показники динаміки, які прийнято називати індексами (темпом зростання).

Перша група відносних показників оцінки внутрішньої ділової активності підприємства характеризує рівень ефективності використання виробничих ресурсів (основних засобів, матеріальних ресурсів, трудових ресурсів), активів (оборотних, необоротних, та їх складових) та капіталу (власного, позикового та їх складових).

Для їх розрахунку використовуються абсолютні підсумкові дані за звітний період щодо виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), середньої вартості виробничих ресурсів, активів, капіталу тощо.

Ефективність використання ресурсів, активів та капіталу підприємства можна оцінити за показниками оборотності. Оборотність може оцінюватися:

- коефіцієнтом оборотності (швидкістю обороту) – кількістю оборотів, що здійснюються за період, який аналізується, активи (капітал) підприємства або їх складові;

- періодом обороту – середнім терміном за який повертаються грошові кошти, що вкладені у господарську діяльність підприємства.

Найбільш повну характеристику ділової активності підприємства в частині використання активів, на нашу думку, можна надати на підставі показника тривалості обороту активів.

Він представляє собою кількість днів, яка необхідна для перетворення активів у грошову форму і є величиною оберненою коефіцієнту оборотності.

Період обороту активів залежить від періодів обороту його складових частин: періоду обороту дебіторської заборгованості, запасів тощо.

Термін погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської (кредиторської) заборгованості і показує середній період погашення заборгованостей підприємства.

Позитивною тенденцією є скорочення терміну обороту дебіторської та кредиторської заборгованостей. Негативною – зростання терміну обороту матеріальних запасів.

Не менш важливою складовою методичного забезпечення аналізу ділової активності підприємства є з'ясування факторів, які впливають на зміну її рівня та їх систематизація з урахуванням взаємодії підприємства із середовищем на макро-, мезо- та мікрорівні.

Макро- і мезооточення створюють загальні зовнішні умови, в яких функціонує підприємство, і визначають для нього та інших торгово-виробничих підприємств межі дозволеного та недозволеного.

По відношенню до підприємства макрооточення виступає, як чинник і умова обмеження (або можливості розширення) діяльності; як передумова, що визиває необхідність змін на підприємстві. Зовнішнє оточення підприємства характеризується політичною, правовою, економічною, соціальною та технологічною складовими.

Політична складова представлена органами державної влади і конкуруючими партіями і групами. Вона визначає цілі розвитку суспільства, пріоритетність розвитку галузей економіки і регіоні, характер політично боротьби, можливості і напрямки розвитку політичної системи, спроможність діючої влади ефективно впроваджувати в життя свою програму, ступінь її суспільної підтримки.

Дана складова зовнішнього середовища багато в чому визначає стабільність розвитку суспільства і економічних процесів, їх направленість і без сумніву впливає на ділову активність підприємств.

Правова складова встановлює права, відповідальність і обов'язки підприємств, що визначають правила ділових співвідношень, відношень

підприємства з суспільством, обмеження на окремі види діяльності, права споживачів продукції, порядок реєстрації підприємства, його санації та інші. Норми і правила поведінки суттєво впливають на ділову активність підприємства, рівень господарських ризиків та інші аспекти господарської діяльності.

Економічна складова визначається рівнем і особливостями ринкового механізму. До її характеристик відносять рівень економічного розвитку, бюджет країни і його виконання, доступність ресурсів, доходи населення, рівень безробіття, рівень оподаткування, інфляцію, відсоткові ставки, величину середньої заробітної та інше. Відтак механізм її впливу на ділову активність підприємства очевидний.

Соціальна складова представляє собою комплекс соціальних явищ і процесів. Вона характеризується чисельністю і структурним складом населення, рівнем освіти, стилем життя, звичками, традиціями, трудовою етикою, готовністю людей терпіти втрати, пов'язані з реформами, що проводяться, і т. ін.

Більша частина з перелічених характеристик є чинниками, що визначають рівень і склад потреб населення, які формують попит і через нього суттєво впливають на обсяги продажу, що, в свою чергу, відображається на рівні ділової активності підприємства.

Технологічна складова представлена чинниками науково-технічного прогресу в області виробництва, матеріалів, продуктів, появи нових галузей і товарів, форм їх просування і реалізації.

Ряд цих факторів створюється в наукових організаціях, науково-технічних центрах і т.п., і пов'язаний з інноваційними технологіями ведення бізнесу.

Дослідження технологічної складової зовнішнього оточення дозволяє підприємству не проглядіти «технологічний ривок» і підвищити ділову активність.

До середи мезооточення підприємства відносять ту частину зовнішнього середовища, з якою підприємство має конкретну і безпосередню взаємодію. В центрі уваги знаходяться споживачі, конкуренти, постачальники, місце розташування підприємства та його позиція на ринку.

В даному контексті в якості визначальних чинників факторного впливу на ділову активність підприємства, на нашу думку, слід виділити стан і розвиток ситуації на окремих секторах ринку (факторів виробництва, товарів та послуг, сучасних інформаційних технологій, тощо), конкурентні позиції підприємства, рівень платоспроможного попиту населення, рівень інфляції, тощо.

Внутрішні умови функціонування підприємств обумовлюється сукупністю факторів мікрорівня.

Їх слід розглядати, як сукупність суб'єктів і сил, що знаходяться під безпосереднім контролем власників, керівників та персоналу підприємства, і спричиняють будь-який вплив на його ділову активність.

До цих факторів відносяться забезпеченість підприємства фінансово-економічними ресурсами, організаційно-структурні зміни на підприємстві, ефективність розробки та реалізації маркетингової політики та політики менеджменту, політики управління капіталом.

Так, для обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо формування методики аналізу ділової активності підприємства, на наш погляд, слід застосовувати методи абстракції, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення.

Практичні аспекти процедурної сторони аналітичного процесу слід реалізовувати із застосуванням аналітичних та статистичних методів: вибіркового спостереження, угруповань, середніх величин, рядів динаміки, порівняльного та інтегрального аналізу, прийомів елімінування (повних ланцюгових підстанов, абсолютних і відносних різниць, інтегральний, подовжньої участі, тощо), експертних оцінок та стохастичного факторного аналізу (кореляційний аналіз, регресійний аналіз, тощо).

Висновки до розділу 2

Високі результати роботи суб'єктів господарювання в умовах конкуренції та невизначеності ринкового середовища залежать від якісно побудованої й ефективно діючої системи управління їх економічною діяльністю.

Процес розвитку і формування ринкових відносин в Україні виявив низку проблем, пов'язаних з управлінням фінансово-економічною діяльністю виробничо-торгівельних підприємств. Зокрема, сьогодні актуальним є питання економічного аналізу та управління діловою активністю підприємства.

Система управління діловою активністю виробничо - торговельним підприємством є сукупністю двох підсистем: керуючої (власне системи управління) та керованої (системи, що управляється).

Своєчасний та повний аналіз ділової активності сприяє уникненню кризових явищ у виробничо-фінансовій діяльності підприємства, забезпеченню стійкого економічного зростання, мінімізує ризик неефективної діяльності в умовах економічної нестабільності ринкового середовища та конкуренції.

Якість економічного зростання може характеризуватися узагальнюючими показниками, які визначають ступінь окупності (оборотності) активів і капіталу.

Ступінь ділової активності на рівні підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів оборотності: коефіцієнт оборотності оборотних активів; коефіцієнт ефективності використання ресурсів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності матеріальних запасів; період обороту власного оборотного капіталу.

Ділову активність підприємства визначають за умови виконання так званого «золотого правила» економіки підприємства: «Золоте правило» економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання

прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна).

Комплексне оцінювання оборотності всього капіталу та окремих його елементів дає змогу оцінити капіталовіддачу та привабливість підприємства для інвесторів, можливості щодо нарощування обсягів виробництва без залучення додаткового капіталу, раціональність співвідношення власного і позикового капіталу, обґрунтованість політики надання і отримання комерційних кредитів.

Дохідність підприємства оцінюється системою показників рентабельності, які розраховуються співставленням обсягів прибутку або доходу з обсягами капіталу, виручкою або собівартістю. Дохідність є базою для розвитку підприємства, вона визначає його місце й оцінку на ринку і в цілому відображає фінансовий стан підприємства.

Глибина і результативність економічного аналізу залежить від обсягу, своєчасності та якості використовуваної інформації.

Підприємство, яке вмело використовувати необхідну інформацію в процесі планування, прогнозування та аналізу своєї господарської діяльності, може подолати жорстку конкуренцію.

При створенні інформаційного забезпечення обсяг інформації регулюється співвідношенням «необхідного й достатнього», а також вимогами повноти й достовірності даних.

Окремо визначаються вимоги стосовно своєчасного надання відомостей користувачеві. Зібрана інформація й засоби її обробки повинні бути основою для дослідження об'єкта, виміру впливу факторів, а також виявлення можливостей здійснення управлінських дій.

Інформаційне забезпечення економічного аналізу ділової активності являє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення оцінки, планування й підготовки ефективних і оперативних управлінських рішень за всіма аспектами фінансово-господарської діяльності підприємства.

Слід зазначити, що зміст інформаційного забезпечення аналізу ділової активності, його широта й глибина визначаються галузевими особливостями діяльності підприємств, їхньою організаційно-правовою формою функціонування, обсягом і ступенем диверсифікованості фінансово-господарської діяльності й рядом інших умов.

За періодичністю подання звітність поділяють на місячну, квартальну і річну. Квартальна звітність, зокрема, складається з «Балансу», «Звіту про фінансові результати». Крім цього, сюди входять: додаток до балансу, де відображені показники реалізації продукції, прибутків та збитків; розшифрування до балансу; довідки, що містять конкретну характеристику різних статей балансу й ін. Місячна звітність містить звіт із праці, дані про виконання планів із виробництва, праці і зарплати.

Серед квартальної звітності слід відзначити звіт із праці, що містить дані про фонд оплати праці підприємства та його склад.

Проведення аналітичних досліджень ділової активності підприємств дає змогу оцінити, наскільки ефективно сформована структура їх капіталу, як складаються їх взаємовідносини з постачальниками та замовниками, а також з комерційними банками.

Так, для обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо формування методики аналізу ділової активності підприємства, на наш погляд, слід застосовувати методи абстракції, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення.

Практичні аспекти процедурної сторони аналітичного процесу слід реалізовувати із застосуванням аналітичних та статистичних методів: вибіркового спостереження, угруповань, середніх величин, рядів динаміки, порівняльного та інтегрального аналізу, прийомів елімінування (повних ланцюгових підстанов, абсолютних і відносних різниць, інтегральний, подовжньої участі, тощо), експертних оцінок та стохастичного факторного аналізу (кореляційний аналіз, регресійний аналіз, тощо).

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ АТ «УКРТРАНСГАЗ»

3.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності АТ «Укртрансгаз»

Складні ринкові умови висувають особливі вимоги до технології стійкого розвитку економіки підприємств, яка повинна будуватися на гнучких принципах коректування цілей господарської діяльності залежно від умов, у яких функціонує підприємство. Забезпечення стійкого розвитку підприємства є важким завданням через те, що підприємство не має змоги впливати на певні чинники, які визначають напрями його діяльності. Переважна більшість відхилень від нормального функціонування виникає через прорахунки в минулі періоди, які з часом накопичуються та впливають на поточне функціонування. Досягнення стійкого фінансово-економічного стану і конкурентоздатності підприємства вимагає глибокого, науково-обґрунтованого аналізу фінансових і господарських відносин. Дослідженню основних економічних категорій оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств свої праці присвятили багато закордонних і вітчизняних економістів: І. Бланк, Р. Брейлі, О. Заруба, В. Ковальов, О. Пилипченко, Н. Шандова, Д. Кучерак, І. Цигилик, А. Перетяцько, Є. Мних, Савицька Г.В. та інші [37].

Чіткого визначення поняття «фінансово-господарська діяльність» немає, воно трактується як чинним законодавством, так і вченими-економістами по-різному.

У листі Комітету Верховної Ради з питань фінансів та банківської діяльності №06-10/565 від 01.10.2001 року вказано, що терміни фінансова та господарська діяльність за економічною суттю є тотожними. На мою думку, це правильне твердження. Термін «господарська діяльність» застосовується для всіх суб'єктів господарювання: як для підприємств, так і для банківських

або інших фінансових установ, вказуючи на те, що підприємство здійснює будь-яку господарську діяльність, з метою отримання кінцевого фінансового результату. Тому в деяких випадках і застосовується поняття «фінансово-господарська діяльність».

В свою чергу, у працях інші науковці визначають, що в умовах ринку фінансово-господарська діяльність найчастіше поєднує в собі такі складові: виробничо-господарську, інвестиційну і фінансову діяльність [70]. Виробничо-господарська діяльність – це процес виготовлення продукції, виконання робіт, послуг, включаючи капітальне будівництво. Виробничо-господарська діяльність визначає спеціалізацію підприємства, його основний рід занять. Тут основною є операційна діяльність, яка забезпечує отримання основної частини доходів. Недоліком даного підходу є те, що до складу основної (виробничо-господарської) діяльності включають капітальне будівництво, яке по суті, є одним з напрямів інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність – це процес реалізації інвестицій, тобто вкладення капіталу з метою збільшення економічного потенціалу підприємства, його вартості. Результати цієї діяльності частково відображені в доходах від нереалізаційних операцій (участі в спільних підприємствах, вкладення цінних паперів та ін.) Фінансова діяльність підприємства – це процес фінансового забезпечення ефективного функціонування підприємства і його розвитку [61].

Виходячи з положень розділу VI, VII Господарського кодексу можна виокремити такі види господарської діяльності:

1. Господарсько-торговельна діяльність – діяльність, що її здійснюють суб'єкти господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію через надання відповідних послуг.

2. Агентська діяльність – комерційне посередництво, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання під час здійснення ними господарської діяльності способом посередництва від імені,

в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Комерційне посередництво є підприємницькою діяльністю.

3. Перевезення вантажів – господарська діяльність, пов'язана з переміщенням продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання залізницями, автомобільними дорогами, водними та повітряними шляхами, а також транспортування продукції трубопроводами.

4. Капітальне будівництво – будівництво об'єктів виробничого та іншого призначення, підготовка будівельних ділянок, роботи з обладнання будівель, роботи з завершення будівництва, прикладні та експериментальні дослідження і розробки тощо, які виконуються суб'єктами господарювання для інших суб'єктів або на їх замовлення та здійснюються на умовах підряду.

5. Інноваційна діяльність – діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

Питання аналізу фінансово-господарської діяльності відіграє важливу роль при оцінці ефективності господарської діяльності підприємства та пошуку шляхів її підвищення. Будь-яка підприємницька діяльність потребує постійного контролю за своїм розвитком, аналізу процесів під дію яких потрапляє підприємство в сучасних умовах господарювання. Це, передусім, пов'язано із зміною економічних умов, в яких працює підприємство, кон'юнктури ринку, податкового законодавства тощо. Суть проблеми полягає в тому, що більшість підприємців, які зіткнулися з перешкодами, не задумуються над необхідністю аналізу своєї діяльності, а тому взагалі його не здійснюють.

Аналіз необхідний на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумів і формування підприємства до реалізації кожного етапу його функціонування, дотримуючись принципів етапності самого аналізу. Саме на основі даних результатів аналізу розробляються і приймаються управлінські

рішення, які в сучасних умовах жорсткої конкуренції не можуть прийматись інтуїтивно та приблизно, адже ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від умілого керівництва, правильної організації виробництва та праці [67].

Об'єктом дослідження є АТ «Укртрансгаз».

АТ «Укртрансгаз» було створене відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про реорганізацію дочірніх компаній Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» від 13.06.2012 №360-р, наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України «Про реорганізацію Дочірньої компанії «Укртрансгаз» Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» від 18.07.2012 №530 внаслідок реорганізації шляхом перетворення в публічне акціонерне товариство Дочірньої компанії «Укртрансгаз» Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», яка була створена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.1998 р. 1173 «Про розмежування функцій з видобування, транспортування, зберігання і реалізації природного газу».

Засновником Компанії є Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України». Компанія є правонаступником майнових і немайнових прав і обов'язків ДК «Укртрансгаз».

До складу АТ «Укртрансгаз» входить 13 структурних підрозділів на правах філій, виробничі об'єкти яких розташовані в усіх областях України.

У Товаристві впроваджено та сертифіковано:

система управління якістю відповідно до вимог ISO 9001:2008 (сертифікат 1210051737 TMS, виданий TUV SUD Management Service GmbH (Німеччина));

система екологічного управління відповідно до вимог ISO 14001:2004 (сертифікат 1210451737 TMS, виданий TUV SUD Management Service GmbH (Німеччина));

система управління безпекою праці відповідно до вимог OHSAS 18001:2007 (сертифікат 1211651737 TMS, виданий TUV SUD Management Service GmbH (Німеччина));

система енергетичного менеджменту ISO 50001:2011 (сертифікат 1234051737 TMS, виданий TUV SUD Management Service GmbH (Німеччина))

Товариство є юридичною особою приватного права за законодавством України та набуло прав юридичної особи з дати його державної реєстрації.

Підприємство діє як самостійний господарюючий суб'єкт відповідно до законодавства та статуту.

Товариство має самостійний баланс, поточний та інші рахунки в банках, печатки та штампи зі своїм найменуванням, ланки та інші атрибути юридичної особи.

Товариство має право від свого імені набувати майнових та немайнових прав, нести обов'язки і бути позивачем або відповідачем у суді, в тому числі у третейському суді, укладати мирові угоди.

Метою діяльності Компанії є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку від провадження господарської діяльності, а також виконання функцій оператора газотранспортної системи та пов'язаних наземних та підземних сховищ природного газу для підвищення рівня енергетичної безпеки держави, задоволення потреб внутрішніх та іноземних споживачів у відповідних послугах у безпечний, надійний та економічний спосіб.

Відповідно до КВЕД, АТ «Укртрансгаз» працює за кодом 49.50 – Трубопровідний транспорт та виконує такі основні види діяльності:

- транспортування природного газу споживачам України;
- транзит природного газу через територію України до країн Західної і Центральної Європи;
- зберігання природного газу в підземних сховищах;
- експлуатація, реконструкція і сервісне обслуговування магістральних газопроводів і об'єктів на них;

- діагностування, атестування і сертифікація основного та допоміжного обладнання;
- будівництво і монтаж газопроводів високого і низького тисків та об'єктів на них;
- науково-дослідні, конструкторські і проектні роботи в галузі транспортування і зберігання газу;
- здійснення зовнішньоекономічної діяльності

Статутний капітал Товариства становить 6 494 611 600 (шість мільярдів чотириста дев'яносто чотири мільйони шістсот одинадцять тисяч шістсот) гривень 00 копійок.

Статутний капітал АТ «Укртрансгаз» поділено на 6 494 611 600 (шість мільярдів чотириста дев'яносто чотири мільйони шістсот одинадцять тисяч шістсот) простих іменних акцій номінальною вартістю 1 (одна) гривня кожна. Вартість всіх акцій сплачено повністю. Статутний капітал сформовано.

Чистий прибуток, отриманий від всіх видів діяльності згідно з фінансовою звітністю Товариства, залишається у повному розпорядженні Товариства, яке відповідно до статуту та законодавства на власний розсуд визначає напрями його використання на підставі рішення загальних зборів акціонерів Товариства.

Порядок розподілу прибутку і покриття збитків Товариства визначається рішенням загальних зборів акціонерів Товариства відповідно до законодавства та статуту. Пропозиції щодо порядку і способів розподілу прибутку або шляхів покриття збитків готуються правлінням на підставі аналізу діяльності Товариства у звітному році та перспектив його подальшої діяльності.

Для покриття збитків у Товаристві формується резервний капітал у розмірі 15 відсотків статутного капіталу. Резервний капітал формується ляхом щорічних відрахувань у розмірі 5 відсотків від чистого прибутку Товариства за відповідний рік до досягнення встановленого розміру. У разі повного або

часткового використання резервного капіталу його поповнення здійснюється за рахунок відрахувань з чистого прибутку Товариства.

Загальні збори акціонерів Товариства – вищий орган Товариства та правління – колегіальний виконавчий орган Товариства, який здійснює управління поточною діяльністю підприємства.

Діяльність підприємства припиняється за рішенням загальних зборів або на підставі рішення суду, що вступило у законну силу. Товариство припиняється в результаті переведення всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам – правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення або в результаті ліквідації).

Отже, впровадження світових стандартів корпоративного управління є одним з ключових завдань реформування АТ «Укртрансгаз». Дотримуючись принципів прозорості, законності, професіоналізму та етичного ведення бізнесу, Товариство пропонує для ознайомлення Кодекс корпоративної етики АТ «Укртрансгаз».

Товариство буде свою діяльність на принципах суворого дотримання вимог законодавства і очікує, що співробітники, наявні або потенційні партнери, поділяють цінності та принципи діяльності Товариства.

З метою оцінки ефективності використання активів та виявлення резервів відновлення платоспроможності, визначення ступеня участі активів у господарському обороті, оцінки ліквідності активів, виявлення майна і майнових прав, які придбані на не вигідних умовах, а також для оцінки можливостей повернення відчуженого майна, яке внесено як фінансові вкладення доцільно скласти агрегований баланс.

На основі фінансової звітності АТ «Укртрансгаз» проведемо структурно-динамічний аналіз активів та пасивів за 2018-2020 роки (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Агрегований баланс АТ «Укртрансгаз» за 2018 – 2020 рр.

Актив	2018 р.		2019 р.		Відхилення (+;-)		Темп зрост., %	2019 р.		2020 р.		Відхилення (+;-)		Темп зрост., %
	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сумі, тис. грн.	Пит. вазі, %		Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Суми, тис. грн.	Пит. вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Необоротні активи	356025921	93,46	415342993	93,16	59317072	-0,30	116,66	415342993	93,16	320447678	92,63	-94895315	-0,53	77,15
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи	355846215	93,41	411424038	92,28	55577823	-1,13	115,62	411424038	92,28	315734863	91,27	-95689175	-1,01	76,74
1.2. Довгострокові фінансові інвест.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
1.3. Відстрочені податкові активи	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
1.4. Інші необоротні активи	158093	0,04	600407	0,13	442314	0,09	379,78	600407	0,13	1083851	0,31	483444	0,18	180,52
2. Оборотні активи	24909252	6,54	30485484	6,84	5576232	0,30	122,39	30485484	6,84	25482891	7,37	-5002593	0,53	83,59
2.1. Запаси	7462069	1,96	9200126	2,06	1738057	0,10	123,29	9200126	2,06	11466134	3,31	2266008	1,25	124,63
2.2. Дебіторська заборгованість	16948401	4,45	20335167	4,56	3386766	0,11	119,98	20335167	4,56	12060502	3,49	-8274665	-1,07	59,31
2.3. Грошові кошти	408124	0,11	321935	0,07	-86189	-0,03	78,88	321935	0,07	545177	0,16	223242	0,09	169,34
2.4. Витрати майбутніх пер.	11578	0,00	17617	0,00	6039	0,00	152,16	17617	0,00	10679	0,00	-6938	0,00	60,62
2.5. Інші оборотні активи	79080	0,02	610639	0,14	531559	0,12	772,18	610639	0,14	1400399	0,40	789760	0,27	229,33
3. Необоротні активи, утримувані для продажу	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
Всього майна	380935173	100	445828477	100	64893304	x	117,04	445828477	100	345930569	100	-99897908	x	77,59

Продовження табл. 3.1

Пасив	2018 р.		2019 р.		Відхилення (+;-)		Темп зрост., %	2019 р.		2020 р.		Відхилення (+;-)		Темп зрост., %
	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %		Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Власний капітал	302257076	79,35	353825414	79,36	51568338	0,02	117,06	353825414	79,36	276484989	79,92	-77340425	0,56	78,14
2. Довгострокові зобов'язання	61241578	16,08	73300987	16,44	12059409	0,36	119,69	73300987	16,44	55393623	16,01	-17907364	-0,43	75,57
3. Поточні зобов'язання	17436519	4,58	18702076	4,19	1265557	-0,38	107,26	18702076	4,19	14051957	4,06	-4650119	-0,13	75,14
3.1. Короткострокові кредити банку	1384143	0,36	591537	0,13	-792606	-0,23	42,74	591537	0,13	235584	0,07	-355953	-0,06	39,83
3.2. Кредиторська заборгованість	17541558	4,60	17055105	3,83	-486453	-0,78	97,23	17055105	3,83	11861749	3,43	-5193356	-0,40	69,55
3.3. Інші поточні зобов'язання	239527	0,06	1055434	0,24	815907	0,17	440,63	1055434	0,24	2241830	0,65	1186396	0,41	212,41
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
Всього капіталу	380935173	100	445828477	100	64893304	0,00	117,04	445828477	100	345930569	100	-99897908	0,00	77,59

За результатами аналізу даних у таблиці 2.1 можна зробити висновок про загальне зменшення необоротних активів підприємства впродовж аналізованого періоду на 35578 млн. грн. Питома вага необоротних активів у загальній структурі активів щорічно зменшувалася, у 2019 році на 0,3%, у 2020 році – на 0,53%. Зменшення необоротних активів відбулося за рахунок зменшення вартості основних засобів та нематеріальних активів. Така динаміка свідчить про погане оновлення основних засобів та зменшення їх вартості.

Динаміка оборотних активів мала нестабільний характер, так у 2019 році сума оборотних активів зросла на 0,30%, в основному за рахунок збільшення вартості запасів, проте у 2020 році вартість оборотних активів зменшилася на 5002593 тис. грн, хоча питома вага їх збільшилася на 0,53%. Проте, протягом всього аналізованого періоду частка оборотних активів у загальній структурі значно переважала над часткою необоротних активів (рис. 3.1).

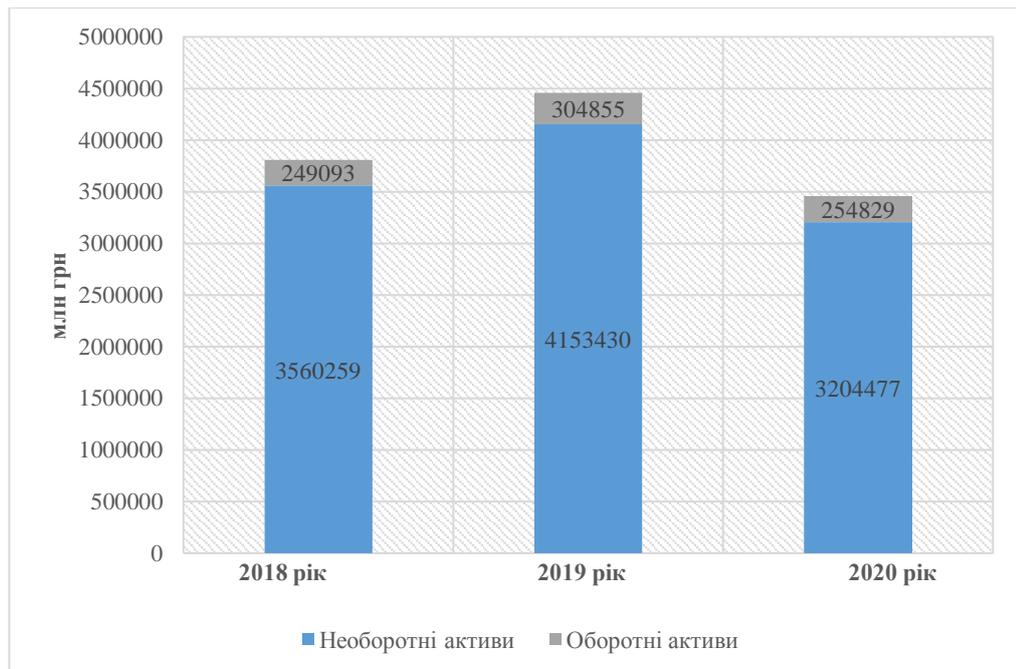

Рис. 3.1. Динаміка необоротних та оборотних активів АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Формування активів залежить, насамперед, від операційної діяльності підприємства, забезпечення відповідності обсягу й структури активів обсягом та структурою виробництва й реалізації продукції. Тому нестабільна динаміка загальних активів свідчить про нестабільність у виробництві та щорічному зменшенні/збільшенні продажів продукції. Отже, структура активів підприємства залишається легкою, мобільність підприємства знизилася, але знаходиться на достатньому рівні, а рівень операційного ризику є низьким.

Результати аналізу свідчать про те, що матеріальні оборотні активи підприємства мають стабільну вартість, а значить підприємству вистачає активів, які використовуються у якості сировини, матеріалів для виготовлення продукції. Протягом всього аналізованого періоду спостерігається поступове збільшення запасів на 35%. Це пов'язано з розширенням обсягів діяльності досліджуваного підприємства та формуванням запасів для розширення діяльності. Відповідно до специфіки діяльності дане підприємство не має у своїй структурі ні виробничих запасів, ні готової продукції.

Обсяг дебіторської заборгованості за досліджуваний період теж не має певної тенденції, так у 2019 році разом зі збільшення запасів зросла і дебіторська заборгованість, проте у 2020 році дебіторська заборгованість значно зменшилася, майже на 41%. А її частка в структурі оборотних активів показує стабільну динаміку до зменшення, так в 2018 році дебіторська заборгованість склала 4,45% оборотних активів, то в 2020 році цей показник знизився до 3,49%. Варто зауважити, що частка дебіторської заборгованості є досить низькою, що свідчить про грамотну політику роботи з дебіторами.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2019 році дещо знизилися на 86189 тис. грн., проте у 2020 році зросли до 545177 тис. грн і становлять 0,16% в загальній сумі активів підприємства. Слід зазначити, що питома вага грошових коштів та їх еквіваленту протягом всього аналізованого періоду була незначною і не досягала 0,07% - 0,16%, що може вказувати на необхідність їх збільшення у наступному періоді для запобігання впливу можливих негативних наслідків на роботу підприємства.

Значення інших оборотних активів підприємства збільшилися з 79080 тис. грн. у 2018 році до 1400399 тис. грн. у 2020 році. Динаміка їх зміни протягом зазначених років обернена до зміни дебіторської заборгованості, що спричинено економією ресурсів підприємства.

АТ «Укртрансгаз» розпоряджається власним капіталом, за допомогою якого забезпечується виробничий процес. Капітал підприємства знаходиться у постійному кругообігу: інвестується у грошовій формі в оборотні та необоротні активи, перетворюється у товарну продукцію чи послуги, а після їх реалізації знову перетворюється у грошову форму. Капітал фінансується з власних і позикових джерел коштів і відображається у складових елементах пасиву балансу підприємства.

При оцінці пасивів підприємства, як і при оцінці активів, використовуються горизонтальний та вертикальний види аналізу. На сьогодні ефективна діяльність суб'єктів господарювання практично неможлива без залучення позикових коштів, так як користуватися лише власними фінансовими ресурсами економічно не вигідно [11, с. 166].

Збільшення частки позикових засобів у сумі капіталу підприємства посилює нестійкість фінансового стану, а зменшення, відповідно, веде до підвищення рівня фінансової незалежності.

Результати аналізу власного капіталу АТ «Укртрансгаз» за досліджуваний період свідчать про достатній обсяг власного капіталу, оскільки його значення за весь час є додатним і питома частка становить близько 80% протягом всього аналізованого періоду.

Довгострокові зобов'язання АТ «Укртрансгаз» мають хвилеподібну динаміку, якщо у 2019 їх сума збільшилася на 12059409 тис. грн, що становить 0,36% від усіх пасивів підприємства, то у 2020 році довгострокові зобов'язання досліджуваного підприємства зменшилися на 17907364 тис. грн, у порівнянні з 2019 роком і були найменшими за весь аналізований період. Хоча використання довгострокових джерел фінансування є економічно обґрунтованим кроком і свідчить про оптимальну структуру капіталу та

зниження ризику фінансової нестійкості, на АТ «Укртрансгаз» довгострокові зобов'язання становлять невелику питому вагу у загальній структурі зобов'язань. У складі довгострокових зобов'язань основу частину становлять відстрочені податкові зобов'язання та довгострокові забезпечення. Хоча в 2019 році підприємство скористалося довгостроковим банківським кредитом, який збільшили в 2020 році.

Упродовж 2018-2020 років підприємство користувалося короткостроковими кредитами банків, щорічна сума цих кредитів зменшується.

Кредиторська заборгованість в пасивах підприємства становить 4,60% - 3,43%, що є досить низьким показником і свідчить про своєчасність розрахунків підприємства як з постачальниками так і з бюджетом, в тому числі і сплата податків.

Інші поточні зобов'язання коливалися на рівні 0,06% - 0,65% валюти балансу, хоча протягом аналізованого періоду щорічно зростали і на кінець 2020 року становили 2241830 тис. грн.

На рисунку 3.2 наведено структуру джерел формування капіталу АТ «Укртрансгаз» у 2018-2020 рр.

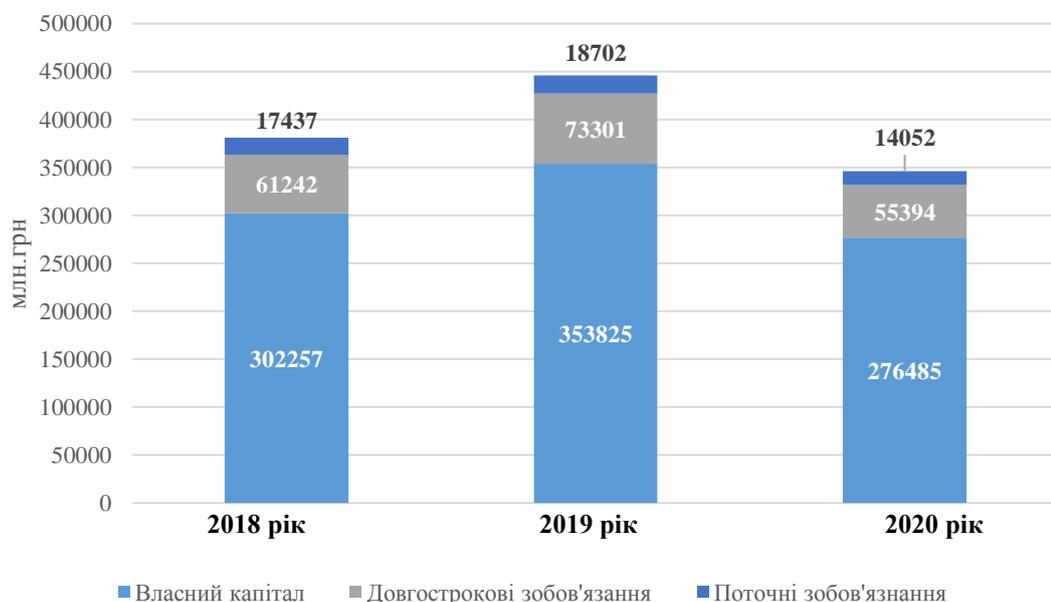

Рис. 3.2. Динаміка структури джерел формування капіталу АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Отже, проведений аналіз свідчить, що основними джерелами формування капіталу на АТ «Укртрансгаз» є власний капітал. Досліджуване підприємство користується як короткостроковими так і довгостроковими банківськими кредитами, проте частка позикового капіталу не перевищує 20% у структурі загальних джерел фінансування. Це свідчить про здатність підприємства формувати необоротні та оборотні активи за рахунок власних коштів. Також АТ «Укртрансгаз» в повній мірі може покривати за рахунок власних коштів свої зобов'язання.

Отже, аналіз фінансових зобов'язань та частки короткострокових і довгострокових джерел у їх структурі підприємства, дав змогу зробити висновок про те, що досліджуване підприємство є фінансово стійким.

Узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його прибуток, який формується як фінансовий результат за всіма видами його діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. Операції формування та розподілу прибутку підприємства відображаються у звіті про фінансові результати підприємства (форма №2).

Динаміку проведення операцій формування і розподілу прибутку АТ «Укртрансгаз» проаналізуємо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз формування та розподілу прибутку АТ «Укртрансгаз»
у 2018-2020 рр., тис. грн.

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2019-2018	Відхилення 2020-2019
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід від реалізації(товарів, робіт, послуг)	25191904	38387640	51181381	13195736	12793741
2. Собівартість реалізованої продукції (тов., робіт, послуг)	-26475489	-37049818	-65630089	-10574329	-28580271
3. Валовий прибуток	-1283585	1337822	-14448708	2621407	13110886
4. Інші операційні доходи	1113138	220030	198758	-893108	-21272
5. Сумарні операційні доходи	26305042	38607670	51380139	12302628	12772469
6. Адміністративні витрати	-708899	-1004122	-1405685	-295223	-401563
7. Витрати на збут	-11475	-14555	-19735	-3080	-5180
8. Інші операційні витрати	-1074890	-5381233	-12204745	-4306343	-6823512
9. Сумарні операційні витрати	-30224153	-44913462	-80730089	-14689309	-35816627

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6
10. Прибуток від операційної діяльності	-1965711	-4842058	-27880115	-2876347	-23038057
11. Дохід від інвестиційної і фінансової діяльності	283541	1104646	111542	821105	-993104
12. Втрати від інвестиційної і фін. діяльності	-1953400	-1463734	-1469835	489666	-6101
13. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	-3635570	-5201151	-29238408	-1565581	-24037257
14. Витрати з податку на прибуток	342438	-935119	4407662	-1277557	5342781
15. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-3293132	-6136270	-24830746	-2843138	-18694476
16. Інший сукупний дохід після оподаткування	0	0	0	0	0
17. Сукупний дохід	-3293132	-6136270	-24830746	-2843138	-18694476

Чистий дохід від реалізації продукції на АТ «Укртрансгаз» має стабільну тенденцію до збільшення і протягом аналізованого періоду зріс на 25989477 тис грн або на 103,2%.

Проте собівартість реалізованої продукції також має тенденцію до збільшення і протягом аналізованого періоду зросла на 39154600 тис грн, або на 147,9%, найбільше зростання відбулося у 2019 році.

Тож валовий прибуток (збиток) підприємства має нестабільний характер (рис. 2.3)

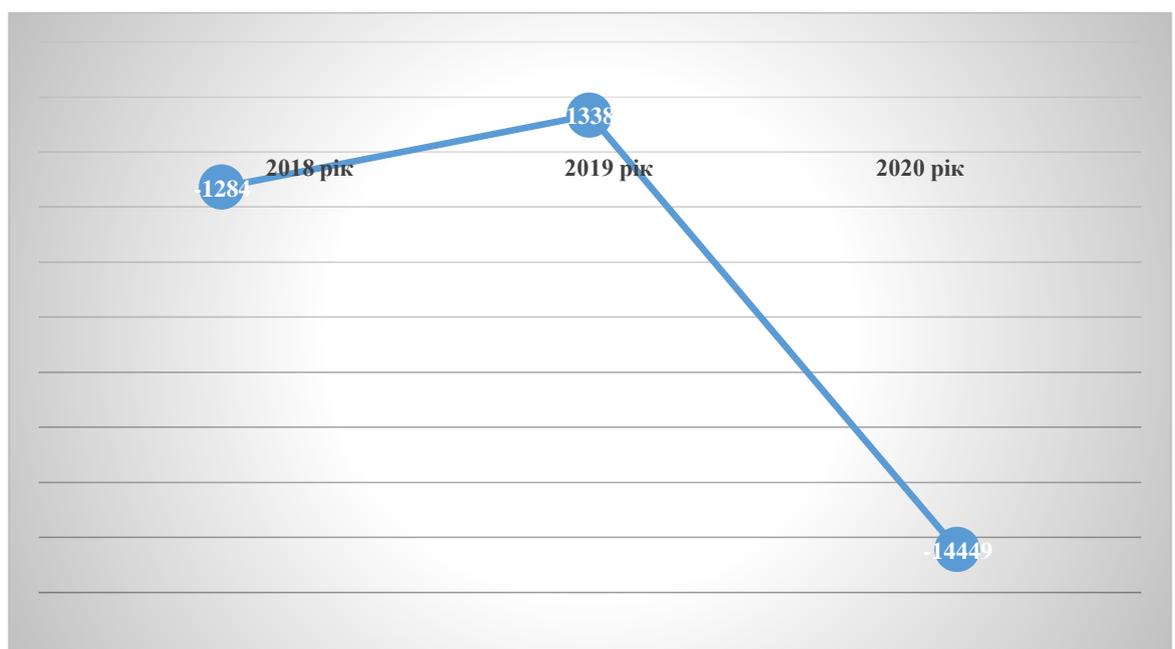

Рис. 2.3. Валовий прибуток АТ «Укртрансгаз» у 2018-2020 рр., млн грн

Якщо в 2019 р. валовий прибуток АТ «Укртрансгаз» значно зріс до 1338 млн грн, то в 2020 році сума валового збитку склала 14449 млн. грн, що є набагато більшою сумою збитку, порівняно з 2018 роком, коли підприємство теж отримало валовий збиток.

Проведемо факторний аналіз прибутку підприємства (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Факторний аналіз прибутку від звичайної діяльності до оподаткування за факторами першого та другого рівнів

Назва фактора	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Величина впливу фактора (абсолютне відхилення)	
				2019-2018	2020-2019
А	1	2	3	4	5
1. Фінансовий результат від операційної діяльності	-1965711	-4842058	-27880115	-2876347	-23038057
Прибуток валовий	-1283585	1337822	14448708	2621407	13110886
Інші операційні доходи	1113138	220030	198758	-893108	-21272
Витрати адміністративні	-708899	-1004122	-1405685	-295223	-401563
Витрати на збут	-11475	-14555	-19735	-3080	-5180
Інші операційні витрати	-1074890	-5381233	-12204745	-4306343	-6823512
2. Фінансовий результат від фінансової діяльності	-186584	-207663	-198641	-21079	9022
Доходи інші фінансові	0	3904	64897	3904	60993
Витрати фінансові	-186584	-211567	-263538	-24983	-51971
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	0
3. Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	-1483275	-151430	-1159652	1331845	-1008222
Доходи інші	283541	1100737	46645	817196	-1054092
Витрати інші	-1766816	-1252167	-1206297	514649	45870
4. Фінансовий результат до оподаткування	-3635570	-5201151	-29238408	-1565581	-24037257
Прибуток операційний	-1965711	-4842058	-27880115	-2876347	-23038057
Прибуток фінансовий	-186584	-207663	-198641	-21079	9022
Прибуток інший звичайний	-1483275	-151430	-1159652	1331845	-1008222
5. Чистий фінансовий результат	-3293132	-6136270	-24830746	-2843138	-18694476
Прибуток до оподаткування	-3635570	-5201151	-29238408	-1565581	-24037257
Витрати (дохід) з податку на прибуток	342438	-935119	4407662	-1277557	5342781
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-3635570	-5201151	-29238408	-1565581	-24037257
6. Сукупний дохід	-3293132	-6136270	-24830746	-2843138	-18694476
Чистий прибуток	-3293132	-6136270	-24830746	-2843138	-18694476
Інший сукупний дохід після оподаткування	0	0	0	0	0

Динаміка фінансових результатів діяльності підприємства продемонстрована на рисунку 3.4.

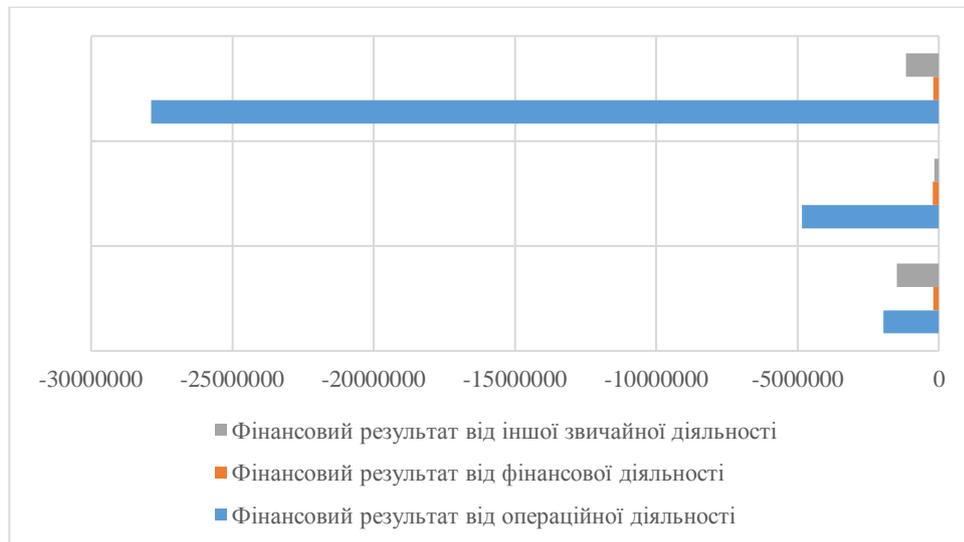

Рис. 3.4. Динаміка фінансового результату від операційної, фінансової та іншої звичайної діяльності АТ «Укртрансгаз» у 2018-2020 рр., млн грн.

Відповідно отриманим даним можна зробити висновок, що фінансовий результат від операційної діяльності протягом всього аналізованого періоду має від'ємне значення, що свідчить про неефективну операційну діяльність підприємства.

Фінансовий результат від фінансової діяльності підприємства протягом всього аналізованого періоду мав від'ємне значення, що також підтверджує неефективну фінансову діяльність АТ «Укртрансгаз».

Результати від іншої звичайної діяльності також протягом всього досліджуваного періоду має від'ємний показник.

Чистий фінансовий результат на АТ «Укртрансгаз» за три аналізованих роки має показник зі знаком «-», що дає підстави стверджувати, що фінансовий рік підприємство закінчувало зі збитком.

3.2. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства

Фінансова стійкість – одна з найважливіших характеристик оцінки фінансового стану підприємства, яка визначає ефективне фінансове

управління підприємством. Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, оптимальним співвідношенням активів та джерел їх фінансування

Аналіз фінансової стійкості можна розподілити на два етапи:

I. Оцінювання фінансової стійкості – розрахунок абсолютних і відносних показників, що ґрунтуються на порівнянні активів та їх джерел фінансування.

II. Оцінювання запасу фінансової стійкості – аналіз критичного обсягу реалізації, операційного та фінансового левериджу.

На основі фінансової звітності АТ «Укртрансгаз» отримуємо розрахункові показники фінансової стійкості для досліджуваного підприємства (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Показники стану фінансової стійкості АТ «Укртрансгаз»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2019-2018	Відхилення 2020-2019	Темп зростання %	
						2019/ 2018	2020/ 2019
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Наявність власних коштів в обороті	-53768845	-61517579	-43962689	-7748734	17554890	114,41	71,46
2. Коефіцієнт фінансової стійкості(довгострокової фінансової незалежності)	0,95	0,96	0,96	0,00	0,00	100,40	100,14
3.Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності концентрації власного капіталу)	0,79	0,79	0,80	0,00	0,01	100,02	100,71
4.Коефіцієнт фінансової залежності	1,26	1,26	1,25	0,00	-0,01	99,98	99,30
5.Коефіцієнт фінансового ризику(фінансового лівериджу)	0,26	0,26	0,25	0,00	-0,01	99,89	96,60
6.Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,18	-0,17	-0,16	0,00	0,01	97,74	91,45
7.Коефіцієнт забезпеченості (покриття) запасів	-7,21	-6,69	-3,83	0,52	2,85	92,80	57,34
8.Коефіцієнт заборгованості	0,26	0,26	0,25	0,00	-0,01	99,89	96,60
9.Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	3,84	3,85	3,98	0,00	0,14	100,11	103,52

На основі таблиці 3.4 можемо зробити висновок про те, що протягом 2018-2020 рр. спостерігається нестача власних оборотних коштів. При цьому забезпеченість власними коштами підприємства має нестабільну динаміку, якщо у 2018 році підприємство мало недостачу власних коштів в обороті на

суму 53,8 млрд. грн, то в 2019 році відбулося збільшення недостатності цих коштів до 61,5 млрд. грн. Проте, у 2020 році підприємство мало недостачу власних коштів в обороті на суму 44 млрд. тис. грн, що є найнижчим показником за аналізований період (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Динаміка наявності власних коштів в обороті АТ «Укртрансгаз» у 2018 – 2020 рр.

Коефіцієнт фінансової стійкості досліджуваного підприємства має стабільний показник 0,95-0,96, що свідчить про стабільну фінансову стійкість підприємства, так як дані показники входять в нормативний діапазон значень 0,85-0,9. На основі отриманих даних можна впевнено стверджувати, що підприємство має високу фінансову стійкість (рис. 3.6).

При нормативному значенні коефіцієнта фінансової автономії $>0,5$, аналізоване підприємство протягом всього аналізованого періоду виконує цю умову і має коефіцієнт автономії у 2018 р. – 2019 р. 0,79, та у 2020 р. – 0,8. Дана тенденція підтверджує твердження про стабільність фінансового стану підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності обернено пропорційний до коефіцієнту автономії, тобто за аналізований період даний показник має тенденцію до зменшення з 1,26 у 2018 р. – 2019 р. до 1,25 у 2020 р., що свідчить про незалежність АТ «Укртрансгаз» від зовнішніх зобов'язань.

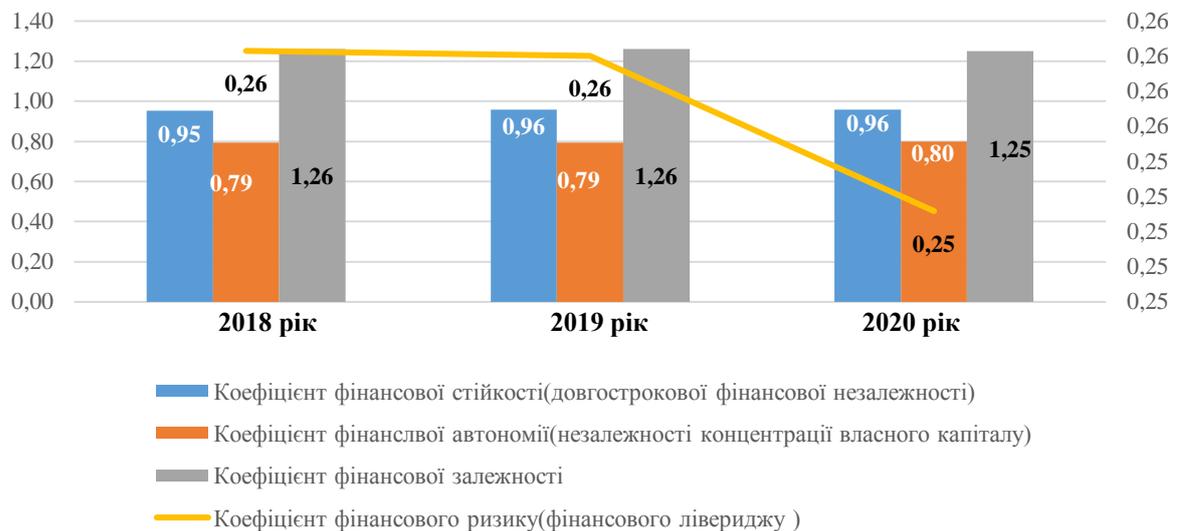

Рис. 3.6. Динаміка коефіцієнта фінансової стійкості, фінансової автономії, залежності та фінансового ризику АТ «Укртрансгаз» у 2018-2020 рр.

Коефіцієнт фінансового ризику протягом аналізованого періоду має тенденцію до зменшення. Так, у 2018 р. та 2019 р. він складає 0,26, а у 2020 р. даний показник зменшився на 0,01 і склав 0,25. Зменшення даного коефіцієнта у 2018-2020 рр. свідчить про неризикову фінансову політику підприємства, адже при критичному значенні =1, АТ «Укртрансгаз» протягом всього аналізованого періоду має набагато гірші показники. На досліджуваному підприємстві на кожну 1 грн власного капіталу припадає 0,25 грн позикового капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом всього аналізованого періоду має від'ємне значення, що свідчить про те, що АТ «Укртрансгаз» не має достатньої кількості власного капіталу в обороті, що може легко маневрувати, хоча слід відмітити незначну позитивну тенденцію до зменшення даного показника.

Коефіцієнт забезпеченості запасів теж має від'ємне значення, що свідчить про відсутність на підприємстві достатньої кількості власних коштів для формування товарно-матеріального забезпечення, хоча даний показник теж демонструє позитивну тенденцію до зменшення, і на кінець 2020 року зменшився удвічі, порівняно з 2018 р.

Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу на АТ «Укртрансгаз» у 2018 р. мав показник 3,84. Що означає, що частка залученого капіталу становить 1/4 від сукупного капіталу, що є невисоким показником і свідчить про незалежність підприємства від залученого капіталу. А протягом аналізованого періоду даний показник продемонстрував тенденцію до покращення, адже коефіцієнт на кінець 2020 року піднявся до рівня 3,98.

Розрахунок типу фінансової стійкості досліджуваного підприємства представлено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Класифікація типу фінансової стійкості АТ «Укртрансгаз»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Загальна величина запасів	7462069	9200126	11466134
Наявність власних коштів	-53768845	-61517579	-43962689
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал)	7472733	11783408	11430934
Наявність загальних коштів	8856876	12374945	11666518
$\Phi_{\text{в}} = \text{В} - \text{Зп}$	-61230914	-70717705	-55428823
$\Phi_{\text{вд}} = \text{ВД} - \text{Зп}$	10664	2583282	-35200
$\Phi_{\text{зк}} = \text{ЗК} - \text{Зп}$	1394807	3174819	200384
Трикомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi) = \{S1(\pm\Phi_{\text{в}}), S2(\pm\Phi_{\text{вд}}), S3(\pm\Phi_{\text{зк}})\}$	{0;1;1}	{0;1;1}	{0;0;1}

Отже, можемо зробити висновок, що протягом 2018-2019 рр. на АТ «Укртрансгаз» спостерігається нормальна фінансова стійкість, а у 2020 році фінансове становище досліджуваного підприємства дещо погіршилося і опустилося до нестійкого фінансового становища. Проте підприємство є платоспроможним, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість покривають кредиторську заборгованість та прострочені позики. Діяльність АТ «Укртрансгаз» має потенціал для успішного функціонування, тобто воно здатне здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

Під ліквідністю розуміють спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші без втрат їх ринкової вартості для покриття всіх

необхідних платежів у міру настання їх строків та швидкість здійснення цього перетворення [14].

На основі фінансової звітності АТ «Укртрансгаз» розрахуємо основні показники ліквідності. Результати розрахунків відобразимо в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Показники ліквідності АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2019/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2019
Власний оборотний капітал	7472733	11783408	11430934	4310675	-352474	157,69	97,01
Загальний коефіцієнт ліквідності	1,429	1,630	1,813	0,201	0,183	114,10	111,25
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,429	1,630	1,813	0,201	0,183	114,10	111,25
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,023	0,017	0,039	-0,006	0,022	73,54	225,38
Коефіцієнт ліквідності запасів	0,433	0,526	0,916	0,092	0,391	121,32	174,38
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,972	1,087	0,858	0,115	-0,229	111,86	78,94

Проаналізуємо кожний з отриманих показників більш детально.

Власний оборотний капітал у 2019 році збільшився на 4310675 тис. грн., хоча в 2020 році дещо знизився на 3%, це свідчить про нормальну забезпеченість власними оборотними коштами на підприємстві.

Загальний коефіцієнт ліквідності протягом всього аналізованого періоду мав значення >1 , та демонстрував тенденцію до збільшення з 1,43 у 2018 році до 1,81 у 2020 році. Це досить високе значення даного показника і свідчить про те, що підприємство своєчасно ліквідує борги. Так як на 1 грн поточних зобов'язань у 2020 році припадало 1,81 грн. поточних активів.

У міжнародній практиці коефіцієнт абсолютної ліквідності має бути 0,7-0,8. На АТ «Укртрансгаз» даний показник знаходиться в межах 1,43 – 1,83, що значно перевищує нормативне значення. А це означає, що підприємство має можливість повністю погасити всі свої короткострокові зобов'язання за рахунок наявних коштів. Відповідно до специфіки діяльності загальний коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт поточної ліквідності мають однакове значення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на АТ «Укртрансгаз» набагато нижчий за нормативне значення і становить 0,023 – 0,039 протягом аналізованого періоду при нормативному значенні 0,2 – 0,35. Дані показники свідчать про те, що підприємство не в змозі негайно погасити всі свої борги.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей протягом досліджуваних років мав стабільну динаміку до збільшення: з 0,43 грн/грн. у 2018 р. до 0,92 грн/грн. у 2020 р. Це свідчить про зменшення вартості запасів підприємства.

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості на АТ «Укртрансгаз» демонстрував хвилеподібну динаміку, збільшившись у 2019 році з 0,97 грн. до 1,09 грн. та знизившись у 2020 році до 0,86 грн. Це свідчить про те, що аналізоване підприємство за рахунок повернення дебіторської заборгованості не в змозі погасити всю короткострокову заборгованість. Так, на 1 грн. короткострокової заборгованості у 2020 році припадало 86 коп. дебіторської заборгованості.

Отже, можемо зробити висновок, що АТ «Укртрансгаз» має не абсолютно ліквідний баланс, хоча підприємство здатне своєчасно ліквідувати борги. Загальний коефіцієнт ліквідності перевищує нормативне значення, коефіцієнт абсолютно ліквідності знаходиться в межах норми, а коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості хоч і знаходиться нижче нормативного значення, проте має досить високе значення.

Платоспроможність підприємства свідчить про наявність вільних грошових коштів, які зможуть покрити за потреби кредиторську

заборгованість, яка вимагає погашення. Тобто даний показник характеризує спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання.

Тож доречно розрахувати показники платоспроможності АТ «Укртрансгаз» (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Показники платоспроможності АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2019/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2019
Коефіцієнт забезпеченості оборотними коштами	-2,16	-2,02	-1,73	0,14	0,29	93,48	85,49
Коефіцієнт загальної платоспроможності	4,84	4,85	4,98	0,00	0,14	100,08	102,80
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,20	0,21	0,20	0,00	-0,01	102,25	96,71
Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості	0,05	0,05	0,04	0,00	-0,01	92,01	88,00
Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами	-0,18	-0,17	-0,16	0,00	0,01	97,74	91,45

Проаналізуємо кожний з отриманих показників більш детально.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів має протягом всього досліджуваного періоду від'ємне значення, що свідчить про те, що підприємство не забезпечене оборотними активами в достатній мірі. Хоча коефіцієнт і має позитивну динаміку до зменшення.

Коефіцієнт загальної платоспроможності АТ «Укртрансгаз» протягом аналізованого періоду має стабільну динаміку до збільшення (рис. 3.7)

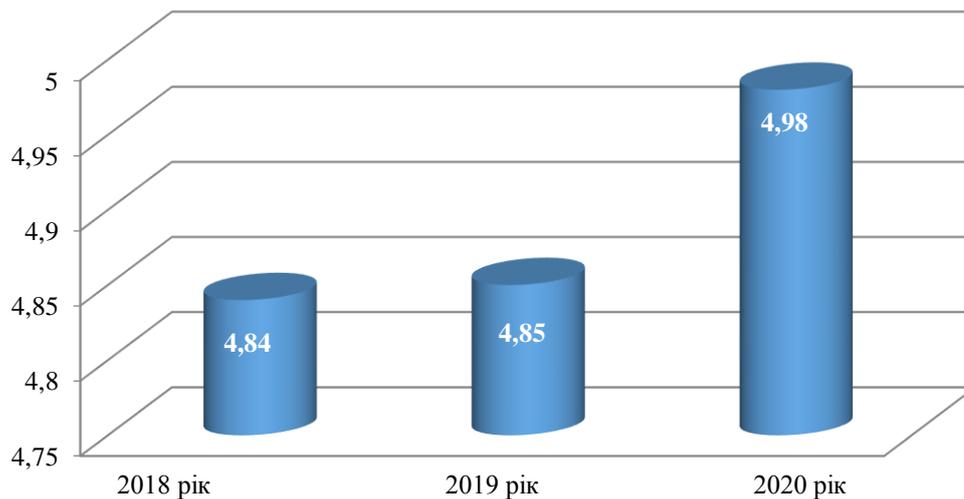

Рис. 3.7. Динаміка показника загальної платоспроможності АТ «Укртрансгаз» у 2018-2020 рр.

Позитивна тенденція даного показника вказує на те, що з кожним роком частина поточної заборгованості підприємства, яку він може покрити в найближчій перспективі за умови повного погашення дебіторської заборгованості, збільшується.

Протягом аналізованого періоду АТ «Укртрансгаз» мав коефіцієнт фінансового левериджу на рівні 0,20-0,21, що є в межах нормативного значення ($K_{\text{фін.лев.}} < 0,25$).

Протягом аналізованого періоду на підприємстві частка кредиторської заборгованості у власному капіталі та дебіторській заборгованості залишається сталою і має показник 0,05-0,04, що є досить низьким показником і свідчить про те, що кредиторська заборгованість лише дещо більша за власний капітал й дебіторську заборгованість.

Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами має від'ємне значення протягом всього аналізованого періоду, що свідчить про недостатність чистих оборотних коштів на АТ «Укртрансгаз».

Отже, показники платоспроможності в більшій мірі демонструють позитивні зміни. АТ «Укртрансгаз» на сьогоднішній день є неліквідним, проте має достатню платоспроможність.

Результати проведеного аналізу АТ «Укртрансгаз» свідчать, що підприємство здатне своєчасно ліквідувати борги. Загальний коефіцієнт ліквідності перевищує нормативне значення, коефіцієнт абсолютно ліквідності знаходиться в межах норми, а коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості хоч і знаходиться нижче нормативного значення, проте має досить високе значення. показники платоспроможності в більшій мірі демонструють позитивні зміни.

3.3. Комплексна оцінка рівня ділової активності АТ «Укртрансгаз»

Головною метою аналізу ділової активності підприємства є оцінка ефективності управління активами і визначення потенційних можливостей її підвищення [78].

Ступінь ділової активності на рівні підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів оборотності:

- коефіцієнта оборотності оборотних активів;
- коефіцієнта ефективності використання ресурсів;
- коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості;
- тривалості оборотів дебіторської та кредиторської заборгованості;
- коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості;
- коефіцієнта оборотності матеріальних запасів;
- періоду обороту власного оборотного капіталу.

Скориставшись фінансовою звітністю АТ «Укртрансгаз» розрахуємо зазначені показники для досліджуваного підприємства. Результати розрахунків відобразимо в таблиці 3.8.

Дослідимо кожний з отриманих показників більш детально.

Таблиця 3.8

Коефіцієнти оборотності АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,18	1,40	1,81	0,23	0,40	119,12	128,81
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	-0,01	-0,01	-0,07	-0,01	-0,06	159,21	521,51
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,75	2,06	3,16	0,31	1,10	117,54	153,44
Тривалість оборотності дебіторської заборгованості	208,34	177,25	115,51	-31,09	-61,74	85,08	65,17
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,58	2,34	3,58	0,76	1,24	148,03	153,07
Тривалість оборотності кредиторської заборгованості	228,15	154,12	100,69	-74,03	-53,43	67,55	65,33
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,96	4,41	6,35	0,45	1,94	111,26	143,98

Коефіцієнт оборотності оборотних активів протягом аналізованого періоду має стабільну тенденцію до збільшення, що свідчить про збільшення оборотів обігових коштів за аналізований період, тобто щорічно сума виручки, що припадає на одиницю обігових коштів зменшується (рис. 3.8).

Коефіцієнт ефективності використання ресурсів у 2018 р. - 2020 роках має від'ємне значення, що свідчить про збиткову діяльність підприємства у ці роки.

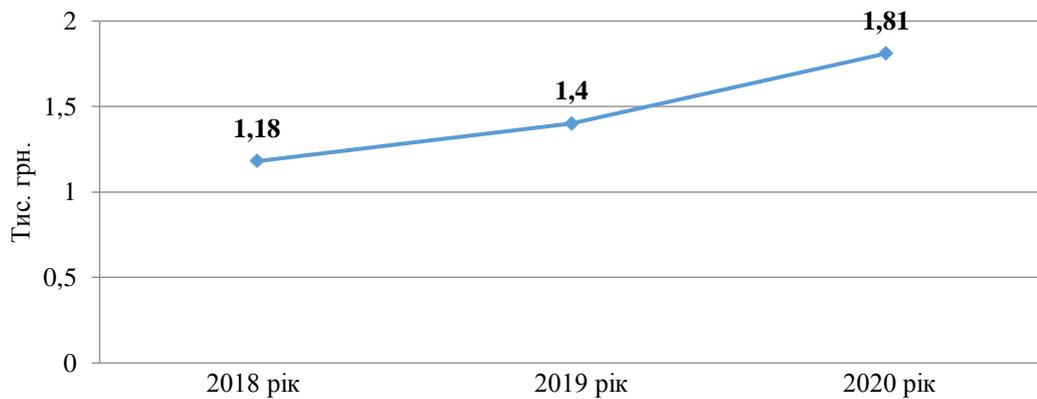

Рис. 3.8. Динаміка змін коефіцієнт оборотності оборотних активів на АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Проведені розрахунки дають можливість стверджувати, що за аналізований період коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зростає, а період її погашення відповідно зменшувався, що є позитивною тенденцією і свідчить про якісну роботу підприємства зі споживачами, які вчасно розраховуються з АТ «Укртрансгаз».

Також досліджуване підприємство проводить і вдалу кредиторську політику, тому коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості також має динаміку до зростання, а тривалість оборотності кредиторської заборгованості значно зменшилась 228,15 днів у 2018 році до 100,69 днів у 2020 році. Ця тенденція дає можливість припустити, що підприємство немає фінансових труднощів і тому має можливість своєчасно розраховуватися з постачальниками (рис. 3.9).

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів протягом аналізованого періоду мав позитивну динаміку до збільшення, що свідчить про прискорення оборотності коштів на АТ «Укртрансгаз», інвестованих в запаси.

Отже, можемо зробити узагальнюючий висновок про те, що всі коефіцієнти оборотності мають динаміку до позитивних змін, що свідчить про ефективну діяльність підприємства протягом аналізованого періоду.

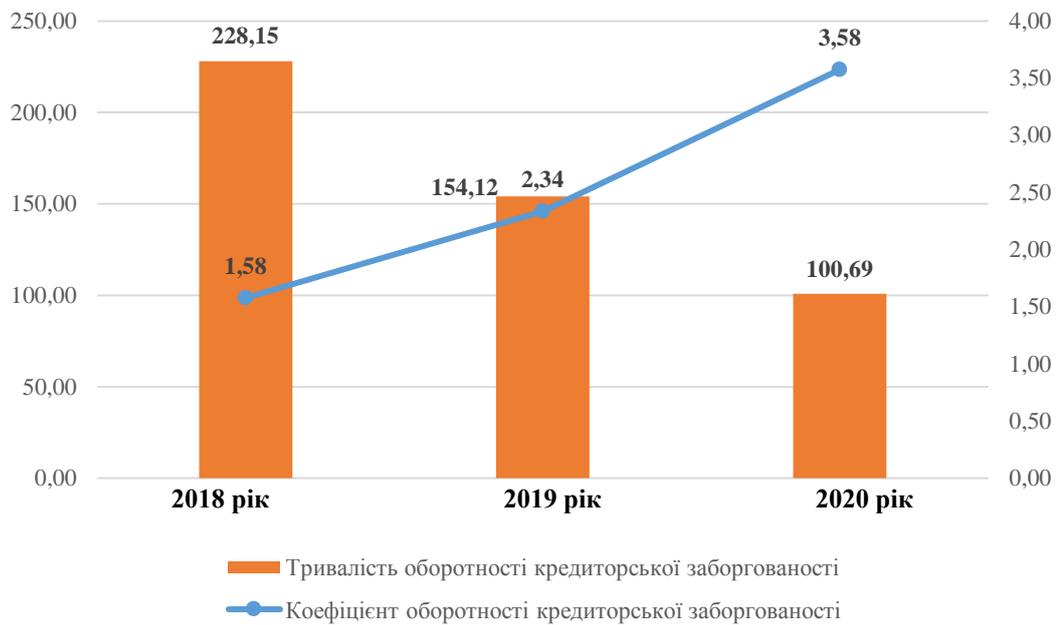

Рис. 3.9. Динаміка змін коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості та термін її погашення на АТ «Укртрансгаз» у 2018-2020 рр.

При ґрунтовному аналізі рівня ділової активності необхідно визначити ділову активність підприємства за умови виконання «золотого правила» економіки підприємства.

$$T_{пр} > T_{р} > T_{к} > 100\% \quad (3.1)$$

$T_{пр}$ – темп зростання прибутку до оподаткування, %;

$T_{р}$ – темп збільшення обсягу реалізації, %;

$T_{к}$ – темп зростання авансованого капіталу, %.

Отримані розрахунки щодо виконання «золотого» правила для АТ «Укртрансгаз» за аналізований період відображено в таблиці 3.9.

Як видно з проведених розрахунків «золоте правило» економіки для АТ «Укртрансгаз» виконується лише в 2020 році. В 2018 році дуже високі були темпи зростання авансованого капіталу, а у 2019 році замалі темпи зростання прибутку до оподаткування.

Таблиця 3.9

Виконання «золотого правила» економіки підприємства для АТ
«Укртрансгаз» у 2018 – 2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Тпр - темп зростання прибутку до оподаткування,%;	433,13	110,30	636,83
Тр – темп збільшення обсягу реалізації,%;	176,59	153,37	131,24
Тк – темп зростання авансованого капіталу,%.	1161,10	117,26	77,49
Перевірка виконання умов золотого правила	Тпр>Тр<Тк> 100%	Тпр<Тр>Тк> 100%	Тпр>Тр>Тк> 100%
Результат	не виконується	не виконується	виконується

Наступним важливим показником, що характеризує ділову активність підприємства, є тривалість операційного та фінансового циклу.

Операційний грошовий цикл – це період часу між оплатою товарів постачальникові і отриманням грошових коштів від клієнта за поставлену продукцію.

Тривалість операційного циклу характеризує, скільки днів необхідно підприємству для закупівлі сировини і виробництва продукції. Чим менша тривалість операційного циклу, тим ефективніша діяльність підприємства, тим вища його ділова активність. Тривалість операційного циклу є арифметичною сумою тривалості періодів оборотності дебіторської заборгованості й запасів у днях.

Для визначення операційного циклу та тривалості одного обороту запасів скористаємося наступними формула:

$$T_{оц} = T_{одз} + T_{оз} \quad (3.2)$$

де $T_{оц}$ – тривалість операційного циклу, дні;

$T_{одз}$ – тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, дні;

$T_{оз}$ – тривалість одного обороту запасів, дні.

Величиною, яка доповнює показник тривалості операційного циклу, є кількість операційних циклів, що відбуваються на підприємстві за певний період часу (рік, квартал, місяць). Кількість операційних циклів за період розраховується за формулою:

$$\text{Коц} = T / \text{Тоц} \quad (3.3)$$

де Коц – кількість операційних циклів за певний період;

Тоц – кількість операційних циклів за певний період;

T – тривалість аналізованого періоду, дні.

Під фінансовим циклом прийнято розуміти період, який починається з моменту оплати постачальникам за матеріали (погашення кредиторської заборгованості) й закінчується у момент надходження грошей від покупців за відвантажену продукцію.

Тривалість фінансового циклу розраховується, як сума періоду обороту (погашення) дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів за вирахуванням періоду обороту кредиторської заборгованості

$$\text{Тфц} = \text{Тоц} - \text{Токз} \quad (3.4)$$

де Тфц – тривалість фінансового циклу, дні;

Тоц – тривалість операційного циклу, дні;

Токз – тривалість періоду погашення кредиторської заборгованості, дні.

Чим вище значення фінансового циклу, тим більша потреба підприємства в грошових коштах для придбання виробничих оборотних коштів. Оптимальною вважається ситуація, коли величина даного показника дорівнює нулю або ж має негативне значення. Такий стан свідчить про

наявність у підприємства достатньої кількості грошових коштів для фінансування своєї поточної діяльності.

Отримані результати розрахунків для АТ «Укртрансгаз» помістимо до таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Тривалість операційного та фінансового циклів на АТ «Укртрансгаз»
у 2018 – 2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Тривалість операційного циклу, дні	299,14	258,86	172,20
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, дні	208,34	177,25	115,51
Тривалість одного обороту запасів, дні	90,79	81,61	56,68
Кількість операційних циклів за рік	1,20	1,39	2,09
Тривалість фінансового циклу	70,99	104,74	71,51

Відповідно до отриманих даних, можемо зробити висновок, що тривалість операційного циклу на АТ «Укртрансгаз» досить висока і становить на початку аналізованого періоду 299 дні, проте, на кінець 2020 року цей показник дещо зменшився і становив 172 дні. Така динаміка є свідченням прискорення операційної діяльності аналізованого підприємства.

Відповідно до цього кількість операційних циклів за рік досить мала і становить всього 1, цикла у 2018 р. та 2,09 у 2020 році відповідно. Дана тенденція зумовлена специфікою діяльності досліджуваного підприємства.

А тривалість фінансового циклу має становити близько 71 дня, виключення становить лише 2018 рік, коли тривалість фінансового циклу збільшився до 105 днів. Дане значення свідчить про те, що підприємство швидше розраховується зі своїми постачальниками, ніж отримую оплату від дебіторів.

Таким чином, із проведених розрахунків бачимо, що позитивним є зростання чистого доходу від реалізації продукції. Це є свідченням ефективної збутової політики підприємства. Проте значне зростання дебіторської заборгованості є свідченням неефективної роботи з дебіторами.

Тривалість фінансового циклу не має стабільної динаміки. Так у 2018 він становив 71 день, у 2019 році відбулося зростання на 34 дні до 105 днів, проте у 2020 році тривалість циклу знизилася маже до рівня 2018 року і становила 72 дні (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Період обороту поточних активів і зобов'язань АТ «Укртрансгаз»
за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації тис. грн	25191904	38387640	51181381
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (ДЗг) тис. грн.	15838235	20129180	11852904
Запаси (З), тис. грн.	7462069	0	11466134
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (КЗг), тис. грн.	13917257	15069577	10493933
Період обороту, дні:	-	-	-
дебіторської заборгованості	208	177	116
запасів	91	82	57
кредиторської заборгованості	228	154	101
Фінансовий цикл	71	105	72

На зміну тривалості оборотності оборотних активів впливають два чинники: середньорічні залишки оборотних активів ($OA_{\text{сеп}}$) і дохід (виручка) від реалізації (ЧД). Формалізуємо розрахунки впливу чинників, використовуючи модель показника тривалості оборотності оборотних активів (T_{OA}) в днях.

$$T_{OA} = OA_{\text{сеп}} / \text{ЧД} * 360 \quad (3.5)$$

Використовуючи метод ланцюгових підстановок розраховуємо вплив оборотних активів і чистого доходу на зміну періоду обороту оборотних активів.

$$\Delta T_{OA}(OA_{\text{сеп}}) = (OA_{\text{сеп}1} / \text{ЧД}_0 * 360) - (OA_{\text{сеп}0} / \text{ЧД}_0 * 360), \quad (3.6)$$

$$\Delta T_{OA}(ЧД) = (OA_{сер1}/ЧД_1 * 360) - (OA_{сер1}/ЧД_0 * 360), \quad (3.7)$$

$$OK_{OAсер}^{вивільнені} = ЧД / 360 * \Delta T_{OAсер} \quad (3.8)$$

Визначимо суму вивільнених коштів за рахунок прискорення або сповільнення оборотності під впливом аналізованих факторів.

$$OK_{ЧД}^{вивільнені} = ЧД / 360 * \Delta T_{ЧД} \quad (3.9)$$

Розраховуємо сукупний вплив двох чинників на зміну економічного результату:

$$OK_{залучені} = OK_{OAсер}^{вивільнені} + OK_{ЧД}^{вивільнені} \quad (3.10)$$

Використавши фінансову звітність АТ «Укртрансгаз» розрахуємо зазначені показники, дані розрахунків помістимо в таблиці 3.12.

Із даної таблиці видна тенденція до збільшення як виручки від реалізації, так і середньорічної вартості активів. Співвідношення доходу від реалізації продукції та середньорічних залишків активів показано на рисунку 3.10.

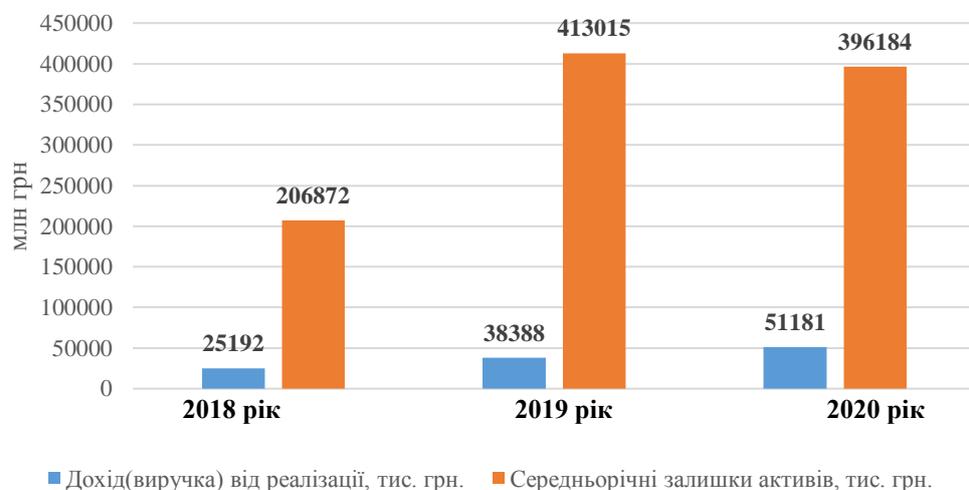

Рис. 3.10. Співвідношення чистого доходу і середньорічної суми оборотних активів АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр.

Таблиця 3.12

Аналіз динаміки основних показників використання оборотних активів і впливу чинників на економічний результат від прискорення оборотності

Показник	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+;-) гр.3 - гр. 2	Темп зрост,%,	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+;-) гр.7 - гр. 8	Темп зрост,%,
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Дохід(виручка) від реалізації	25191904,00	38387640,00	13195736,00	152,38	38387640,00	51181381,00	12793741,00	133,33
2. Середньорічні залишки активів, тис. грн.	206871608,5	413014773	206143164,50	199,65	413014773,00	396184486,50	-16830286,50	95,93
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, в оборотах (п.1: п.2)	0,12	0,09	-0,03	76,32	0,09	0,13	0,04	138,99
4. Коефіцієнт закріплення оборотних активів (п.2 : п.1)	8,21	10,76	2,55	131,02	10,76	7,74	-3,02	71,95
5. Тривалість одного обороту оборотних активів, дн. (п.2:п.1*360)	2956	3873	917,00	131,02	3873	2787	-1086,57	71,95
6. Одноденний оборот, тис. грн. (п.1 : 360)	69977,51	106632,33	36654,82	152,38	106632,33	142170,50	35538,17	133,33
7. Прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, днів			917				-1087	
Розрахунок впливу факторів:								
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів			2946				-158	
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції			-2029				-929	
8. Сума вивільнених (залучених) з обороту коштів за рахунок прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, тис. грн.			314122727,18				-22439444,20	
Розрахунок впливу факторів:								
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів			-216340690,59				-132039419,68	
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції			97782036,59				-154478863,88	

Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2019 році зменшився з 0,12 до 0,09, а у 2020 році знову зріс до 0,13. Відповідно до цього змінювалась також і тривалість обороту оборотних активів, то зростаючи у 2019 році, то знижуючись у 2020 році.

Отже, розрахувавши показники ділової активності АТ «Укртрансгаз» за 2018-2020 рр. можна зробити висновок, що стан підприємства є позитивним, адже більшість показників мають динаміку до покращення. А у 2020 році АТ «Укртрансгаз» навіть виконав «золоте правило» економіки підприємства, тобто можна говорити про ефективне використання оборотних активів досліджуваного підприємства.

Висновки до розділу 3

Забезпечення стійкого розвитку підприємства є важким завданням через те, що підприємство не має змоги впливати на певні чинники, які визначають напрями його діяльності. Переважна більшість відхилень від нормального функціонування виникає через прорахунки в минулі періоди, які з часом накопичуються та впливають на поточне функціонування. Досягнення стійкого фінансово-економічного стану і конкурентноздатності підприємства вимагає глибокого, науково-обґрунтованого аналізу фінансових і господарських відносин.

Аналіз необхідний на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумів і формування підприємства до реалізації кожного етапу його функціонування, дотримуючись принципів етапності самого аналізу. Саме на основі даних результатів аналізу розробляються і приймаються управлінські рішення, які в сучасних умовах жорсткої конкуренції не можуть прийматись інтуїтивно та приблизно, адже ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від умілого керівництва, правильної організації виробництва та праці.

Об'єктом дослідження є АТ «Укртрансгаз». Протягом 2018-2019 рр. на АТ «Укртрансгаз» спостерігається нормальна фінансова стійкість, а у 2020 році фінансове становище досліджуваного підприємства дещо погіршилося і опустилося до нестійкого фінансового становища. Проте підприємство є платоспроможним, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість покривають кредиторську заборгованість та прострочені позики. Діяльність АТ «Укртрансгаз» має потенціал для успішного функціонування, тобто воно здатне здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

АТ «Укртрансгаз» має не абсолютно ліквідний баланс, хоча підприємство здатне своєчасно ліквідувати борги. Загальний коефіцієнт ліквідності перевищує нормативне значення, коефіцієнт абсолютно ліквідності знаходиться в межах норми, а коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості хоч і знаходиться нижче нормативного значення, проте має досить високе значення.

Показники платоспроможності в більшій мірі демонструють позитивні зміни. АТ «Укртрансгаз» на сьогоднішній день є неліквідним, проте має достатню платоспроможність.

Тривалість операційного циклу на АТ «Укртрансгаз» досить висока і становить на початку аналізованого періоду 299 дні, проте, на кінець 2020 року цей показник дещо зменшився і становив 172 дні. Така динаміка є свідченням прискорення операційної діяльності аналізованого підприємства.

Відповідно до цього кількість операційних циклів за рік досить мала і становить всього 1, цикла у 2018 р. та 2,09 у 2020 році відповідно. Дана тенденція зумовлена специфікою діяльності досліджуваного підприємства.

А тривалість фінансового циклу має становити близько 71 дня, виключення становить лише 2019 рік, коли тривалість фінансового циклу збільшився до 105 днів. Дане значення свідчить про те, що підприємство швидше розраховується зі своїми постачальниками, ніж отримує оплату від

дебіторів. Фінансовий стан підприємства є позитивним, адже більшість показників мають динаміку до покращення. А у 2020 році АТ «Укртрансгаз» навіть виконав «золоте правило» економіки підприємства, тобто можна говорити про ефективне використання оборотних активів досліджуваного підприємства.

РОЗДІЛ 4

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ АТ «УКРТРАНСГАЗ»

4.1. Шляхи підвищення рівня ділової активності АТ «Укртрансгаз»

Як вже зазначалося раніше, знання про направленість, значимість та пріоритетність впливу зовнішніх і внутрішніх чинників апріорі дозволяє визначити взаємозв'язки між ними та показниками, що відображають рівень ділової активності підприємства, а також забезпечує можливість кількісної оцінки сили їх впливу на зміну показників оборотності виробничих ресурсів, активів і капіталу підприємства. Це в свою чергу забезпечує пошук потенційних резервів прискорення показників оборотності і обґрунтованість прийняття управлінських рішень з підвищення рівня внутрішньої ділової активності підприємства.

Ефективність діяльності підприємства в значній мірі залежить від розробленої системи шляхів і напрямів їх реалізації щодо раціоналізації рівня ділової активності та своєчасності прийняття оперативних управлінських рішень. Зростання ділової активності підприємства полягає насамперед у підвищенні ефективності використання ресурсів підприємства за рахунок прискорення оборотності ресурсів і скорочення періоду їх обороту.

Кількісно оцінити силу впливу окремих чинників на змін показників оборотності виробничих ресурсів, активів і капіталу підприємства можливо лише в процесі факторного аналізу. Факторний аналіз – метод комплексного вивчення та виміру впливу чинників на результативний показник, який дозволяє представити у компактній формі узагальнену інформацію про структуру зв'язків між ознаками, що спостерігаються, на основі виділення деяких прихованих, безпосередньо не спостережуваних чинників [71].

Основними етапами проведення факторного аналізу є:

- 1) формулювання мети аналізу, вибір чинників, які впливають на досліджуваний результативний показник;
- 2) класифікація і систематизація чинників з метою забезпечення можливостей системного підходу;
- 3) визначення форми залежності між чинниками і результативним показником;
- 4) моделювання взаємозв'язків між результативним та факторними показниками, побудова економічно обґрунтованої (з позиції факторного аналізу) економіко-математичної моделі;
- 5) вибір прийому факторного аналізу і підготовка умов для його виконання;
- 6) розрахунок впливу чинників та оцінка ролі кожного з них у зміні величини результативного показника;
- 7) формулювання висновків за результатами проведених досліджень, підготовка відповідних управлінських рішень.

Дослідження показало, що існує два основних підходи до вивчення закономірностей у факторному аналізі: детермінований та стохастичний. Детермінований підхід направлений на вивчення прямих зв'язків, коли зв'язок між результативним і факторними показниками є функціональним. Стохастичний підхід використовують для поглиблення детермінованого аналізу за чинниками, за якими не можна побудувати детерміновану модель (опосередковане вивчення зв'язків).

В контексті важливості оперативного управління діловою активністю підприємства і можливості застосування нескладного математичного апарату для забезпечення пошуку потенційних резервів підвищення ефективності використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства інтерес представляє детермінований факторний аналіз. В процесі такого аналізу здійснюється кількісна оцінка зміни показників оборотності (в днях і кількості оборотів), ресурсів, активів і капіталу підприємства. В якості факторних

моделей залежності виступають алгоритми розрахунку показників оборотності. Вони можуть бути розширені залежно від глибини дослідження і потреб управління.

Оскільки визначальним чинником ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності є забезпечення капіталом і раціональність розміщення його в активах, для своєчасного виявлення потенційних можливостей підвищення рівня ділової активності підприємства в частині використання капіталу пропонуємо застосовувати наступну факторну залежність:

$$\text{Кобк} = \frac{\text{ЧД}}{\text{К}} \quad (4.1)$$

Де Кобк – коефіцієнт оборотності капіталу, об.;

ЧД – чистий дохід (виручка від реалізації) продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн;

К – середній розмір капіталу (активів), тис. грн.

Наведена факторна модель відображає залежність коефіцієнта оборотності капіталу від суми чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і середнього розміру капіталу підприємства. Це так звані чинники першого рівня, зміна яких обумовлює зміну ефективності використання капіталу підприємства. Застосування методів моделювання до визначеної факторної моделі дозволяє отримати факторні залежності оборотності капіталу від чинників другого, третього та *i*-го рівнів підпорядкованості.

На думку В.О. Подольської та О.В. Яріш, до чинників другого рівня, що впливають на зміну оборотності капіталу, слід віднести питому вагу власного капіталу у загальному його розмірі, коефіцієнт оборотності власного капіталу,

питому вагу позикового капіталу у загальному його розмірі та коефіцієнт фінансування [61, с. 227-232]:

$$K_{обк} = d_{вк} * K_{обвк} \quad (4.2)$$

$d_{вк}$ – питома вага власного капіталу у загальному його розмірі, коеф.;
 $K_{обвк}$ – коефіцієнт оборотності власного капіталу, об.

$$K_{обк} = d_{пк} * K_{фін} * K_{обвк} \quad (4.3)$$

де $d_{пк}$ – питома вага позикового капіталу у загальному його розмірі, коеф.;

$K_{фін}$ – коефіцієнт фінансування (співвідношення між власним і позиковим капіталом), коеф.

Моделі 4.2 і 4.3 не викликають питань з точки зору правильності побудови, але дуже суперечливою є доцільність їх використання.

По-перше, обидві моделі містять показник структури капіталу, який має прямий зв'язок з коефіцієнтом оборотності капіталу, тобто прискорення оборотності капіталу може відбутися в разі збільшення як питомої ваги власного капіталу, так і питомої ваги позикового капіталу. Але відомо, що при збільшенні питомої ваги власного капіталу автоматично відбувається зменшення питомої ваги позикового капіталу і навпаки. Відтак, у зв'язку з неможливістю одночасного збільшення частки власного та частки позикового капіталу зміну його структури неможна розглядати як чинник прискорення оборотності капіталу підприємства.

По-друге, прискорення оборотності капіталу може відбутися у разі випереджальної динаміки чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) над динамікою суми капіталу. І немає значення яким чином було сформовано капітал підприємства.

З огляду на викладене основними чинниками другого рівня, що обумовлюють збільшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства вважаємо чинники факторів виробництва, які призводять до збільшення розміру чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). До них традиційно відносять наявність та ефективність використання запасів, трудових ресурсів та основних засобів.

Взаємозв'язок коефіцієнту оборотності капіталу з даними чинниками відображається у наступних факторних моделях:

$$K_{обк} = \frac{З * K_{обз}}{К} \quad (4.4)$$

де З – середні запаси, тис. грн;

$K_{обз}$ – коефіцієнт оборотності запасів, об.

$$K_{обк} = \frac{Ч * ПП}{К} \quad (4.5)$$

де Ч – середньооблікова чисельність працівників, осіб;

ПП – продуктивність праці, тис. грн/чол.

$$K_{обк} = \frac{ОЗ * ФВ}{К} \quad (4.6)$$

де ОЗ – середня вартість основних засобів, тис. грн;

ФВ – віддача основних засобів, грн.

Деталізація чинників другого рівня в частині ефективності використання запасів, трудових ресурсів та основних засобів дозволила розширити перелік показників, зміна яких обумовлює зміну коефіцієнта оборотності капіталу підприємства, і доповнити його чинниками третього рівня підпорядкованості.

Серед останніх виділені:

- структура запасів, а саме питома вага товарних запасів у загальній їх величині ($dTЗ$);
- оборотність товарних запасів ($Кобз$);
- структура чистого доходу (виручки) від реалізації, а саме питома вага чистого доходу (виручки) від реалізації товарів у загальній його величин (dBT);
- структура персоналу ($dЧ^{TB}$);
- продуктивність праці торгівельно-виробничого персоналу ($ПП^{TB}$);
- структура основних засобів ($dOЗa$);

Запропоновані факторні моделі залежності коефіцієнту оборотності капіталу підприємства, які відображають вплив чинників третього рівня, і пов'язані з наявністю, структурою та ефективністю використання окремих видів виробничих ресурсів підприємства, а саме – основних засобів, матеріальних і трудових ресурсів, мають вигляд:

$$\text{Матеріальних ресурсів} - Кобк = \frac{З*dTЗ*К_{обТз}}{dBT*К} \quad (4.7)$$

$$\text{Трудових ресурсів} - Кобк = \frac{Ч*dЧ^{TB}*ПП^{TB}}{К} \quad (4.8)$$

$$\text{Основних засобів} - Кобк = \frac{OЗ*dOЗo*ФВ^a}{К} \quad (4.9)$$

Вищевикладене дозволяє запропонувати для виявлення резервів підвищення рівня внутрішньої ділової активності в частині ефективності використання капіталу підприємства багаторівневу факторну модель залежності коефіцієнта оборотності капіталу (рис. 4.1).

Для визначення розміру зміни коефіцієнту оборотності капіталу під впливом чинників першого рівня пропонуємо використовувати інтегральний метод, оскільки в кратних моделях саме цей метод дозволяє отримати однозначні результати.

Розмір впливу чинників другого рівня рекомендуємо визначати за допомогою методу пропорційного ділення за даними про розмір їх впливу на зміну чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta\text{Кобк}(i) = \frac{\Delta\text{ЧД}(i)}{\Delta\text{ЧД}} \Delta\text{Кобк}(\text{ЧД}) \quad (4.10)$$

де $\Delta\text{ЧД}(i)$ – абсолютна зміна чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) під впливом i -го чинника, тис. грн;

$\Delta\text{ЧД}$ – абсолютна зміна чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн;

$\Delta\text{Кобк}(\text{ЧД})$ – абсолютна зміна коефіцієнту оборотності активів (капіталу) під впливом зміни чистого доходу (виручки від реалізації), об.

В свою чергу розмір впливу чинників другого рівня на зміну чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) радимо визначати на підставі методу абсолютних різниць за формулами, які наведені у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Техніка факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації товарів (продукції, послуг)

Чинник	Формула
1. Середньорічна вартість запасів (З)	$\Delta\text{ЧД}(З) = \Delta Z \times \text{КОБ}_3 0$
2. Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів (КОБ)	$\Delta\text{ЧД}(\text{Ш}) = \Delta\text{КОБ}_3 \times Z_1$
3. Середньооблікова чисельність працівників (Ч)	$\Delta\text{ЧД}(\text{Ч}) = \Delta\text{Ч} \times \text{ПП}_0$
4. Продуктивність праці працівників (ПП)	$\Delta\text{ЧД}(\text{ПП}) = \Delta\text{ПП} \times \text{Ч}_1$
5. Середньорічна вартість основних засобів (ОЗ)	$\Delta\text{ЧД}(\text{ОЗ}) = \Delta\text{ОЗ} \times \text{ФВ}_0$
6. Фондовіддача основних засобів (ФВ)	$\Delta\text{ЧД}(\text{ФВ}) = \Delta\text{ФВ} \times \text{ОЗ}_1$

Розмір зміни коефіцієнта оборотності капіталу підприємства за рахунок зміни чинників третього рівня пропонується визначати за допомогою методу пропорційного ділення на підставі даних про величину їх впливу на зміну:

- коефіцієнта оборотності запасів (*Коб*);
- продуктивності праці працівників (*ПП*);
- віддачі основних засобів підприємства (*ФВ*).

Для кількісної оцінки зміни показників ефективності використання запасів, трудових ресурсів і основних засобів під впливом чинників зміни структури та ефективності використання окремих видів ресурсів пропонуємо використовувати інтегральний метод та метод абсолютних різниць.

Запропонований методичний підхід пройшов апробацію за даними результатів функціонування АТ «Укртрансгаз».

Результати детермінованого факторного аналізу коефіцієнту оборотності капіталу за 2018-2020 роки наведені у таблиці 4.2.

Розрахунки показали, що на досліджуваному підприємстві у 2019 р. спостерігається уповільнення оборотності активів. Основною причиною є зростання середньорічних залишків оборотних активів – їх зростання на 206143164,5 тис. грн. обумовило зниження коефіцієнту оборотності активів на 0,03 обороти. У 2020 році спостерігається прискорення оборотності активів, а отже, покращення рівня його ділової активності в частині вкладених в бізнес фінансових ресурсів. Основним чинником зростання коефіцієнту оборотності активів на 0,03 обороти стало зменшення середньорічних залишків оборотних активів на 16830286,5 тис. грн. Незважаючи на деякі відмінності у складі чинників, які негативно впливали на зниження оборотності капіталу, в основному ділова активність підприємства має позитивну динаміку.

Таблиця 4.2

Узагальнення результатів детермінованого факторного аналізу коефіцієнту оборотності активів
АТ «Укртрансгаз»

Показник	У 2019 році порівняно з 2018 роком			У 2020 році порівняно з 2019 роком		
	Зміна чинника (+,-)	Вплинули убік		Зміна чинника (+,-)	Вплинули убік	
		Збільшення	Зменшення		Збільшення	Зменшення
Фактори I рівня						
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн	13195736	0,07	-	12793741	0,01	-
Середньорічні залишки активів, тис. грн	206143164,5	-	0,1	-16830286,5	0,03	-
Разом	-	-	0,03	-	0,04	-
Фактори II рівня						
Середньорічна вартість запасів, тис. грн	1721367		0,015	1934463		0,17
Коефіцієнт оборотності запасів, об.	0,8		0,015	6,56	0,21	-
Разом	-	-	0,03	-	0,04	-
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	-983	0,003	-	-809	-	0,004
Продуктивність праці, тис. грн	699,8	-	0,033	722,7	0,044	-
Разом	-	-	0,03	-	0,04	-
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	198626795,5	0,002		-20044882		0,007
Фондовіддача основних засобів, грн	-0,036		0,032	0,041	0,047	-
Разом	-	-	0,03	-	0,04	-

На підставі вищевикладеного вважаємо, що надалі для підвищення рівня ефективності використання капіталу АТ «Укртрансгаз» керівництву слід приділяти увагу більш ефективному використанню всіх складових виробничих ресурсів, оптимізації їх структури та збільшенню обсягів діяльності. Реалізація певних заходів в цьому напрямі забезпечить мобілізацію внутрішніх резервів прискорення оборотності активів і капіталу на цілому по підприємству, і дозволить тим самим підвищити рівень ділової активності підприємства в частині використання коштів, що вкладені в бізнес.

Запропонований науково-методичний підхід до виявлення скритих резервів прискорення оборотності капіталу дозволяє поглибити дослідження факторних взаємозв'язків з різним ступенем деталізації, що забезпечить не лише своєчасне виявлення схильності до негативних наслідків змін стану, структури й ефективності використання виробничих ресурсів та капіталу підприємства, але й оперативне реагування на їх усунення.

Крім того, він може бути також використаний для моделювання факторних залежностей показників ефективності використання активів і виробничих ресурсів, що забезпечить виявлення потенційних резервів і розробку заходів з підвищення рівня внутрішньої ділової активності підприємства в частині використання його активів та виробничих ресурсів.

4.2. Напрями вдосконалення управління діловою активністю на підприємстві

Незважаючи на популярність досліджуваних аспектів багатьма науковцями, механізми оцінки та управління діловою активністю залишаються недостатньо розвиненими.

У широкому значенні ділова активність передбачає сукупність заходів і зусиль, які проводяться підприємством з метою підвищення його конкурентоспроможності на ринку. У вузькому розумінні, тобто під час

аналізу фінансово-господарської діяльності, ділова активність підприємства означає його виробничу й комерційну діяльність.

Що стосується поняття «управління діловою активністю підприємства», то його можна розглядати як вплив керівництва суб'єкта господарювання на поточні плани з формування, розподілу та перерозподілу всіх видів доступних ресурсів з метою постійного підвищення ефективності діяльності підприємства на мікро та макрорівнях. Ділова активність, виступаючи процесом, пов'язана з результатами діяльності, потенціалом підприємства, конкурентоспроможністю. Отже, управління діловою активністю у системі управління розвитком підприємства посідає одне з провідних місць, оскільки генерує його спроможність до зростання його вартості, що, за твердженням І.О. Бланка [7], є головною метою функціонування суб'єктів господарювання.

Управління діловою активністю доцільно здійснювати за трьома напрямками (рис. 4.2).

Рис. 4.2 Напрями управління діловою активністю

Соціально-економічне управління підприємством забезпечує досягнення позитивного загальноекономічного ефекту. Два інших напрями управління діловою активністю сприяють досягненню позитивного підприємницького ефекту. При цьому управління прибутками та інвестиційними процесами забезпечує пряме задоволення інтересів власників, а управління ефективністю виробничих процесів здійснює це опосередковано через раціоналізацію затрат сировини та матеріалів, сприяння науково-технічному та організаційному прогресу, що сприяє зменшенню тривалості операційного циклу і підвищенню ділової активності.

Ефективність діяльності підприємства в значній мірі залежить від розробленої системи шляхів і напрямів їх реалізації щодо раціоналізації рівня ділової активності та своєчасності прийняття оперативних управлінських рішень. Зростання ділової активності підприємства полягає насамперед у підвищенні ефективності використання ресурсів підприємства за рахунок прискорення оборотності ресурсів і скорочення періоду їх обороту.

Підвищення ефективності використання ресурсів підприємство може досягти шляхом скорочення операційного та фінансового циклів. Напрями їх скорочення пов'язані зі скороченням виробничого циклу, зменшенням тривалості обороту дебіторської заборгованості, збільшенням тривалості обороту кредиторської заборгованості [68].

Операційний цикл суттєво впливає на обсяг, структуру й ефективність використання матеріальних цінностей. У процесі управління виробничими запасами в межах операційного циклу необхідно особливо виділити виробничий цикл. На тривалість виробничого циклу насамперед впливає прискорення оборотності матеріальних цінностей у процесі виробництва продукції.

Прискорення оборотності матеріальних цінностей досягається збільшенням частки оборотних активів з високою оборотністю і зниженням частки активів, що обертаються повільно. Водночас матеріальні цінності

мають бути на такому рівні, щоб можна було забезпечити безперервність процесу виробництва і реалізації продукції.

Ефективна організація виробничих запасів є важливою умовою підвищення ефективності використання оборотних коштів. Основні шляхи скорочення виробничих запасів підприємства зводяться до їх раціонального використання, ліквідації наднормативних запасів матеріалів, вдосконаленню нормування, поліпшення організації постачання та ін.

Для підвищення ділової активності підприємства важливе значення має оптимізація дебіторської заборгованості. Для цього підприємство може залучати установи, які стягують борги, за наявності документальних підтверджень; здійснювати продаж рахунків дебіторів факторинговій компанії або банку; виставляти рахунок покупцям одразу ж при продажу великої кількості товару; страхувати кредити для захисту від значних збитків з безнадійних боргів; формувати системи штрафних санкцій за прострочене виконання зобов'язань [68].

Що стосується ефективності формування та використання кредиторської заборгованості підприємства, то вона полягає у забезпеченні своєчасного нарахування і виплати коштів, які входять до її складу. Важливим напрямом також є визначення джерел погашення короткострокових фінансових зобов'язань підприємства. Варто зазначити, що сповільнення кредиторської заборгованості для зменшення фінансового циклу підприємства є допустимим до того рівня, що не чинить негативний вплив на фінансову стійкість підприємства.

Стійке економічне зростання підприємства також є важливою складовою ділової активності. Основним фактором, який забезпечує стійке економічне зростання підприємства, є величина його прибутку. Тому керівництво підприємства повинно ставити перед собою завдання щодо його максимізації. Основні шляхи максимізації фінансових результатів підприємства полягають у нарощенні випуску продукції з одночасним

підвищення її якості, оптимізації виробничих процесів, зниженні собівартості виробництва, диверсифікації ринків збуту продукції та проведенні виваженої дивідендної політики підприємства.

В сучасних умовах господарювання для ефективного управління діловою активністю не достатньо використовувати лише одну із стратегій, адже існують й інші стратегії. Зокрема за функціональною ознакою виділяють: ресурсну, виробничу та маркетингову стратегії. За стадіями економічного розвитку є стратегія зростання, стабілізації, скорочення діяльності [45]. Тому доцільним було б використання декількох стратегій водночас, що дало б змогу врахувати всі умови як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Послідовність здійснення вибору стратегій представлено на рис. 4.3.

Рис. 4.3. Схема вибору стратегій управління діловою активністю підприємства

Відповідно до рисунку 4.3, можна зробити висновок, що між стратегіями існує певний зв'язок. Тобто для здійснення ефективного управління діловою активністю необхідно застосовувати одну із груп стратегій. Залежно від особливостей підприємства, водночас можна використовувати агресивну, маркетингову та стратегію зростання; помірну, виробничу та стратегію стабілізації; консервативну, ресурсну та стратегію виживання. Завершальним етапом в управлінні діловою активністю є оцінка ефективності здійснення цього управління. Вона дає змогу визначити якість управління діловою активністю підприємства, актуальність і доцільність вибраної стратегії, визначити основні помилки і пропуски.

Проаналізувавши праці багатьох вчених, можна дійти висновку, що вирішити проблему, пов'язану з оцінкою ефективності управління діловою активністю підприємства, можна за допомогою розробки спеціальних показників. Вони повинні бути засновані на:

- порівнянні планових значень показників оцінювання ділової активності з їх фактичними значеннями;
- порівнянні планових значень витрат на управління та обслуговування виробництва з їх фактичними значеннями;
- порівнянні динаміки витрат на управління та обслуговування виробництва з динамікою показників оцінювання ділової активності тощо.

Для цих показників необхідна докладніше й удосконалене розроблення, що дасть змогу ефективно оцінювати управління діловою активністю.

Отже, поняття «ділова активність» не можна розглядати лише стосовно теорії кругообігу ресурсів. Для визначення ділової активності необхідно підходити комплексно, зокрема враховуючи і коефіцієнт стійкості економічного зростання, проводити оцінку динамічності розвитку ринку, тобто акцентувати увагу на економічному розвитку й економічному зростанні.

Таким чином, проаналізувавши підходи різних вчених до поняття «ділова активність» підприємства, її можна визначити як комплексну

характеристику діяльності підприємства, яка включає в себе оцінку ступеня напруженості та виконання плану за всіма видами показників діяльності, а також процес управління ефективністю господарської діяльності суб'єктів економічних відносин, спрямований на забезпечення його розвитку, збільшення трудової зайнятості й ефективне використання всіх видів ресурсів з метою досягнення ринкової конкурентоспроможності й формування сучасного інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єктів ринкових відносин і національної економіки в загалом.

Що стосується управління діловою активністю, то воно потребує основних напрямів розгляду, за якими воно здійснюється, та оцінки особливості кожного з них. Здійснено вибір стратегій, які є доцільними під час управління діловою активністю підприємства, що дало змогу дослідити взаємозв'язок між ними. Перспективами подальших досліджень є розроблення показників, які дали б змогу оцінити ефективність управління діловою активністю.

Для забезпечення економічної стійкості підприємства необхідні гнучкість та швидкість реакції на зміни кон'юнктури ринку, підвищення конкурентоспроможності виробництва та продукції, висока інвестиційна активність, ліквідність та фінансова стабільність.

Ділова активність підприємства в ринкових умовах стає інтегральною характеристикою господарюючого суб'єкта щодо його відповідності об'єктивним економічним умовам. Основними напрямками зростання ділової активності підприємства є зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку.

Висновки до розділу 4

Ефективність діяльності підприємства в значній мірі залежить від розробленої системи шляхів і напрямів їх реалізації щодо раціоналізації рівня ділової активності та своєчасності прийняття оперативних управлінських рішень. Зростання ділової активності підприємства полягає насамперед у підвищенні ефективності використання ресурсів підприємства за рахунок прискорення оборотності ресурсів і скорочення періоду їх обороту.

В контексті важливості оперативного управління діловою активністю підприємства і можливості застосування нескладного математичного апарату для забезпечення пошуку потенційних резервів підвищення ефективності використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства інтерес представляє детермінований факторний аналіз.

Для підвищення рівня ефективності використання капіталу АТ «Укртрансгаз» керівництву слід приділяти увагу більш ефективному використанню всіх складових виробничих ресурсів, оптимізації їх структури та збільшенню обсягів діяльності. Реалізація певних заходів в цьому напрямі забезпечить мобілізацію внутрішніх резервів прискорення оборотності активів і капіталу на цілому по підприємству, і дозволить тим самим підвищити рівень ділової активності підприємства в частині використання коштів, що вкладені в бізнес.

Запропонований науково-методичний підхід до виявлення скритих резервів прискорення оборотності капіталу дозволяє поглибити дослідження факторних взаємозв'язків з різним ступенем деталізації, що забезпечить не лише своєчасне виявлення схильності до негативних наслідків змін стану, структури й ефективності використання виробничих ресурсів та капіталу підприємства, але й оперативне реагування на їх усунення.

Соціально-економічне управління підприємством забезпечує досягнення позитивного загальноекономічного ефекту. Два інших напрями управління діловою активністю сприяють досягненню позитивного

підприємницького ефекту. При цьому управління прибутками та інвестиційними процесами забезпечує пряме задоволення інтересів власників, а управління ефективністю виробничих процесів здійснює це опосередковано через раціоналізацію затрат сировини та матеріалів, сприяння науково-технічному та організаційному прогресу, що сприяє зменшенню тривалості операційного циклу і підвищенню ділової активності.

Стійке економічне зростання підприємства є важливою складовою ділової активності. Основним фактором, який забезпечує стійке економічне зростання підприємства, є величина його прибутку. Тому керівництво підприємства повинно ставити перед собою завдання щодо його максимізації. Основні шляхи максимізації фінансових результатів підприємства полягають оптимізації виробничих процесів, зниженні собівартості виробництва, диверсифікації ринків збуту продукції та проведенні виваженої дивідендної політики підприємства.

Для здійснення ефективного управління діловою активністю необхідно застосовувати одну із груп стратегій. Залежно від особливостей підприємства, водночас можна використовувати агресивну, маркетингову та стратегію зростання; помірну, виробничу та стратегію стабілізації; консервативну, ресурсну та стратегію виживання. Завершальним етапом в управлінні діловою активністю є оцінка ефективності здійснення цього управління. Вона дає змогу визначити якість управління діловою активністю підприємства, актуальність і доцільність вибраної стратегії, визначити основні помилки і пропуски.

Для забезпечення економічної стійкості підприємства необхідні гнучкість та швидкість реакції на зміни кон'юнктури ринку, підвищення конкурентоспроможності, висока інвестиційна активність, ліквідність та фінансова стабільність.

Ділова активність підприємства в ринкових умовах стає інтегральною характеристикою господарюючого суб'єкта щодо його відповідності

об'єктивним економічним умовам. Основними напрямками зростання ділової активності підприємства є зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку, підвищення конкурентоспроможності продукції, пошук нових ринків збуту.

ВИСНОВКИ

В магістерській роботі було розглянуто питання управління діловою активністю та шляхів їх підвищення на підприємстві. Проведені дослідження дали змогу виявити проблеми в загальному становищі підприємства та узагальнити такі висновки:

1. З'ясовано теоретичні засади ділової активності підприємства. Зокрема, під діловою активністю розуміють результативність і ефективність господарської діяльності, як процес щодо забезпечення досягнення цілей розвитку підприємства у сфері виробництва і реалізації продукції.

Ділова активність суб'єкта господарювання виступає індикатором розвиненості відносин, зв'язків, можливостей у державі, є проявом прозорості діяльності, відкритості бізнес-процесів, свідченням дієвості та дотримання законодавчих і нормативно-правових норм, наслідком ефективного управління (на відміну від ділової пасивності).

Виникнення і розвиток поняття ділової активності діалектично зумовлене та практично виправдане. Ділова активність виступає однією з найважливіших характеристик діяльності підприємств, що визначає ступінь результативності використання підприємством власного потенціалу. Ділова активність є об'єктом управління підприємства зі специфічним набором способів і інструментів управління.

Ділова активність має тісний зв'язок з іншими найважливішими характеристиками підприємства (інвестиційна привабливість, фінансова стійкість, кредитоспроможність). На ділову активність впливає безліч факторів як на мікро, так і на макрорівнях. Усебічний аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, визначення ступеня впливу того чи іншого фактора на підприємство значно спростить прийняття зважених управлінських рішень, дасть змогу визначити межі виробничих і збутових можливостей підприємства

та обрати ті напрями перетворень, розвиток яких дасть максимальний господарський ефект у довгостроковій перспективі, створить ряд переваг, які зможуть забезпечити вдосконалення виробничих процесів продукції на підприємстві та досягнення її більш досконаліших характеристик.

В усіх економічно розвинутих країнах рівень ділової активності визначається за допомогою спеціальних статистичних показників – так званих індексів ділової активності. В їх основу покладені варіювання курсів акцій компанії, рівень яких і є кінцевим виразником її інвестиційної привабливості на ринку. Показники курсу акцій є свідченням ділової активності, стабільності економіки.

З точки зору управління компанією трактувати поняття ділової активності підприємства можна таким чином: ділова активність може бути представлена як сукупність зусиль працівників підприємства, спрямованих під впливом певного рівня мотивації на збільшення, насамперед, оборотності оборотних активів, яка формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів виробництва, а також розвитку соціально-економічної інфраструктури регіону.

2. Узагальнено показники, які характеризують ділову активність підприємства.

На рівні окремого підприємства ступінь його ділової активності визначається за допомогою цілої системи показників економічної ефективності господарювання та вимірюється одним з двох способів, які відображають результативність роботи підприємства відносно або розміру авансованих ресурсів, або розміру їх споживання (витрат) у процесі виробництва, а саме: забезпечення запланованих темпів росту та динаміки основних показників діяльності підприємства; розрахунку системи показників, які характеризують ефективність використання ресурсів підприємства; співвідношення між динамікою обсягів продукції та ресурсів (витрат) визначає характер економічного зростання.

Основними прийомами, за допомогою яких можливий аналіз управління діловою активністю, можуть бути порівняльний та трендовий аналіз. Ці прийоми мають певні недоліки, оскільки дають можливість здійснювати лише часткове управління діловою активністю. У процесі здійснення порівняльного аналізу експерти використовують дані, що характеризують фактичний стан діяльності підприємства, конкурентів, галузі, не маючи можливості при цьому враховувати поточні та перспективні зміни в економічному середовищі, що, у свою чергу, не дає змоги ефективно управляти діловою активністю.

Своєчасний та повний аналіз ділової активності сприяє уникненню кризових явищ у виробничо-фінансовій діяльності підприємства, забезпеченню стійкого економічного зростання, мінімізує ризик неефективної діяльності в умовах економічної нестабільності ринкового середовища та конкуренції.

Ступінь ділової активності на рівні підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів оборотності: коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт ефективності використання ресурсів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, період обороту власного оборотного капіталу.

Ділову активність підприємства визначають за умови виконання так званого «золотого правила» економіки підприємства: «Золоте правило» економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна).

Одним із важливих показників, що характеризують ділову активність підприємства, є тривалість операційного та фінансового циклу.

Провівши аналіз операційного і фінансового циклів доречним є проведення аналізу динаміки основних показників використання оборотних

активів: коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт закріплення оборотних активів, тривалість одного обороту оборотних активів.

Комплексне оцінювання оборотності всього капіталу та окремих його елементів дає змогу оцінити капіталовіддачу та привабливість підприємства для інвесторів, можливості щодо нарощування обсягів виробництва без залучення додаткового капіталу, раціональність співвідношення власного і позикового капіталу, обґрунтованість політики надання і отримання комерційних кредитів.

Інформаційне забезпечення економічного аналізу ділової активності являє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення оцінки, планування й підготовки ефективних і оперативних управлінських рішень за всіма аспектами фінансово-господарської діяльності підприємства.

Проведення аналітичних досліджень ділової активності підприємств дає змогу оцінити, наскільки ефективно сформована структура їх капіталу, як складаються їх взаємовідносини з постачальниками та замовниками, а також з комерційними банками.

3. Проведена аналітика ліквідності, платоспроможності досліджуваного підприємства та його ділової активності.

Аналіз необхідний на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумів і формування підприємства до реалізації кожного етапу його функціонування, дотримуючись принципів етапності самого аналізу. Саме на основі даних результатів аналізу розробляються і приймаються управлінські рішення, які в сучасних умовах жорсткої конкуренції не можуть прийматись інтуїтивно та приблизно, адже ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від умілого керівництва, правильної організації виробництва та праці.

Об'єктом дослідження є АТ «Укртрансгаз».

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства засвідчив, що АТ «Укртрансгаз» розпоряджається власним капіталом, за допомогою якого забезпечується виробничий процес. Капітал підприємства знаходиться у постійному кругообігу: інвестується у грошовій формі в оборотні та необоротні активи, перетворюється у товарну продукцію чи послуги, а після їх реалізації знову перетворюється у грошову форму. Капітал фінансується з власних і позикових джерел коштів і відображається у складових елементах пасиву балансу підприємства

Досліджуване підприємство користується як короткостроковими так і довгостроковими банківськими кредитами, проте частка залученого капіталу не перевищує 20% у структурі загальних джерел фінансування. Це свідчить про здатність підприємства формувати необоротні та оборотні активи за рахунок власних коштів. Також АТ «Укртрансгаз» в повній мірі може покривати за рахунок власних коштів свої зобов'язання.

Протягом 2015-2019 рр. АТ «Укртрансгаз» переважає дебіторська заборгованість. Це є позитивною тенденцією, оскільки зменшує ризик погіршення фінансової стабільності. Протягом аналізованого періоду позиковий капітал є значно меншим власний, що свідчить про незалежність підприємства від позикових джерел фінансування.

На основі розрахованих показників ліквідності можемо зробити висновок, що АТ «Укртрансгаз» має не абсолютно ліквідний баланс, хоча підприємство здатне своєчасно ліквідувати борги. Загальний коефіцієнт ліквідності перевищує нормативне значення, коефіцієнт абсолютно ліквідності знаходиться в межах норми, а коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості хоч і знаходиться нижче нормативного значення, проте має досить високе значення.

Протягом 2015-2018 рр. на АТ «Укртрансгаз» спостерігається нормальна фінансова стійкість, а у 2019 році фінансове становище досліджуваного підприємства дещо погіршилося і опустилося до нестійкого

фінансового становища. Проте підприємство є платоспроможним, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість покривають кредиторську заборгованість та прострочені позики. Діяльність АТ «Укртрансгаз» має потенціал для успішного функціонування, тобто воно здатне здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

Показники платоспроможності в більшій мірі демонструють позитивні зміни. АТ «Укртрансгаз» на сьогоднішній день є неліквідним, проте має достатню платоспроможність.

Тривалість операційного циклу на АТ «Укртрансгаз» досить висока і становить на початку аналізованого періоду 299 дні, проте, на кінець 2020 року цей показник дещо зменшився і становив 172 дні. Така динаміка є свідченням прискорення операційної діяльності аналізованого підприємства.

Відповідно до цього кількість операційних циклів за рік досить мала і становить всього 1, цикла у 2018 р. та 2,09 у 2020 році відповідно. Дана тенденція зумовлена специфікою діяльності досліджуваного підприємства.

А тривалість фінансового циклу має становити близько 71 дня, виключення становить лише 2019 рік, коли тривалість фінансового циклу збільшився до 105 днів. Дане значення свідчить про те, що підприємство швидше розраховується зі своїми постачальниками, ніж отримує оплату від дебіторів. Фінансовий стан підприємства є позитивним, адже більшість показників мають динаміку до покращення. А у 2020 році АТ «Укртрансгаз» навіть виконав «золоте правило» економіки підприємства, тобто можна говорити про ефективне використання оборотних активів досліджуваного підприємства.

4. Досліджено напрями покращення стану ділової активності та її управління на підприємстві.

В контексті важливості оперативного управління діловою активністю підприємства і можливості застосування нескладного математичного апарату для забезпечення пошуку потенційних резервів підвищення ефективності

використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства інтерес представляє детермінований факторний аналіз.

Для підвищення рівня ефективності використання капіталу АТ «Укртрансгаз» керівництву слід приділяти увагу більш ефективному використанню всіх складових виробничих ресурсів, оптимізації їх структури та збільшенню обсягів діяльності. Реалізація певних заходів в цьому напрямі забезпечить мобілізацію внутрішніх резервів прискорення оборотності активів і капіталу на цілому по підприємству, і дозволить тим самим підвищити рівень ділової активності підприємства в частині використання коштів, що вкладені в бізнес.

Стійке економічне зростання підприємства є важливою складовою ділової активності. Основним фактором, який забезпечує стійке економічне зростання підприємства, є величина його прибутку. Тому керівництво підприємства повинно ставити перед собою завдання щодо його максимізації. Основні шляхи максимізації фінансових результатів підприємства полягають у нарощенні випуску продукції з одночасним підвищення її якості, оптимізації виробничих процесів, зниженні собівартості виробництва, диверсифікації ринків збуту продукції та проведенні виваженої дивідендної політики підприємства.

Ділова активність підприємства в ринкових умовах стає інтегральною характеристикою господарюючого суб'єкта щодо його відповідності об'єктивним економічним умовам. Основними напрямками зростання ділової активності підприємства є зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку, підвищення конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаркуша Н. М., Польова Т. В. Сутність ділової активності підприємства за ринкових умов та її види. *Кримський економічний вісник*. 2012. №1 (01) грудень. Ч. II. С. 145-149.
2. Бейлай С. Застосування таксономічного методу для оцінювання соціально-економічної безпеки регіонів України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2011. С. 82-87.
3. Банк В. Р., Банк С. В., Тараскіна А. В. Фінансовий аналіз. Київ: ТК Велбі, Проспект, 2006. 344 с.
4. Андреева Г. І., Андреева В. А. Організація і методика економічного аналізу : навч. посіб. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 353 с.
5. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : КНЕУ, 2007. 592 с.
6. Большой экономический словарь / Под ред.. А.Н. Азрилиана. 5-е изд. доп. и перераб. Ин-т новой экономики, 2002. 1280 с.
7. Польова Т. В. Ділова активність як комплексна економічна категорія та теоретичні аспекти її аналізу. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. [«Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції»], (Одеса : ОНЕУ, 26.05.2018 р.). Херсон : Грінь Д. С., 2018. С. 403-406.
8. Гаркуша Н. М., Польова Т. В. Сутність ділової активності підприємства за ринкових умов та її види. *Кримський економічний вісник*. 2012. №1 (01) грудень. Ч. II. С. 145-149.
9. Беляєвський І. К. Статистика ринку товарів і послуг. Київ : Фінанси, 2003. 456 с.
10. Антипенко Є. Ю., Ногіна С. М., Піддубна Ю. С. Аналіз теоретичних аспектів ділової активності підприємства та існуючих підходів до її оцінювання. *Сталий розвиток економіки*. 2013. №3. С. 76-80.

11. Бурий С. А., Мукомела-Михалець В. О. Управління діловою активністю машинобудівних підприємств : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2014. 183 с.
12. Брендинг в управлінні маркетингом. Київ : Омега-Л, 2006. 336 с.
13. Леоненко Е. А. Управління діловою активністю підприємства : дис... канд. екон. наук : 08.00.05. 2006. 216 с.
14. Мойсєєва Н. К. Управління маркетингом : теорія, практика : навч. Посібник. Київ : Фінанси і статистика, 2002. 304 с.
15. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз : підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. Ф. Ф. Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2007. 704 с.
16. Доскалієва А. Б. Ділова активність та її роль в розвитку кооперативногоспоживання : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.05. 2000. 16 с.
17. Польова Т. В. Особливості сучасної класифікації ділової активності. Зб. тез доп. VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Сучасні економічні системи: стан та перспективи розвитку»], (Хмельницький, 16-17.05.2018 р.). Хмельницький : ХКТЕІ, 2018. С.117-120.
18. Войнаренко М. П., Рзаєва Т. Г. Ділова активність підприємства : проблеми аналізу та оцінки. Хмельницький : ХНУ, 2008. 284 с.
19. Кухарєва О. О., Корнєв М. В. Методика інтегральної оцінки рівня ділової активності промислового підприємства. *Економічний простір*. 2008. №16. С. 114-122.
20. Лісовська І. А. Основи фінансового менеджменту. Київ : ТЕІС, 2006. 120 с.
21. Мукомела-Михалець В. О. Концептуальні засади створення ефективної системи управління діловою активністю машинобудівного підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету* : зб. наук. пр. Том 1. Хмельницький : ХНУ, 2011. № 3. С. 40-43.

22. Рзаєва Т. Г. Оцінка ділової активності та механізм забезпечення результативної діяльності підприємств (на прикладі підприємств машинобудування) : дис. канд. екон. наук : 08.06.01. Хмельницький, 2001. 183 с.
23. Бурий С. А., Мукомела-Михалець В. О. Управління діловою активністю машинобудівних підприємств : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2014. 183 с.
24. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу діяльності підприємств. Київ. 2008. 208 с.
25. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. 4-е изд., доп. и перераб. М. : Ин-т новой экономики, 1999. 1248 с.
26. Авдей О. К. Теоретичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 5. С. 142–145.
27. Болюх М. А., Бурчевський В. З., Горбатов М. І. Економічний аналіз : навч. посібн. / за ред. акад. НАНУ проф. М. Г. Чумаченка. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2003. 556 с.
28. Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги : Постанова Кабінету Міністрів України № 869 від 1 червня 2011 року № 869.
29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" : Затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31 березня 1999 року № 87.
30. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник. Київ : КНТЕУ, 2008. 513 с.
31. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навч. посібн. Київ : "Центр учбової літератури", 2009. 256 с.
32. Житна І. П., Нескреба А. М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств : навч. посібн. Київ : Вища школа, 1992. С. 107–135.

33. Іонін Є. Є. Актуальні питання теорії і практики економічного аналізу. Збірник наукових праць "Наукові записки". 2011. № 16. С. 29–30.
34. Тихонова І. М. Ділова активність підприємства: складові та чинники впливу. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2010. № 53. С. 53.
35. Захарченко І. С. Визначення факторів впливу на економічну активність підприємства. Збірник наукових праць КНУ. 2012. № 33 (70). С. 173.
36. Нестеренко Н.В., Діхтяр О.С. Ділова активність як невід'ємна частина фінансового стану підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. № 10. Ч. 3. 411 с.
37. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. Київ : Знання, 2004. 650 с.
38. Новицький Н.І. Мережеве планування і управління виробництвом. Київ : Нове знання, 2004. 158 с.
39. Рудинська О.В., Яромир С.А., Молоткова І.О. Менеджмент. Київ : Ніка-центр, 2002. 334 с.
40. Кунц Г., О'Донелл С. Управління: системний ситуаційний аналіз управлінських функцій: Пер. с англ. / в 2-х т. Київ, 1981. 522 с.
41. Менеджмент: навч. посібник. Харків: Друк. ЛТД, к.: Проза, 1997. 176 с.
42. Осипов, В. І. Економіка підприємства : підручник для студ. вищих навчальних закладів. Одеський держ. економічний ун-т. Одеса : Маяк, 2005. 724с.
43. Маскон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджмента: Пер. с англ. Київ, 1992. 702 с.
44. Харченко В. Ділова активність як складова системи управління розвитком промислового підприємства. *Економіка*. 2013. № 4 (124). С. 87-91.

45. Інформаційне забезпечення аналізу ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства. URL : <http://studall.org/all-64475.html>.

46. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. URL: http://pidruchniki.com/1444090353908/informatika/ponyattya_informatsiyni_protsezi

47. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 540 с.

48. Петренко С. М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем : монографія. Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. 290 с.

49. Гринькевич О., Кіндрацька Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 215–218.

50. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. URL : http://pidruchniki.com/14170120/informatika/vidi_vlastivosti_informatsiyni.

51. Основи інформаційно-аналітичної діяльності URL : http://pidruchniki.com/1444090353908/informatika/ponyattya_informatsiyni_protsezi.

52. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2007. 488 с.

53. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 217 с.

54. Фінанси підприємств : підручник / під ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. Київ : КНЕУ, 2004. 428 с.

55. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ, 2002. 496 с.

56. Комаріст О. І., Комаріст А. І. Оцінка ділової активності підприємств у ринкових умовах. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України*. 2009. № 1 (32). С. 33-39.
57. Петренко М. І. Оцінка ділової активності підприємства. URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_26/Petrenko.pdf.
58. Власюк Н. І. Оцінка ділової активності підприємств. *Науковий вісник УДЛТУ*. 2004. Вип. 14.4. С. 172-175.
59. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств / за ред. С. І. Шкарабана, М. І. Сапачова. Тернопіль : ТАНГ, 1999. 405 с.
60. Зоріна О. М. Методологічні підходи в економічному аналізі. *Вісник ЖДТУ*. Серія «Економічні науки». 2011. № 1(55). С. 89-91.
61. Яріш П. М., Касьянова Ю. В. Методи проведення аналізу фінансових результатів діяльності організацій. *Управління розвитком*. 2013. № 4(144). С. 159–162.
62. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 568 с.
63. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 392 с.
64. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с.
65. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
66. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.
67. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Київ : Знання, 2008. 630 с.
68. Фінансово-економічний аналіз: підручник / Ред. П. Ю. Буряк. Київ : Професіонал, 2004. 520 с.

69. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. Фінансовий аналіз: навч. Посібник. Київ : ЦНЛ, 2006. 224 с.
70. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 1(55). С. 127–129.
71. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008 392 с.
72. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ : ЦНЛ, 2007. 488 с.
73. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. Київ : Знання, 2007. 654 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

		КОДИ	
		Дата(рік, місяць, число)	2019 01 01
Підприємство	Акціонерне товариство "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
Територія		за КОАТУУ	8038200000
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Трубопровідний транспорт	за КВЕД	49.50
Середня кількість працівників	21536		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	01021 м. Київ, Кловський узвіз, 9/1		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)

за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	145368	130800	39653
первісна вартість	1001	295268	351697	155881
накопичена амортизація	1002	149900	220897	116227
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	14056051	355715415	13652810
первісна вартість	1011	33001824	372500447	26281341
знос	1012	18945773	16785032	12628531

Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	5755	0	5221
первісна вартість	1021	0	0	5601
накопичена амортизація	1022	0	0	380
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	146
інші фінансові інвестиції	1035	27	27	27
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	24338	21586	14662
Відстрочені податкові активи	1045	712357	0	358288
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	42898	158093	3935
Усього за розділом I	1095	14986794	356025921	14074742
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	5892531	7462069	3616550
Виробничі запаси	1101	0	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	27526	0	17432
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	8
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10394386	15838235	2904821
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0

з бюджетом	1135	778249	1020588	1023
у тому числі з податку на прибуток	1136	778249	579631	1023
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	638036	89578	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	38670	408124	10805
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	11424	11578	5515
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	40428	79080	273487
Усього за розділом II	1195	17821250	24909252	6829641
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	32808044	380935173	20904383

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6494612	6494612	6491054
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	291214064	0
Додатковий капітал	1410	6913994	6835394	6811476

Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1256858	-2286994	1251107
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	14665464	302257076	14553637
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	60928014	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	228900	313564	264773
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	228900	61241578	264773
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				

Короткострокові кредити банків	1600	1270491	1384143	322817
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	16117085	13917257	5298245
за розрахунками з бюджетом	1620	73	1756805	26766
за у тому числі з податку на прибуток	1621	73	1728709	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	44326	0
за розрахунками з оплати праці	1630	0	94461	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	502324	139033	317281
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	23707	100494	120864
Усього за розділом III	1695	17913680	17436519	6085973
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	32808044	380935173	20904383

Примітки Звітність складена відповідно до вимог Положення про розкриття інформації емітентами цінних Рішенням НКЦПФР від 03.12.2013 № 2826.

Керівник Прокопів І.Б.

Головний бухгалтер Чернявський В.А.

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2019 01 01
Підприємство	Акціонерне товариство "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
	(найменування)		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	25191904	14265601
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(26475489)	(10960024)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	0	3305577
Валовий: збиток	2095	(1283585)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1113138	202633
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(708899)	(636152)
Витрати на збут	2150	(11475)	(10843)
Інші операційні витрати	2180	(1074890)	(183543)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	2677672
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(1965711)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	283541	6410
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(186584)	(299284)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1766816)	(3224179)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(3635570)	(839381)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	342438	62357
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(3293132)	(777024)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	355139057	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0

Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-70510	-50056
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	355068547	-50056
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-63912301	9010
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	291156246	-41046
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	287863114	-818070

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	9605931	7112825
Витрати на оплату праці	2505	2077575	1589318
Відрахування на соціальні заходи	2510	757634	578209
Амортизація	2515	14437751	976060
Інші операційні витрати	2520	1627684	1772078
Разом	2550	28506575	12028490

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	6494611600	6494611600
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	6494611600	6494611600
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0.51	-0.12
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0.51	-0.12
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки Звітність складена відповідно до вимог Положення про розкриття інформації емітентами цінних Рішенням НКЦПФР від 03.12.2013 № 2826.

Керівник Прокопів І.Б.

Головний бухгалтер Чернявський В.А.

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2019 01 01
Підприємство	Акціонерне товариство "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801

	(найменування)		
--	----------------	--	--

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2018 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	21787129	11622657
Повернення податків і зборів	3005	27	144
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	45662	36870
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	1686312	1208660
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(16880095)	(6503051)
Праці	3105	(1755248)	(1846753)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(840149)	(878124)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(765014)	(840017)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(0)	(0)

Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(0)	(0)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	(0)	(0)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(1929955)	(1620567)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1348669	1179819
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(718597)	(162285)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-718597	-162285
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0

Отримання позик	3305	4808728	1705116
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	5069513	2705894
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(0)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-260785	-1000778
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	369287	16756
Залишок коштів на початок року	3405	38670	17460
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	167	4454
Залишок коштів на кінець року	3415	408124	38670

Примітки Звітність складена відповідно до вимог Положення про розкриття інформації емітентами цінних Рішенням НКЦПФР від 03.12.2013 № 2826.

Керівник Прокопів І.Б.

Головний бухгалтер Чернявський В.А

		КОДИ	
		Дата(рік, місяць, число)	2020 01 01
Підприємство	Акціонерне товариство "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
Територія		за КОАТУУ	8038200000
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Трубопровідний транспорт	за КВЕД	49.50
Середня кількість працівників	20553		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	01021, м.Київ, Кловський узвіз 9/1		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)

за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	130800	114372	
первісна вартість	1001	351697	330754	
накопичена амортизація	1002	220897	216382	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	3297837	
Основні засоби:	1010	355715391	411309666	
первісна вартість	1011	372500420	432601826	
знос	1012	16785029	21292160	

Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	
первісна вартість	1016	0	0	
знос	1017	0	0	
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	
первісна вартість	1021	0	0	
накопичена амортизація	1022	0	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	27	27	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	21585	20684	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	
Інші необоротні активи	1090	158093	600407	
Усього за розділом I	1095	356025896	415342993	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	7597208	9200126	
Виробничі запаси	1101	0	0	
Незавершене виробництво	1102	0	0	
Готова продукція	1103	0	0	
Товари	1104	0	0	
Поточні біологічні активи	1110	0	0	
Депозити перестрахування	1115	0	0	
Векселі одержані	1120	0	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14947173	20129180	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	133008	

з бюджетом	1135	1020588	11908	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	
з нарахованих доходів	1140	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	88930	61071	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	408124	321935	
Готівка	1166	0	0	
Рахунки в банках	1167	0	0	
Витрати майбутніх періодів	1170	11577	17617	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	
резервах незароблених премій	1183	0	0	
інших страхових резервах	1184	0	0	
Інші оборотні активи	1190	101573	610639	
Усього за розділом II	1195	24175173	30485484	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	
Баланс	1300	380201069	445828477	

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6494612	6494612	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	
Капітал у дооцінках	1405	291214064	350703713	

Додатковий капітал	1410	6541214	3233991	
Емісійний дохід	1411	0	0	
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	0	0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3373876	-6606902	
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	()
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	()
Інші резерви	1435	0	0	
Усього за розділом I	1495	300876014	353825414	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	60708768	71915175	
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	128503	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	
Довгострокові забезпечення	1520	672320	1257309	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	
Цільове фінансування	1525	0	0	
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	
Призовий фонд	1540	0	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	
Усього за розділом II	1595	61381088	73300987	

III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	1384143	591537	
Векселі видані	1605	0	0	
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	
за товари, роботи, послуги	1615	13911694	15069577	
за розрахунками з бюджетом	1620	1846002	1190370	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	
за розрахунками зі страхування	1625	44196	27497	
за розрахунками з оплати праці	1630	94572	111310	
за одержаними авансами	1635	0	656351	
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	
за страховою діяльністю	1650	0	0	
Поточні забезпечення	1660	559899	970465	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	3813	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	103461	81156	
Усього за розділом III	1695	17943967	18702076	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	
Баланс	1900	380201069	445828477	

Примітки Баланс (Звіт про фінансовий стан) складений по МСФЗ.

Керівник Т.в.о. Президента Химко М.П.

Головний бухгалтер Чернявський В.А.

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2020 01 01
Підприємство	Акціонерне товариство "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
	(найменування)		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	38387640	25030104
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-37049818)	(-26337462)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1337822	0
Валовий: збиток	2095	(0)	(-1307358)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	220030	1113059
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)

Адміністративні витрати	2130	(-1004122)	(-709116)
Витрати на збут	2150	(-14555)	(-11475)
Інші операційні витрати	2180	(-5381233)	(-2114553)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(-4842058)	(-3029443)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	3904	0
Інші доходи	2240	1100737	283541
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(-211567)	(-186584)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(-1252167)	(-1782995)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(-5201151)	(-4715481)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-935119	408294
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(-6136270)	(-4307187)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	72569201	355139057
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0

Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-518240	-429266
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	72050961	354709791
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	12965420	63847726
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	59085541	290862065
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	52949271	286554878

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	18559909	9470792
Витрати на оплату праці	2505	2940590	2077575
Відрахування на соціальні заходи	2510	620716	757634
Амортизація	2515	15071868	14435010
Інші операційні витрати	2520	6440763	2665559
Разом	2550	43633846	29406570

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	6494611600	6494611600
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	6494611600	6494611600
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0.47	-0.51
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0.47	-0.51
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) складений по МСФЗ.

Керівник Т.в.о. Президента Химко М.П.

Головний бухгалтер Чернявський В.А.

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2020 01 01
Підприємство	Акціонерне товариство "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801

	(найменування)		
--	----------------	--	--

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2019 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	36233216	21787129
Повернення податків і зборів	3005	316	27
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	38603	45662
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	1177092	1686312
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(22695207)	(16880095)
Праці	3105	(2442585)	(1755248)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(655833)	(840149)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(6845571)	(765014)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(0)	(0)

Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(0)	(0)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	(0)	(0)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(1689204)	(1929955)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	3120827	1348669
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(2333049)	(718597)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-2333049	-718597
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0

Отримання позик	3305	6114999	4808728
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	-6988999	-5069513
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(0)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-874000	-260785
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-86222	369287
Залишок коштів на початок року	3405	408124	38670
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	33	167
Залишок коштів на кінець року	3415	321935	408124

Примітки Звіт про рух грошових коштів складений за прямим методом по МСФЗ.

Керівник Т.в.о. Президента Химко М.П.

Головний бухгалтер Чернявський В.А.

		КОДИ	
		Дата(рік, місяць, число)	2021 01 01
Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
Територія		за КОАТУУ	8038200000
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності		за КВЕД	49.50
Середня кількість працівників	19744		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	01021, м. Київ, Кловський узвіз, 9/1		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)

за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	114372	109236	
первісна вартість	1001	330754	311466	
накопичена амортизація	1002	216382	202230	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3297837	3610104	
Основні засоби:	1010	411309666	315625627	
первісна вартість	1011	432601826	317595714	
знос	1012	21292160	1970087	
Інвестиційна нерухомість:	1015			

первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	27	27	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	20684	18833	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090	600407	1083851	
Усього за розділом I	1095	415342993	320447678	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	9200126	11466134	
Виробничі запаси	1101	0	0	
Незавершене виробництво	1102			
Готова продукція	1103			
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110	0	0	
Депозити перестраховування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	20861092	11852904	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	133008	92408	
з бюджетом	1135	11908	96299	

у тому числі з податку на прибуток	1136	11465	10802	
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	61071	18891	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	321935	545177	
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167			
Витрати майбутніх періодів	1170	17617	10679	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	488654	1400399	
Усього за розділом II	1195	31095411	25482891	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	
Баланс	1300	446438404	345930569	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6494612	6494612	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	350703713	297688641	
Додатковий капітал	1410	4090728	4091053	
Емісійний дохід	1411			

Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-6963499	-31789317	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	354325554	276484989	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	71915175	53282980	
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510	128503	618384	
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520	1257309	1492259	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	73300987	55393623	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	591537	235584	

Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	
за товари, роботи, послуги	1615	14007014	10493933	
за розрахунками з бюджетом	1620	1300157	338568	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1013821	287206	
за розрахунками зі страхування	1625	27497	28843	
за розрахунками з оплати праці	1630	111310	120638	
за одержаними авансами	1635	656351	592561	
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	970465	1053120	
Доходи майбутніх періодів	1665	3813	9051	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	1143719	1179659	
Усього за розділом III	1695	18811863	14051957	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	446438404	345930569	

Примітки Баланс (Звіт про фінансовий стан) складений по МСФЗ.

Керівник Т.в.о.Президента Химко М.П.

Головний бухгалтер Головний бухгалтер Чернявський В.А.

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2021 01 01
Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
	(найменування)		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51181381	38997567
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-65630089)	(-37049818)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	0	1947749
Валовий: збиток	2095	(-14448708)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	198758	202018
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		

Адміністративні витрати	2130	(-1405685)	(-1004122)
Витрати на збут	2150	(-19735)	(-14555)
Інші операційні витрати	2180	(-12204745)	(-5381228)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(-27880115)	(-4250140)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	64897	21913
Інші доходи	2240	46645	1100737
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(-263538)	(-211567)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(-1206297)	(-1252167)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(-29238408)	(-4591224)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	4407662	-1044906
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(-24830746)	(-5636130)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-64611056	72569201
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		

Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445	-44563	-518240
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-64655619	72050961
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	11645475	-12965420
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-53010144	59085541
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-77840890	53449411

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	30199051	18559909
Витрати на оплату праці	2505	3860546	2940590
Відрахування на соціальні заходи	2510	767582	620716
Амортизація	2515	31572361	15071868
Інші операційні витрати	2520	13747401	6440758
Разом	2550	80146941	43633841

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	6494611600	6494611600
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	6494611600	6494611600
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-3.82	-0.87
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-3.82	-0.87
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Примітки Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) складений по МСФЗ.

Керівник Т.в.о.Президента Химко М.П.

Головний бухгалтер Головний бухгалтер Чернявський В.А.

		КОДИ	
		Дата(рік, місяць, число)	2021 01 01
Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРТРАНСГАЗ"	за ЄДРПОУ	30019801
	(найменування)		

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2020 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010		
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		
Надходження авансів від покупців і замовників	3015		
Надходження від повернення авансів	3020		
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025		
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035		
Надходження від операційної оренди	3040		
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		
Надходження від страхових премій	3050		
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		
Інші надходження	3095		
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	()	()

Праці	3105	()	()
Відрахувань на соціальні заходи	3110	()	()
Зобов'язань з податків і зборів	3115	()	()
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	()	()
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	()	()
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	()	()
Витрачання на оплату авансів	3135	()	()
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	()	()
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	()	()
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	()	()
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	()	()
Інші витрачання	3190	()	()
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих: відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Надходження від погашення позик	3230		
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	()	()
необоротних активів	3260	()	()
Виплати за деривативами	3270	()	()
Витрачання на надання позик	3275	()	()

Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		
Інші надходження	3340		
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355	()	()
Витрачання на сплату відсотків	3360	()	()
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	()	()
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	()	()
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	()	()
Інші платежі	3390	()	()
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		
Залишок коштів на початок року	3405		
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415		

Примітки Звіт про рух грошових коштів складений за непрямим методом по МСФЗ.

Керівник Т.в.о.Президента Химко М.П.

Головний бухгалтер Головний бухгалтер Чернявський В.А.